

ДОДАТОК А. СПИСОК НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України

1. Школьна О. В., Барбалат О. В. Києворуські зірчасті та дископодібні колти з чорнінням в українських і закордонних колекціях: джерела інспірацій. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика» 2020. Том 5. № 28. С. 252–259. ISSN 2308-4855. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.5/28.208927> URL: <http://surl.li/euqdt>
2. Барбалат О. В., Школьна О. В. Візантійсько-києворуські емальєрні традиції у дизайні сучасних ювелірних виробів України. *Art and Design*. Київ. 2020. №2. С. 14–26. ISSN 2617-0272. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.2.1> URL: <http://surl.li/euqet>
3. Барбалат О. В. Знакова символіка фітоморфних орнаментів візантійського золотарства IV–IX століть. *Art and Design*. Київ. 2021. №2(14). С. 63–74. ISSN 2617-0272. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2021.2.6> URL: <http://surl.li/caiab>
4. Barbalat O. Artistic and Pictorial Peculiarities of the Symbol of the Tree of Life in the Kyivan Gold Business of the XI – first half of the XIII century. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика» 2022. Том 1. № 54 Р. 77 – 82. ISSN 2308-4855. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/54-1-10> URL: <http://surl.li/euqhf>
5. Barbalat O. Peculiarities of Hot Enamel Technique Application in the Artistic-Images System of Kyivan Rus Goldsmithing XI – first half of XIII century. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. пр.*

молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика» 2022. Том 1. №55. Р. 46 – 52. ISSN 2308-4855. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/55-1-7>
URL: <http://surl.li/euqho>

Публікації, в яких додатково висвітлено наукові результати дисертації

6. Барбалат О. В. Ідеї з архівів Всесвіту, вкарбовані у вічність: Творчість сучасного художника-майстра художньої обробки металу, ювеліра-модельєра Максима Столяра. *Науковий вісник Національного музею історії України*, 2019. Вип. 4. С. 557–567. ISSN 2618-0235. URL: <http://surl.li/evksd>

7. Барбалат О. В. Сакральна геометрія у дизайні ювелірних виробів Візантії культової тематики: нагрудні хрести. *Дизайн-освіта як галузь креативних індустрій: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конференції, 18–19 квітня 2019 р. МК України, Київ. Національний університет культури і мистецтв; редкол.: Н. Удріс-Бородавко, А. Болтенков, О. Чистіков. Київ: КНУКіМ, 2019. С. 205–210. URL: <http://surl.li/cajab>*

8. Барбалат О. В. Мистецтво народжене вогнем: старовинна техніка гарячої емалі на теренах сучасної України. *Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство: матеріали міжнародного симпозіуму, 6 червня. 2019 р. Міністерство культури та інформаційної політики України; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ: НАКККіМ, 2019. С. 120–123. URL: <http://surl.li/giouh>*

9. Барбалат О. В. Старовинна техніка гарячої емалі в умовах інтенсифікації виробництва ювелірних прикрас у творчості сучасного майстра Роїні Хуцидзе. *Науковий вісник Національного музею історії України*. 2020. Вип. 6. С. 471–478. ISSN 2618-0235. URL: <http://surl.li/dlliv>

10. Барбалат О. В. Знакова символіка фітоморфних орнаментів києворуського золотарства. Міжнар. наук-практ. конф. «Гагенмейстерські читання», 19–20 листопада 2020 р. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ

ім. І. Огієнка, 2020. С. 73–75. ISBN 978-617-7773-15-2. URL: <http://surl.li/gipbi>

11. Барбалат О. В. Візантійсько-києворуські золотарські традиції у творчості сучасного українського ювеліра-емальєра Максима Керуба. Національний музей історії України. Музей історичних коштовностей України. «Музейні читання» Всеукр. наук. конф. «Ювелірне мистецтво – погляд крізь віки», 24 грудня 2020 р. Київ, 2020. С. 20. URL: <http://surl.li/gipjr>

12. Barbalat O. Barmy Kijoworuskie w Kolekcjach Ukraińskich i Zagranicznych: Techniki Wykonania, Cechy Artystyczne. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. Lublin, 2020. № 3(31). S. 3–8. ISSN 2353-8406 DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.2.1> URL: <http://surl.li/euqlq>

13. Barbalat O. Sacred Geometry in Jewellery Design by Modern Ukrainian Artist and Master Maksym Stoliar. *Art and Science*. Tallinn, 2020. №2. P. 16–29. ISSN 2733-2004. URL: <http://surl.li/gioqf>

14. Shkolna O., Sosik O., Barbalat O., Sytnyk I., Kashshay O. Kyivan Rus Kolts with Enamels and Niello: Genesis, Sources of Inspiration, Iconography, Attribution issues. *Linguistics and Culture Review*. 2021. Vol. 5(S2). P. 645–677. ISSN 2690-103X. DOI: <https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS2.1409> URL: <http://surl.li/evklz>

15. Shkolna O. V., Sosik O. D., Barbalat O. V., Buihasheva A. B., Zaitseva V. I. Concerning the Closeness of the form of Sufi Kashkul and the Slavic Boats. *Linguistics and Culture Review*. 2021. Vol. 5(S4). P. 891–903. ISSN 2690-103X. DOI: <https://doi.org/10.21744/lingcure.v5nS4.1736> URL: <http://surl.li/evkro>

16. Барбалат О. В. Емальєрна школа «Майстерня Сонця» – перша і єдина в Україні для дітей та юнацтва. *Міжнар. наук.-практ. конференція в рамках Першого і єдиного Міжнародного молодіжного емальєрного пленеру*. КІПДМ ЛНАМ, автор ідеї реалізації конференції О. Барбалат. Косів, 29 жовтня 2021 р. №1. С. 11–14. URL: <http://surl.li/bmwsz>

17. Barbalat O. The Cycle of International Enamel Pleners for Youth is a Chronicle of the Development of Modern Enamel Art in Europe – a Phenomenon that has no Analogues in the World. *Streszczenia Międzynarodowej Naukowo-*

Praktycznej Konferencji w ramach II Międzynarodowego Pleneru Gorącej Emalii. Winnickie Obwodowe Muzeum Sztuki. Autorka pomysłu stworzenia konferencji Alexandra Barbalat. Winnica, 30 października 2022 r. №2. S. 12–13. URL: <http://surl.li/exrms>

18. Барбалат О. В. Цикл Міжнародних емальєрних пленерів для молоді – явище яке не має аналогів у світі. *«Гагенмейстерські читання»*. До 135 ліття від дня народження Володимира Гагенмейстера: тези II Міжнар. наук.-практ. конф. К-ПНУ ім. І. Огієнка, 1–2 грудня 2022 р. м. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А. С. 2023. С. 145–147. URL: <http://surl.li/gntry>

ДОДАТОК Б. ГЛОСАРІЙ

Agat – мінерал, різновид халцедону зі смугастою або плямистою текстурою, часом з декоративними включеннями і концентрично-зональною текстурою [223].

Агіографія – (грец. ἅγιος «святий» і γράφω «пишу») – жанр літератури, в якому описується життя святих, просвітлених, аскетів, монахів, монахинь чи ікона в будь-якому із світових релігій [16].

Аграф – (старо фр. agrafe – «затискач, скріпка, гачок») – у києворуському ювелірному мистецтві виготовлявся у формі півкільця, на яке були нанизані три ажурні намистини, виготовлені у техніці ажурної філіграні і зерні. Стилiстично близький до скроневиx підвісок.

Альмандин – (англ. almandine; нім. Almandin) – типовий мінерал кристалів, гранатів інтенсивно-червоних та коричнево-червоних відтінків. Колір мінералу створюється завдяки суміші заліза [223].

Амальгама – (англ. amalgam, нім. amalgam) – сплав ртуті з іншим металом. Більшість металів, крім заліза та платини, можуть бути частиною амальгами.

Аметист – (грец. αμεθυστος – «тверезий») – мінерал групи кварцу. Фіолетового кольору, дванадцятий в основі Нового Єрусалима [223].

Антимінс – (грец. αντιμύσιον) – освячена хустина з зашитою всередину неї частинкою мощів Святих, на якій звершується під час Святої Літургії таїнство Євхаристії [16].

Антропоморфізм – (грец. ανθρωπος – людина, грец. μορφή – вигляд, форма) – уподібнення будь-чого, що не є людиною, до людини або перенесення її фізичних та інтелектуальних властивостей на істот, речі та явища навколишнього світу.

Аргировул – жалована грамота, скріплена срібною печаткою.

Аргіропрати – (грец. ἀργυροπράται) – представники ремісничо-торговельного класу Візантії.

Асист – (лат. *assistō* – стояти поруч, бути присутніми) – в іконописі штрихи із сусального золота або срібла на складках одягу, пір'ї, крилах ангелів, на лавах, столах, престолах, куполах, що символізують присутність Божественного світла. Традиційно асистом розписується насамперед одяг Христа.

Ассирія – стародавня семітська держава у північній Месопотамії. П–І тисячолітті до н. е. Столицею Ассирії було місто Ашшур, пізніше – Дур-Шаррукін, Кальху, Ніневія. Завдяки вигідному розташуванню та вправній армії, Ассирія була найсильнішою державою Стародавнього Сходу, що змагалась із Вавилонією. Ассирією в стародавні часи називали північну частину Дворіччя.

Багрянородний – (грец. *Πορφυρογέννητος*, *Porphyrogennētos*) – поняття «Багрянородний» або «Порфірородний» мало відношення до нащадків імператора, символізувало владу, дану йому Богом на Землі [14, с. 17].

Барми – церемоніальні прикраси великокнязівської гідності XII – початок XIII ст. Склалися із великих золотих медальйонів переважно із зображеннями святих. Можливо, є аналогом візантійського лорума [161].

Басма – вид ювелірної техніки – тиснення, що здійснюється шляхом накладання тонкого срібного або золотого листа на кам'яну або іншу матрицю. Після ретельно виколочується через свинцеву подушку. Лист з дорогоцінного металу, вганяючись в найдрібніші поглиблення матриці, набуває її малюнок на своїй поверхні [90, с.103].

Берил – (грец. *βήρυλλος* – «коштовний») – коштовний мінерал. Забарвленням виділяють різновиди берилу: аквамарин – зеленувато-блакитний, смарагд – яскраво-зелений та інші [223].

Біжутерія – (франц. *bijouterie* – торгівля ювелірними прикрасами) – прикраси, які не є ювелірними виробами, виконані з недорогоцінних металів, скла і пластмаси. Біжутерія сформувалася як окрема галузь в 20-і роки в додаток до модного одягу [90, с.103].

Вавилонська держава, або Вавилонія – давня держава в південній частині Межиріччя (територія сучасного Іраку), що виникла на початку 2 тис. до н. е. (близько 1895 до н. е.) і остаточно втратила незалежність в 539 до н. е. Отримала назву від головного міста – Вавилону.

Василевс – (грец. Βασιλεύς, також басилей, базилевс, василевс) – монарх зі спадковою владою у Давній Греції, а також титул візантійських імператорів.

Вселенські собори – (грец. Σύνοδοι Οικουμενικαί, лат. Oecumenica Concilia) – збори переважно єпископату християнської Церкви в її вселенській повноті, на яких обговорюються питання і виносяться рішення доктринального (догматичного), церковно-політичного характеру.

Гамматичний хрест – свастика. Складається з чотирьох грецьких літер «гамма», звідси і назва. Вперше зустрічається ще у римських катакомбах. Одна з найдавніших форм хреста на Русі. Такий хрест зображений на багатьох церковних предметах, у мозаїці, орнаментах соборів.

Гема – (лат. gemma – дорогоцінний камінь) – невеликий твердий полірований дорогоцінний камінь з вирізаним на ньому зображенням або написом з поглибленим зображенням [90. с.104].

Гільйоширування – (фр. guilloché – гравірувати лінії) – гравірування на поверхні металу або каменю сітки хвилястих ліній, застосовувалось при виготовленні форм для друкованих сіток на грошових знаках і цінних паперах. В ювелірній справі методом гільйоширування готували фактуру, як правило, золотої поверхні під покриття прозорими емалями [90].

Гірський криштал – мінерал, чистий природний діоксид кремнію, безбарвний, прозорий різновид кварцу, одна з кристалічних модифікацій кремнезему [223].

Гліптика – (грец. γλυπτική – вирізати) – мистецтво різьблення на коштовних мінералах. Одне з найдавніших мистецтв художньої обробки каменю [223].

Гравірування – Один із найдавніших методів декоративної обробки ювелірних виробів. Сутність процесу полягає у нанесенні на виріб відповідних зображень спеціальним інструментом – штихелем [90, с. 82].

Грифон – (грец. γρύπες) – міфічні крилаті створіння, яких зображували крилатими левами з головою орла або іншої хижкої птиці. Міфічне зображення грифонів слід шукати у релігіях Єгипту та Вавилону. Вони охороняли скарби, були частим декоративним мотивом у скульптурі та образотворчому мистецтві античної Греції та Риму. За переказами, грифони жили в горах Стародавньої Скіфії, на північ від Чорного моря [250].

Дарохранильниця – священний посуд, у якому зберігаються Святі Дари – Тіло і Кров Христові, що використовуються для причастя. У православних церквах дарохранильниця зберігається неодмінно у вівтарі на престолі (іноді її називають киворій).

Деісус – (грец. δέσις – прохання, моління, деісис) – назва особливого роду ікони, на якій посередині зображений Спаситель, а по боках – обернені до Нього у молитовних позах Богородиця та Іван Предтеча [87].

Держава Ахеменідів – (перс.: هخامنشیان) – стародавня держава VI–IV ст. до н. е. в Азії, створена перською династією Ахеменідів, перша з перських імперій.

Держава Сасанідів – (Ērān-shahr) – у 224–651 роках – монархічна зороастристська держава в Ірані. Остання доісламська іранська держава. Керувалася династією Сасанідів. Столицями були міста Істахр (224–226) та Ктесифон (226–637). Виснажилася у ході ірано-візантійської війни (602–628). Поступово захоплена та знищена арабськими мусульманськими військами (633–654).

Десять Божих Заповідей – (грец. δέκα λόγοι – десятислів'я) – десять основних релігійних Законів, котрі були дані самим Богом Мойсею на горі Синай [17].

Діадема – (грец. Διάδημα – обв'язувати або перев'язувати) – вінець, як правило, з дорогоцінних металів та коштовних мінералів [271].

Електрум – (лат. *electrum*; грец. ἤλεκτρον) – рідкісний мінерал, інтерметалічна сполука золота і срібла. Склад у %: Au (98,96–60,98), Ag (38,38–0,16). Серед домішок: Cu, Fe, Bi. Колір від світло-жовтого до срібно-білого, зеленуватого. Гарний провідник електрики. Трапляється у кварцових, кальцитових і баритових жилах [95].

Енколпіон – панагія, медальйон, який носить на грудях архіерей. У капсулі зберігалися мощі святих. Виробництво енколпіонів почалося із приходом християнства на Русь. Згодом воно стало монополією київських ремісників у східнохристиянському світі та предметом експорту. У IX–XI ст. енколпіони відливали із мідного сплаву (бронзи), використовуючи односторонні кам'яні та глиняні форми [147].

Ергастерії – (грец. ἐργαστήριον, від грец. ἐργαστομαι – працюю) – у Візантійській імперії майстерня або торгова ятка, а часто й те та інше одночасно [270].

Ерозія металу – (лат. *erosio* – роз'їдання, від *erodo* – роз'їдаю) – місцеве руйнування поверхонь металевих виробів, що зумовлено дією електрохімії.

Євхаристія – (грец. Ευχαριστία – подяка, лат. *eucharistia*) – Святе Причастя – у християнстві це Тіло і Кров Ісуса Христа під видами дарів хліба і вина, а також – прийняття (причащення) цих дарів [86].

Іберія – давнє царство біля історичної області Картлі (груз. ქართველი) або Карталінія – одна з основних історико-географічних областей Грузії, колиска її державності (IV ст. до. н.е – VI ст. н.е). Царство Іберія часто згадуване античними і візантійськими авторами.

Іконоборство – (лат. *iconoclast* – знищення, руйнування ікон), у Візантії керувалося другою заповіддю, з Десяти Божих Заповідей – основних релігійних законів, котрі були дані самим Богом Мойсею на горі Синай [205, с. 131].

Іконографія – (грец. Εικόνα – «зображення», «образ» і γράφω – «пишу») – специфічна галузь спеціальних історичних дисциплін, пов'язана з мистецтвом, займається описом і вивченням різних видів візуальних джерел.

Об'єктом дослідження цієї наукової історичної дисципліни є твори живопису графіки, скульптури та твори прикладного мистецтва. Іконографія вивчає скельні малюнки, мініатюри, гравюри, ілюстрації, картини, портрети на папері та полотні, ікони, фрески та ін., які належать до різних епох і стилів, історію створення та виникнення цих різноманітних творів мистецтва, їх авторство, форми фіксації, побутування, датування, інтерпретації тощо.

Имаджіо клініата – (лат. *imago clipeata*) – портрети на круглому щиті.

Інталія – (італ. *intaglio* – «різьблення») – різновид геми, різьблений камінь із зображенням у вигляді заглибленого рельєфу. Виконується на прозорих, напівпрозорих та глухих коштовних мінералах. Інталія з'явилася у IV-му тисячолітті до н. е. у країнах Стародавнього Сходу й особливого поширення набула за часів античності. Застосовувалась в якості печатки.

Істеблішмент – (англ. *establishment*) – владні, керівні кола, політична еліта, прошарки суспільства, що мають привілейоване положення і є опорою цього суспільного устрою.

Кабошон – (франц. *sabochon*) – різновид гладкої огранки, за умовами якої верхній частині мінералу надають округлу форму, нижній – плоску або випуклу. Нижню частину темних каменів роблять увігнутою, щоб висвітлити їхній колір [173].

Камея – (фр. *camée* лат. *cammaeus*) – різновид геми, вирізьблене з каменю рельєфне зображення, що виступає над тлом. Мистецтво вирізання камей набуло особливого розвитку у Стародавній Греції та Римі. На камей Візантії найпоширенішими сюжетами були образи християнства. Матеріалами для вирізання камей були, як правило онікс, агат, сердолік.

Карат – (нім. *karat* – один) – одиниця маси, що застосовується в ювелірній справі, як правило, при зважуванні дорогоцінних каменів. Метричний карат – 200 мг, британський – 205 мг. Міра вмісту золота в сплавах, рівна 1/24 маси сплаву (британський карат золота), де чисте золото відповідає 24 каратам [90, с. 104].

Квадрифолій – замкнута фігура з двома взаємно перпендикулярними вісями симетрії, утворена чотирма півколами, які обернені опуклістю назовні [<http://surl.li/cjadd>].

Кентаври – (грец. Κένταυροι) – у давньогрецької міфології – химерні істоти, напівлюди-напівкони. Люблять жінок, вино, музику, вдаються до ворожби та лікування. деякі кентаври відзначалися мудрістю й були вихователями таких героїв, як Ахіллес, Ясон [106].

Ківорій – (грец. κιβώριον) – елемент церковної архітектури, накриття над престолом, яке підтримується колонами. З'являється у IV–VI ст. В іконописі зображення ківорію символізує вівтар. У ранньохристиянських базиліках його призначенням було виділити та захистити вівтар, який стояв на могилі мучеників. Ківорієм називали посудину – дарохранильницю.

Кіот – (грец. κιβωτός – «ящик, ковчег») – спеціально оздоблена скриня для зберігання Святинь. Прообразом кіоту вважається *Ковчег Заповіту* Єрусалимського Храму. У церковнослов'янській Біблії для позначення Ковчеза Заповіту використано грецьке слово «ківот», щоб відрізнити його від Ноева Ковчеза, а також від корзини, куди був покладений немовля Мойсей. Також у християнській традиції Ковчег Заповіту розуміють в якості прообразу елемента християнського храму – ківорію або дарохранильниці. По аналогії з тим, як Ковчег Заповіту знаходився в Єрусалимському Храмі і містив Скрижалі Заповіту, дарохранильницю розташовують в алтарі християнського храму з укладеними в неї Тілом і Кров'ю Христа, що утворюють Новий Заповіт людини з Богом [<http://surl.li/gordv>].

Клуазоне – (франц. cloisonne – розділений) – термін сучасний, який не має давніх відповідностей у мовах тих народів, які, власне, виготовляли і носили вироби, виконані у техніці перетинчастої інкрустації.

Колти – (від прасл. кълтати – «ворушити», «хитати», «штовхати») – характерні для слов'ян скроневі прикраси, що підвішувалися до головного убору на стрічці або металевих ланках – ряснах. Від слова «колти» походить і діалектна назва сережок – «ковтки». Колтами називають серповидні або

дископодібні (солярні) обрядові прикраси, створені ювелірами Київської Русі XI – першої половини XIII ст. [254].

Кольє – (франц. *collier*) – ювелірна прикраса у вигляді намиста з дорогоцінними каменями і підвісками [90, с. 106].

Кратир – (грец. *κράτηρ*) – дворучна глибока чаша з великою горловиною. Вже у ранній Церкві кратири виготовлялися з металу. У часи античності використовували керамічні кратири. Їх застосовували нарівні з потирами принаймні з IV ст.

Лабарум – (лат. *labarum*) – військовий штандарт (вексилум) особливого виду та державний прапор імператорського Риму. Лабарум мав на кінці монограму Ісуса Христа – хризму, а на самому полотнищі напис: «Цим переможеш» (лат. «*Nos Vince*»). Вперше лабарум введено імператором Костянтином Великим після того, як напередодні битви біля Мільвійського мосту у 312 році він побачив на небі знамення Хреста з написом «*In Nos Signo Vinces*». Перша згадка про лабарум міститься у Лактанція (240–320). [231].

Левкас – (грец. *λευκός* – «білий») – назва ґрунту, що використовувався у мистецтві Середньовіччя. З XVII ст. назва «левкас» зберіглася в іконописі за традиційним для православних ікон ґрунтом у вигляді порошкоподібної крейди, замішаної на тваринному чи рибному клеї.

Літик – (франц. *lithuque* – «камінчик», грец. *lithos* «камінь») – скляна камея або інталія. Зліпок, копія камеї, виконана за допомогою склоподібної маси способом її відбитка у форму.

Лорум – (лат. *Logum*) – досить вузький шарф з твердої парчової тканини, зазвичай прикрашений золотими карбованими пластинами і дорогоцінним камінням.

Медуза Горгона – (точніше Медуса, грец. *Μέδουσα* – «захисниця», «повелителька») – найбільш відома з трьох сестер горгон, чудовисько з жіночим обличчям і зміями замість волосся. Погляд на її обличчя наverts людину в камінь. Була вбита Персеєм. Згадана в «Одіссеї» (XI 634).

Мельхіор – (нім. Melchior, від імені винахідників Майо і Шор'є (фр. Maillot, Chorier) – група сплавів міді переважно з нікелем (5–30%), а також з Fe (приблизно 1%) та Mn (близько 1%). Винайдений 1819 року.

Менології – (грец. menos – місяць, и logos – слово) – місяцеслов. Календар, історія Святих.

Месопотамія – (ассир. ܡܫܘܬܐ ܨܠܬܐ – Бет На'рен; дав. грец. Μεσσοποταμία; араб. الجزيرة – Эль-Джезира; араб. ما بين النهرين – Ма-Байн-эн-Нахрайн, перс. میان رودان; тур. Mezopotamya, арм. Միջագետք) – історико-географічний регіон на Близькому Сході, розташований у долині двох річок – Тигра та Євфрату, в зоні Родючого півмісяця; місце існування однієї з найдавніших цивілізацій в історії людства. У науковій літературі зустрічаються альтернативні позначення регіону – Дворіччя і Межиріччя, у які вкладають різний зміст. Сучасні держави, що включають землі Месопотамії: Ірак, північно-східна Сирія, периферійна Туреччина та Іран.

Мінакарі – (перс. میناگردان – емаль) – Загальноживаний термін для визначення техніки гарячої емалі в Ірані [160, с. 93].

Мінанкарі – (груз. მინანკარი – емаль) – Загальноживаний термін для визначення техніки перетинчастої гарячої емалі у Грузії [163, с. 93].

Мінерали Небесного Єрусалима – узагальнена автором дослідження назва коштовних каменів, описаних у видінні Небесного Єрусалима Іоанном Богословом [14].

Монограма – (лат. monogramma, monos – один, gramma – буква, запис) – сплетіння початкових букв у вигляді вензеля, широко застосовується в ювелірній справі [90, с. 106].

Моці – (грец. λείψανα, лат. reliquiae) – останки святих Православної та Католицької церкви. Залишки можуть бути у вигляді окремих збережених частин тіла: кісток, черепів, волосся, нігтів тощо або у вигляді муміфікованого тіла, яке називають у церковній традиції нетлінними силами [86].

Муфель – (нім. muffel) – замкнута камера з вогнетривкого матеріалу. Ювеліри використовують муфель для плавлення в процесі лиття та в емальєрній справі для вогняного випалу [90, с. 106].

Нікопея Кіріотиса – (від грец. Κυρία – Владичиця, Νικήτης – Переможниця) – один з іконографічних типів зображення, Богородиці, що стоїть у зріст та підтримує рукою Немовля в центрі біля грудей [86].

Одигітрія – (грец. Οδηγήτρια – вказівна дорога) – ікона, де зображена Богородиця з Немовлям. Цей тип ікон із зображення Богородиці є одним із найдавніших, хоча термін «Одигітрія» почали використовувати лише з XI ст. [86].

Одіссея – (дав. гр. Ὀδύσσεια) – давньогрецька епічна поема про пригоди Одіссея, царя Ітаки. Описує сорок днів життя героя. Шедевр світової літератури. Авторство приписується легендарному Гомеру. Написана між VIII –VII ст. до н. е. так званою гомерівською грецькою мовою. Складається з 24 пісень (частин). Використовувалася як взірць для творів європейських письменників пізнього Середньовіччя і нового часу. Повністю перекладена українською Борисом Теном в 1963 році.

Омфала – (грец. Ομφάλα) – в античній міфології донька лідійського володаря Іардана, дружина Тмола. Після смерті чоловіка стала володаркою Лідії. Відома тим, що герой Геракл протягом року був її рабом. У Малій Азії Омфалу поважали покровителькою жінок і ототожнювали з Афродітою.

Оранта – (від лат. orans – «той, що молиться») – один із основних типів зображення Божої Матері. Оранта змальовувалася у молитві з піднятими вгору руками. Це один із найдавніших жестів, що звернений до Бога, і означав благання, прохання [86].

Пантократор – (від грец. Παντοκράτωρ – всевладний, всесильний, всемогутній) – центральний образ в іконографії Христа, який представляє його як Небесного Царя і Суддю. Спаситель міг зображуватися у повний зріст, сидячим на троні, по пояс, або по груди. У лівій руці його сувій чи Євангеліє, права зазвичай у благословляючому жесті.

Патен – (лат. *Patena* – «миска») – неглибока таріль, яка використовується під час літургії для зберігання й освячення євхаристійного хліба. Символізує Вифлеємські ясла, а також труну, в якій було поховано тіло Ісуса Христа. У візантійському обряді називається дискос. Дискос відрізняється від патени наявністю масивної ніжки з потовщенням посередині, щоб зручніше було тримати його в руці [16].

Перли – (однина перла, перлина) – тверде округле утворення арагоніту біогенного походження, що виникає всередині мушлі (черепашки) деяких двостулкових молюсків унаслідок подразнення їхньої мантиї яким-небудь стороннім об'єктом – переважно піщинкою чи паразитом. Перлина таким чином ізолює об'єкт від тіла молюска. Цінується як дорогоцінний камінь і використовується для виготовлення ювелірних виробів [223]. З перлин складаються дванадцять брам Небесного Єрусалима [17, с. 295].

Потир – (грец. *потир* – «чаша») – євхаристійна чаша для освячення вина та причастя. Відомі з II ст. Виготовлялись із дерева, глини, каменю, золота, срібла, тощо. Прикрашалися коштовним камінням, зображеннями святих та символічними орнаментами. Виконувались у техніці дифування, карбування, гравірування, лиття тощо.

Препендулії – (грец. *πρεπενδοῦλα* – звисаючий, спадаючий) – скроневі підвіски – невід'ємний атрибут візантійських імператорських вінців.

Проскомидія – (грец. *προσκομιδή*, «принесення», «піднесення», від *προσκομιζω* – «приношу») – перша частина літургії візантійського обряду (як Івана Златоустого, так і Василя Великого), що здійснюється у православних та східних католицьких церквах. На ній, шляхом особливих священнодійств, з принесених хліба і вина готується матерія для євхаристії і при цьому здійснюється поминання всіх членів Церкви.

Проскура або просфора (від грец. *Προσφορά* – «приношення») – богослужбовий літургійний хліб, який використовується під час православного богослужіння Літургії для Євхаристії [86].

Псевдо-Каллісфен – (лат. Pseudo-Callisthenes) – ім'я невідомого досі автора Олександрівського роману – розповіді про життя та подвиги Олександра Македонського. Рукопис широко копіювали та перекладали, на різних етапах накопичуючи легенди та фантастичні елементи. Оригінальна версія була написана на грецькій мові до 338 р. Кілька пізніх рукописів приписують твір придворному історичу Македонського – Каллісфену, але історична особа померла раніше за Олександра і не могла написати повний звіт про своє життя. Невідомого автора досі іноді називають Pseudo-Callisthenes [<http://surl.li/cmsgj>].

Релікварій – (лат. Reliquarium, від reliquiae) – вмістилище для зберігання цінних реліквій, котрі мають релігійне сакральне значення. Шанування реліквій найбільш розвинене у християнстві [14].

Риза або *оклад* (грец. Ελένδουση – покриття листовим металом) – накладне оздоблення живописних ікон, що покриває всю поверхню, окрім кількох значущих елементів: лик і руки.

Рубін – (лат. rubens, rubinus – червоний) – коштовний мінерал, різновид корунду червоного кольору. Червоне забарвлення зумовлене домішками хрому, колір може варіюватися від блідо-червоного до темно-червоного. Червоний рубін – яхонт (нім. jâchant – гіацинт). Від (грец. ὑάκινθος походять дав. рус. акинть, акинфъ, якинфъ) [223]. Якинт (яхонт) – одинадцятий з дванадцяти мінералів – основ Небесного Єрусалима [17, с. 295].

Рубінове скло – (лат. rubens, rubinus – червоний) – в ювелірному мистецтві знане як «Золотий рубін» – скло, пофарбоване наночастинками золота у різні відтінки рожевого, червоного, малинового та пурпурового кольорів. Зразки скла, що містить наночастинки благородних металів, відомі з пізньої античності. Широко застосовувалось у візантійському ювелірному мистецтві [14].

Рясна – жіночі прикраси, що підвішувалися на скронях до головного убору і спускалися до плечей. Деколи підвішувалися до ікони Богоматері. Рясна виготовлялись із металевих ланок, деколи – перлів. На рясна

підвішувалися колти. Вони були поширені у києворуському середовищі домонгольського періоду. За деякими здогадками, рясна мають візантійське походження [254].

Сапфір – (від дав. грец. *σάφειρος* «синій камінь») – дорогоцінний мінерал різних відтінків, один з різновидів корунду. У мінералогії сапфірами називаються корунди виключно синього кольору, в ювелірній промисловості – будь-яких кольорів, окрім бузково-червоного (такі камені називаються рубінами) [223].

Сардій – староукраїнська назва сардоніксу, згаданого у Біблії мінералу.

Сардонікс – (англ. *sardonyx*) – мінерал, стрічковий агат, помаранчево-теракотового кольору, з плоско-паралельними смужками халцедону бурого і білого відтінків [223]. Сардонікс – п'ятий з дванадцяти мінералів – основ Небесного Єрусалима [17, с. 295].

Сасаніди – правляча династія монархічної зороастристської Іранської держави (*Ērān-shahr*) – (224–651) Остання доісламська іранська держава. Столицями були міста Істахр (224–226) і Ктесифон (226–637). Виснажилася в ході ірано-візантійської війни (602–628). Поступово захоплена і знищена арабськими мусульманськими військами (633–654).

Світська держава – держава з устроєм, де релігія відокремлена від неї, і яка регулюється на основі громадянських, а не релігійних норм, а рішення державних органів не можуть мати релігійного обґрунтування.

Сенмурв – (перс. *سیمرغ*, – вершник) – в іранській міфології фантастична істота, король усіх птахів. Один із державних символів Іранської держави Сасанідів [263].

Серпентин – (лат. *serpens* – «змія») – група мінералів, магнезіво-залізістих гідросилікатів. Завдяки плямистій текстурі, і кольору, нагадують змію, звідси назва [223].

Синаксарій – (грец. *Συναξάριον* – зібрання) – спочатку збори віруючих на свято, в подальшому – зібрання відомостей. Частина церковного Уставу,

що містить богослужбові вказівки на весь рік. Збірник історичних відомостей про свято або про будь-якого Святого [16].

Сирени – (грец. Σειρήνες) – у давньогрецькій міфології – морські істоти, що уособлювали чарівну, але оманливу морську гладінь, під якою криються гострі скелі й мілини. Зображувались у вигляді напівжінок-напівптахів (у деяких джерелах вони напівриби-напівжінки), жили на казкових островах. Вони успадкували від батька Форкіса дику стихійність, а від матері-музи – божественний голос [232, с. 39].

Смальта – (італ. smalto – емаль) – кольорове глухе скло, що застосовували для виготовлення мозаїк. Середньовічні ювеліри широко вживали смальту у створенні мозаїчних ікон, перетинчастої інкрустації та процесах гарячого емалювання металів [14, с. 23].

Смарагд – (лат. smaragdus, грец. σμάραγδος) – мінерал, дорогоцінний камінь першого класу. Крупні бездефектні смарагди густого забарвлення вагою більше п'яти каратів цінуються дорожче за алмази [223]. Смарагд – четвертий з дванадцяти мінералів – основ Небесного Єрусалима [17, с. 295].

Ставротека – (грец. staurotheke; stauros – «хрест» і theke – «сховище») – «Ковчег для Хреста» (мошевик). Виготовлений у формі пласкої прямокутної скриньки і призначався для зберігання частин Животворящего Хреста Господнього [14].

Стемма – (грец. στεμμα або στεμματος – «вінок з гілок») – в Стародавній Греції лавровий вінок, обвитий білою вовною. У Стародавньому Римі родовідні гілки, родовід дерево. У Візантії – імператорська корона закритого типу [270].

Стовпник – (грец. Στυλῆς) – святий преподобний, що обрав для себе особливий подвиг – стояння на стовпі вдень та вночі, на якому він проводив більшу частину свого життя [205, с. 63]

Страсті Христові – події, пов'язані з Ісусом Христом, що відбулися в останні дні його життя. Церква згадує дані події під час останнього тижня Великого посту, а найбільше у Страсну п'ятницю [16].

Сцилла – (дав. грец. σκύλλα) – змієнога богиня, хтонічний демон. У давньогрецькій епічній поемі «Одиссея» місцеперебуванням Сцилли був острів сонячного бога Геліоса [231, с. 39].

Таушування або насічка – інкрустація одного металу іншим, більш м'яким, що має меншу температуру плавлення. Також у давнину був поширений прийом роботи, його застосовували для прикрашання коштовними металами бронзових і сталевих виробів.

Тіара – (дав. грец. τιάρα) – див. діадема.

Топаз – (від. санскрит. तपस्व – «теплий») – напівкоштовний камінь, мінерал із групи основних силікатів алюмінію. Кольорова гама топаза різноманітна: від блакитного до коричневого, винно-жовтого до золотистого та помаранчевого [223].

Торевтика – (грец. τορευτικός – «майстерний у рельєфній роботі по металу», грец. τορεο – «карбування») – мистецтво холодної обробки виробів з листового металу, а також декорування рельєфом художніх виробів. Переважно словом «торевтика» позначається обробка металів гострими сталевими інструментами, а саме карбування, вибивання за допомогою пунсонів [90].

Урарту – (вірм. Արարատ, Բիսյանիի, Նաիրի) – стародавня держава в південно-західній Азії, розташована на території сучасної Вірменії, східної Туреччини. Існування Урарту, як союзу племен, документально підтверджене з XIII, як держави – з VIII ст. до н. е. Урарту припинило існування у VI ст. до н. е. У першій чверті I тисячоліття до н. е. Урарту займало панівне становище серед держав Передньої Азії. Держава Урарту залишила великий вплив на культури та держави Південного Кавказу та Вірменського нагір'я, включаючи Вірменію, яку вважають «культурною спадкоємицею» Урарту.

Фемеші – (угорськ. fémés – «металевий») – у сучасній емальєрній справі – назва металізованих сумішей, що застосовуються для досягнення ефектів металевої поверхні емалі.

Фіал – (грец. φιάλη) або патера (лат. patēra) – являє собою неглибоку металеву чашу для ритуальних виливів. У римському мистецтві вилив відбувається на вівтарі. Це була найпростіша форма жертвопринесення, і сама собою вона могла бути достатнім приношенням. Вступний обряд до жертвопринесення тварин [172, с. 138] включав вилив пахоців і вина на вівтар, що горить. Часто зображуються як імператори, так і божества, особливо на монетах, що здійснюють лиття з патену [280].

Фібула – (лат. fibula) металева застібка для одягу у вигляді шпильки, шпильки зі щитком, зазвичай багато прикрашеним. Один із найдавніших предметів прикраси. Використовувалася древніми греками та римлянами, а також у середні віки.

Філігрань – (лат. filum – нитка, granum – зерно) – ювелірна техніка, у якій застосовується ажурний або напаяний на металеве тло візерунок із тонкого золотого або срібного дроту, часто у поєднанні із зерню. Вироби, виконані у такій техніці демонструють високий клас майстерності ювелірів [161]

Фініфть – (грец. Фініфть) – блискучий камінь (фінгітіс). За часи Київської Русі так називали техніку емалювання ювелірних виробів. Сьогодні даний термін використовують стосовно розпису вогнестійкими надглазурними фарбами на емальованій металевій пластині, котру після випалу при температурах від 700°C – 750°C, додатково вкривають прозорим матеріалом, що дозволяє зображенню довгостроково зберігати чистоту й яскравість кольорів [14, с. 22].

Халкидон – (дав. грец. Χαλκηδών) – давньогрецьке місто, розташоване у Малій Азії, на честь якого мінерал халцедон отримав свою назву. Халцедон має багато різновидів різних кольорів. Наприклад зеленуватий (хризопраз), голубуватий (сапфірин), непрозорий темно-зелений з яскраво-червоними плямами або смугами (геліотроп) та інші [223].

Харибда (дав. грец. – Χάρυβδις) – морське чудовисько з давньогрецької міфології. Харибда у давньогрецькому епосі Гомера – «Одіссея» – втілення

всепоглинаючої морської стихії, означає «вир». Зображується як морське божество, що мешкає в проливі під скелею на відстані польоту стріли від іншої скали, яка служила місцеперебуванням Сцилли [232, с. 39].

Хазарський каганат, Хазарія (650–969) – середньовічна держава, створена кочовим народом хазар. Утворилась внаслідок розпаду Західного Тюркського каганату. Контролювала територію Північного Кавказу, Нижнього і Середнього Поволжя, сучасного північно-західного Казахстану, Приазов'я, північну частину Криму, а також степи і лісостепи Східної Європи до Дніпра.

Хризма – (грец. χριστός) – (також Χι-Ρο) – монограма імені Христа, яка складається з двох початкових грецьких літер імен Х та Ρ, схрещених між собою. По краях монограми розміщують також грецькі літери α і ω [230].

Хризоліт – (дав. грец. χρυσός – «золото» і λίθος – «камінь») – мінерал, прозорий ювелірний різновид олівіна підкласу острівних силікатів. Синонім: «Піріidot». Колір від жовто-зеленого, іноді майже смарагдово-зеленого, до оливково-зеленого та темного шартрезу, з характерним золотистим відтінком. Використовується в ювелірній справі. Відноситься до напівкоштовного каміння [223].

Хризопраз – (Об.21:20) – хризопраз, один з різновидів халцедону, камінь, споріднений з агатом і оніксом. Є десятою основою Небесного Єрусалима. Камінь світло-зелений, що переходить у жовтуватий та коричневий колір [17].

Царгород або Цар-місто – Константинополь (дав.гр. Κωνσταντινούπολη, лат. Constantinopolis) – місто на європейському березі Босфору в місці, де він поєднується із затокою Золотий Ріг. Столиця Східної Римської, потім Візантійської імперії, заснована у 324–330 рр. імператором Костянтином I Великим.

Цата – (лат. centus – «дрібна монета») – елемент у формі перевернутого півмісяця. Символізує чин Царства і первосвященства.

Центуріон – (лат. centurio) – офіцер у давньоримській армії I ст. до н. е. – IV ст. н. е. Командир центурії (кентурії). Член середнього командного

складу. Завідував військами у мирний і воєнний час. Користувався великою повагою серед громадян Риму. Символом влади була виноградна палиця, уособлення дисципліни. У середньовічній Східній Римській армії називався кентарх (грец. κένταρχος, kentarchos).

Цирування – техніка виконання рисунка на золоченій поверхні скляної або керамічної основи методом часткового подряпування (полірування) малюнка агатовим олівцем або іншим інструментом.

Чепраги – (однокореневе з «пряжка») – металева орнаментована пряжка для пояса, а також застібка для намиста. Складається з двох, переважно круглих пластин, декорованих карбованим або ажурним орнаментом, символізуючим сонце. Покликана охороняти людину від злих духів [42].

Швенза – гачок на верхівці сережок, що вставляється у вухо [<http://surl.li/crczs>].

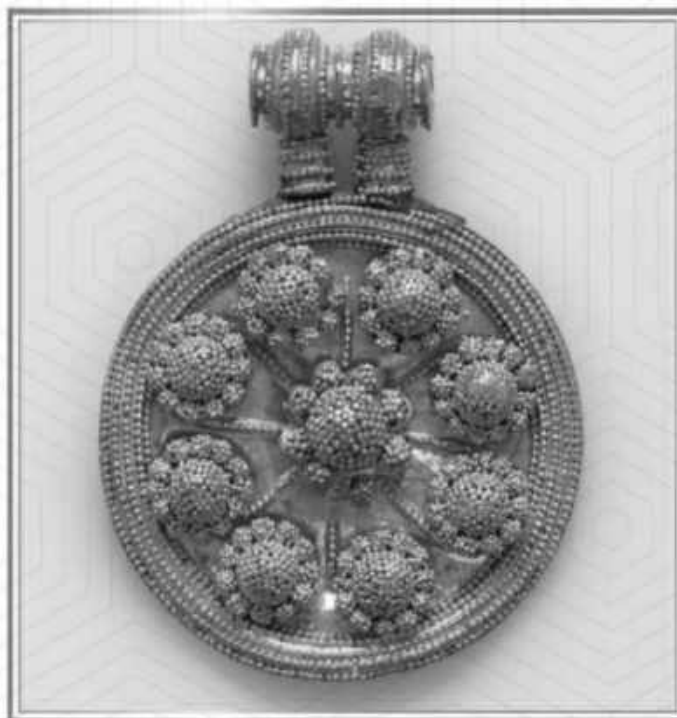
Ювелір – (нідерл. juweeltje – «дорогоцінний камінь») – майстер з виготовлення прикрас з коштовного каміння, оправленого у дорогоцінні метали за допомогою ювелірних технік обробки коштовних матеріалів.

Якинт – (дав. грец. ἰάκινθος – «гіацинт») – яхонт – давня назва рубіна.

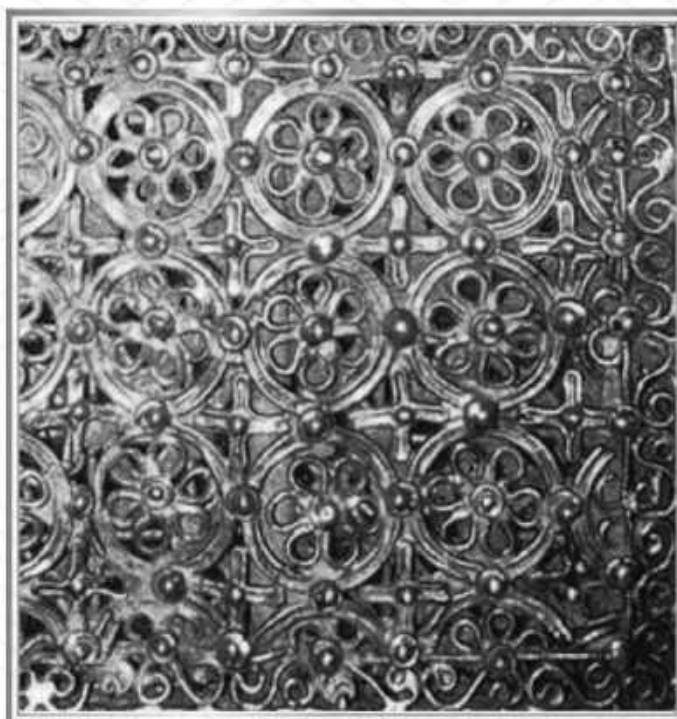
Яспис – (грец. ἰασπίς – строкатий або крапчастий камінь) – яшма – гірська порода, складена в основному кварцом, халцедоном і пігментованими домішками інших мінералів (епідот, актиноліт, хлорит, слюда, пирит), виробний камінь. Серед порід, що зараховуються до яшм, зустрічаються і ті, що не містять кварц, багаті на гранат [223]. Яспис – мінерал, з якого збудований мур Небесного Єрусалима [17, с. 295].

ДОДАТОК В. ІЛЮСТРАЦІЇ

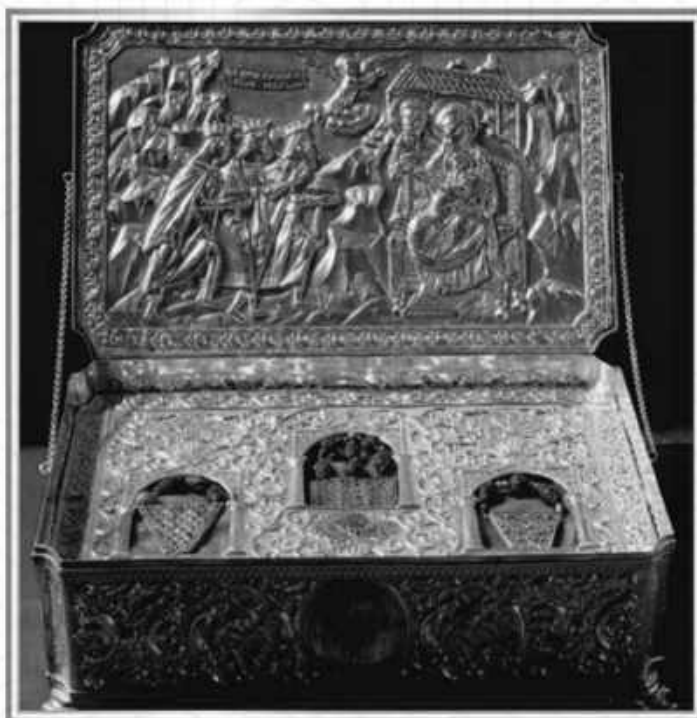

В. Рис. 1. Фрагмент намиста із круглими медальйонами XVIII–XVII ст. до н.е. Стародавній Вавилон. Месопотамія. Золото, ювелірне карбування, філігрань, зернь. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cjbrpv>].

В. Рис. 2. Фрагмент із золотої пластини «Дарів Волхвів». Межа I ст. до н. е – I ст. н. е. Золото, філігрань, зернь. Монастир Святого Павла, Автономна чернеча держава Святої Гори Афон. Фото [6, с. 67].

В. Рис. 3. «Дари Волхвів». Золото, філігрань, зернь. Монастир Святого Павла.
Автономна чернеча держава Святої Гори Афон.
Фото [<http://surl.li/bnmvw>].

В. Рис. 4. Лицевий фрагмент фасаду релікварію для Святих Мощей Волхвів.
XII ст. Золото, ажурне ювелірне карбування, гаряча емаль, камеї, коштовні
мінерали. Кельнський собор,
м. Кельн, Німеччина. Фото [archive of Matz und Schenks].

В. Рис. 5. Фрагмент скляного посуду із зображенням Святої Агнеси. IV ст.
Рим. Золото, римське скло, цировка Катакомби Святого Панфила,
м. Рим, Італія. Фото [<http://surl.li/bnoyv>].

В. Рис. 6. Фрагмент браслета IV–V ст. Візантія.
Золото, ажурне ювелірне карбування.
Музей мистецтва Метрополітен,
м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/blrab>].

В. Рис. 7. Великий патен. VI ст. Візантія, м. Константинополь.
Срібло, ювелірне карбування, гравірування, чорніння, позолота.
Приватна колекція Джорджа Ортіса,
м. Женева, Швейцарія. Фото [archive of Yoram Lehmann].

В. Рис. 8. Монограма Христа – Хризма. Мозаїка. V ст.
Мавзолей Галли Плацидії,
м. Равенна, Італія. Фото [<http://surl.li/bnuns>].

В. Рис. 9. Святий Іоанн Златоуст. Мозаїка. XI ст. Собор Святої Софії, м. Київ, Україна. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 10. Святий Василій Кесарійський. Мозаїка XI ст. Собор Святої Софії, м. Київ, Україна. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 11. Святий Симеон Стовпник. VI ст. Візантія. Срібло, позолота, карбування. Музей Лувр, м. Париж, Франція. Фото [<http://surl.li/boqrc>].

В. Рис. 12. Фрагмент із зображенням Святого Симеона Стовпника X ст. Менологій Василія II. Візантія, м. Константинополь. Апостольська бібліотека Ватикану, місто-держава Ватикан. Фото [<http://surl.li/bvtel>].

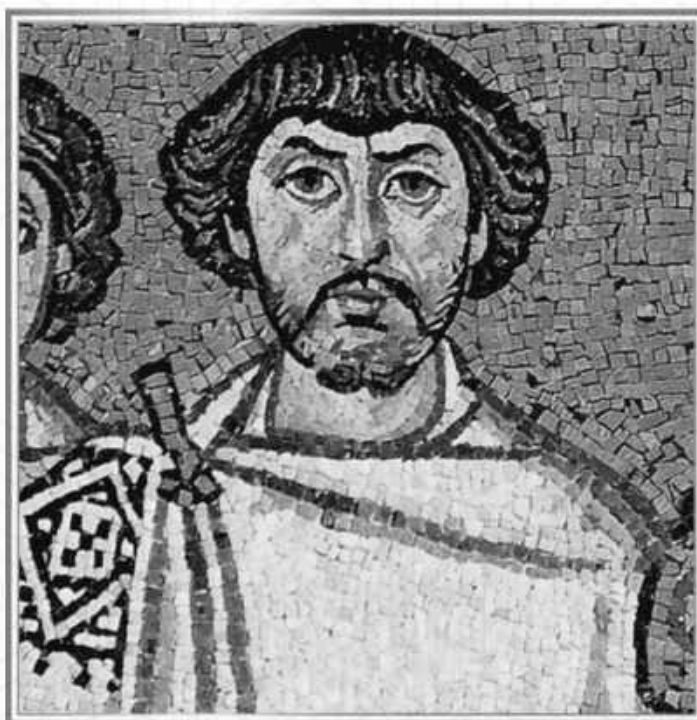

В. Рис. 13. Залізна корона (лат. Corona Ferrea). IV–V ст. Золото, залізо, коштовні мінерали, ювелірне карбування, гаряча емаль. Базилика Святого Іоанна Хрестителя, м. Монца, Італія. Фото [<http://surl.li/boncl>].

В. Рис. 14. Святий Цвях IV ст., Релікварій X ст. Золото, залізо, коштовні мінерали, перегородчаста гаряча емаль. Скарбниця Трірського собору, м. Трір, Німеччина. Фото [<http://surl.li/bonke>].

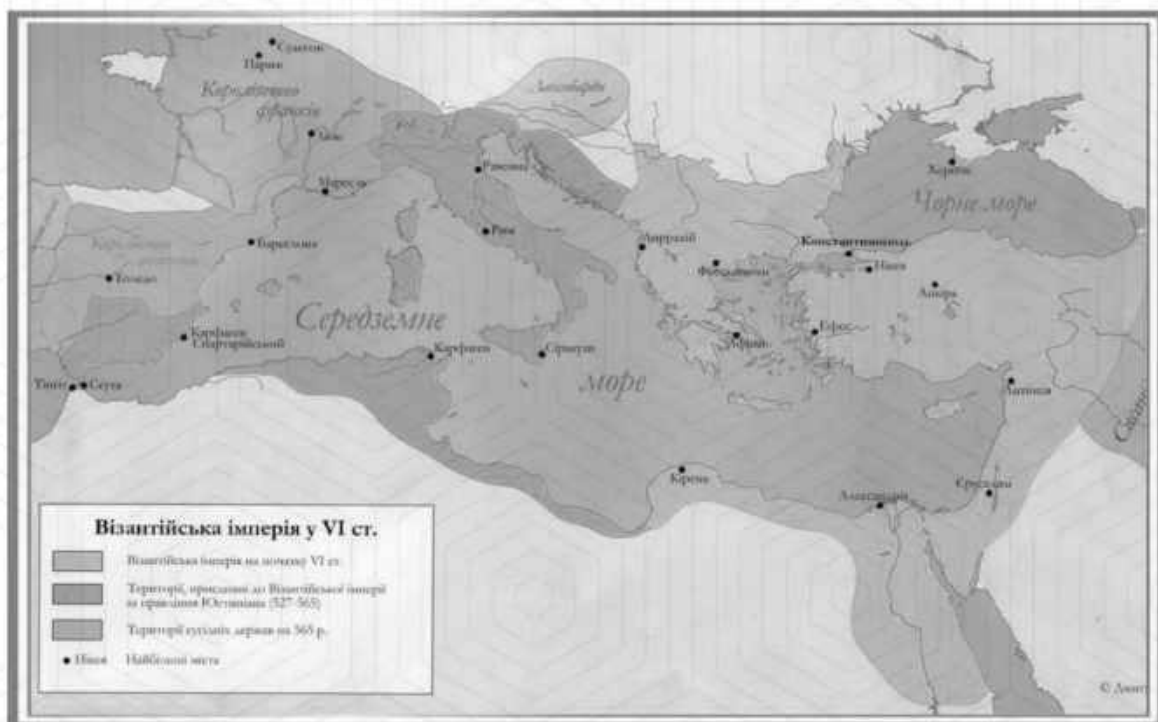

В. Рис. 15. Велізарій. Фрагмент мозаїки. VI ст. Базилика Сан-Вітале,
м. Равенна, Італія. Фото [<http://surl.li/bookh>].

В. Рис. 16. Фрагмент консульського диптиха
Флавія Ареобінда. VI ст. Візантія.
Слонова кістка. Музей Клюні,
м. Париж, Франція. Фото [<http://surl.li/bosmg>].

В. Рис. 17. Мапа Візантійської імперії VI ст.

© Дмитро Лукін [27].

В. Рис. 18. Імператриця Феодора в оточенні охорони і придворних дам.

Мозаїка. VI ст. Візантія. Базилика Сан-Вітале, м. Равенна, Італія. Фото [<http://surl.li/boqmm>].

В. Рис. 19. Намисто з Преславського скарбу. IX–X ст. Візантія.
Золото, коштовні мінерали, скань, зернь, гаряча емаль.
Археологічний музей «Великий Преслав»,
м. Преслав, Болгарія. Фото [268, с. 333].

В. Рис. 20. Візантійське кольє. VI–VII ст.
Візантія, м. Константинополь. Золото, перли, коштовні мінерали,
ажурне ювелірне карбування. Старий художній музей,
м. Берлін, Німеччина. Фото [<http://surl.li/bosxc>].

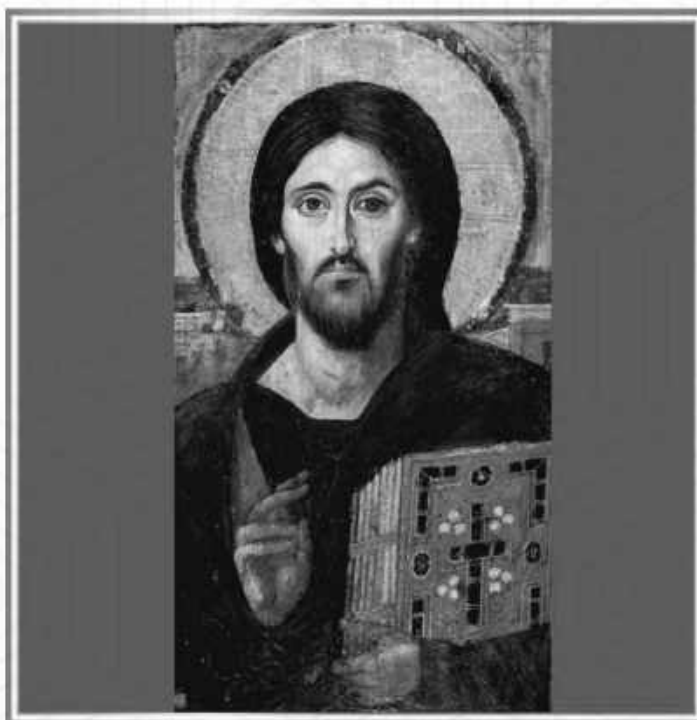

В. Рис. 21. Імператор Юстиніан I в оточенні військових і духовенства. Мозаїка. VI ст. Візантія. Базилика Сан-Вітале, м. Равенна, Італія. Фото [<http://surl.li/borumm>].

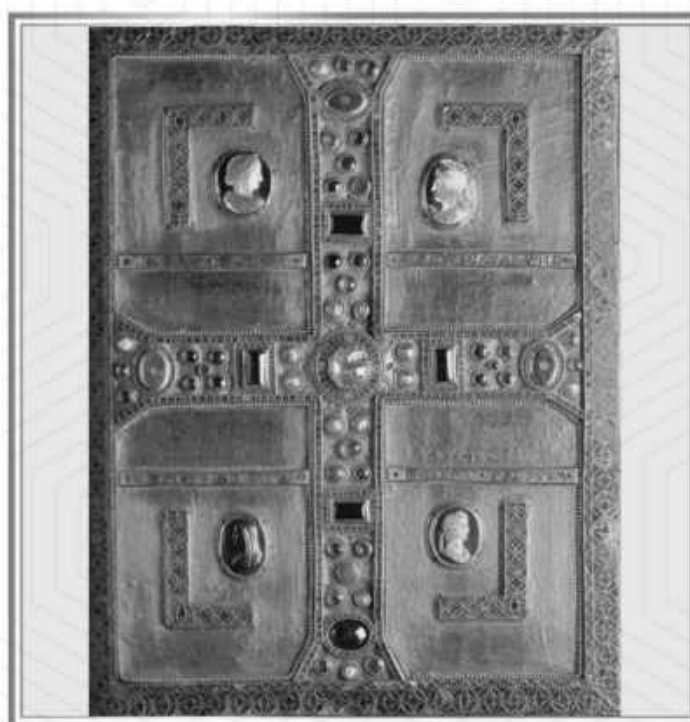

В. Рис. 22. Хрест-релікварій Юстиніана II. VI ст. Візантія. Золото, коштовні мінерали, ювелірне карбування, гравірування, чорніння. Скарбниця собору Святого Петра, місто-держава Ватикан. Фото [<http://surl.li/borwk>].

В. Рис. 23. Христос Пантократор. VI ст. Візантія, м. Константинополь.
Монастир Святої Катерини, гора Синай, Єгипет.
Фото [archive of Max Nicolenko].

В. Рис. 24. Оклад Євангелія лангобардської королеви Теоделіни. VII ст.
Золото, перегородчата інкрустація, гаряча емаль, коштовні мінерали.
Базиліка Святого Іоанна Хрестителя,
м. Монца, Італія. Фото [6, с. 18].

В. Рис. 25. Хрест натільний. VIII–IX ст. Візантія.
Золото, гранат-альмандин.
ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/bpclm>].

В. Рис. 26. Натільний хрест. VIII ст. Візантія.
Золото, гранат-альмандин.
ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/bprwo>].

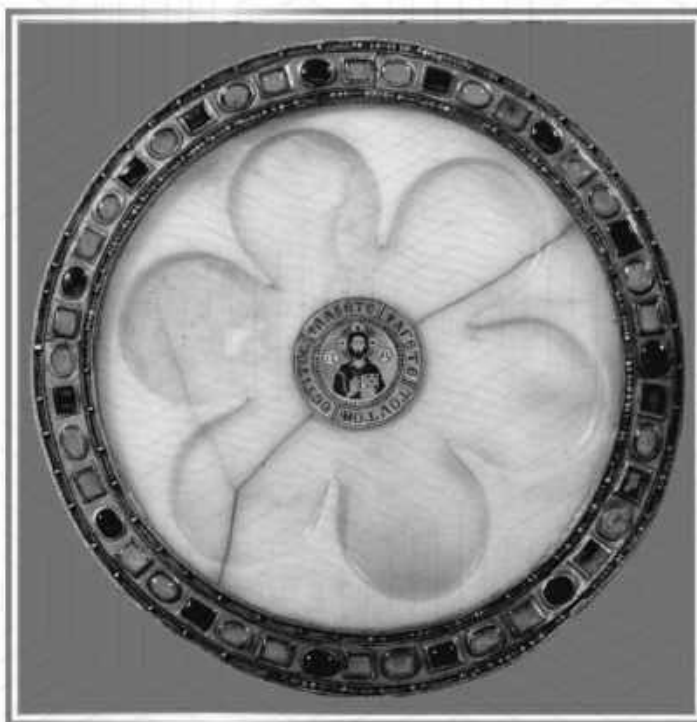

В. Рис. 27. Патен. Чаша VI–VII ст., оправа IX–X ст.
Візантія, м. Константинополь. Три емалеві пластини оправи – XIV ст.
Золото, сардонікс, перли, смарагди, рубіни, перегородчаста гаряча емаль.
Музей Лувр, м. Париж, Франція. Фото [<http://surl.li/bpucg>].

В. Рис. 28. Центральний емалевий фрагмент патену.
Агатова чаша VI–VII ст., емалевий фрагмент IX–X ст.
Візантія, м. Константинополь. Золото, агат, перли, смарагди, рубіни,
перегородчаста гаряча емаль. Музей Лувр, м. Париж, Франція.
Фото [<http://surl.li/bxreu>].

В. Рис. 29. Патен. XI ст. Візантія, м. Константинополь.
 Золото, мармур, перли, гірський кришталь та інші мінерали
 Небесного Єрусалима, перегородчаста гаряча емаль.
 Скарбниця собору Сан-Марко,
 м. Венеція, Італія. Фото [268, с. 68].

В. Рис. 30. Фрагмент з «Лімбургійської ставротехи» із центральним
 зображенням Христа Пантократора на троні. X ст. Візантія. Золото,
 перегородчаста гаряча емаль. Єпархіальний музей Домського Собору,
 м. Лімбург-ан-дер-Лан, Німеччина. Фото [6, с. 18].

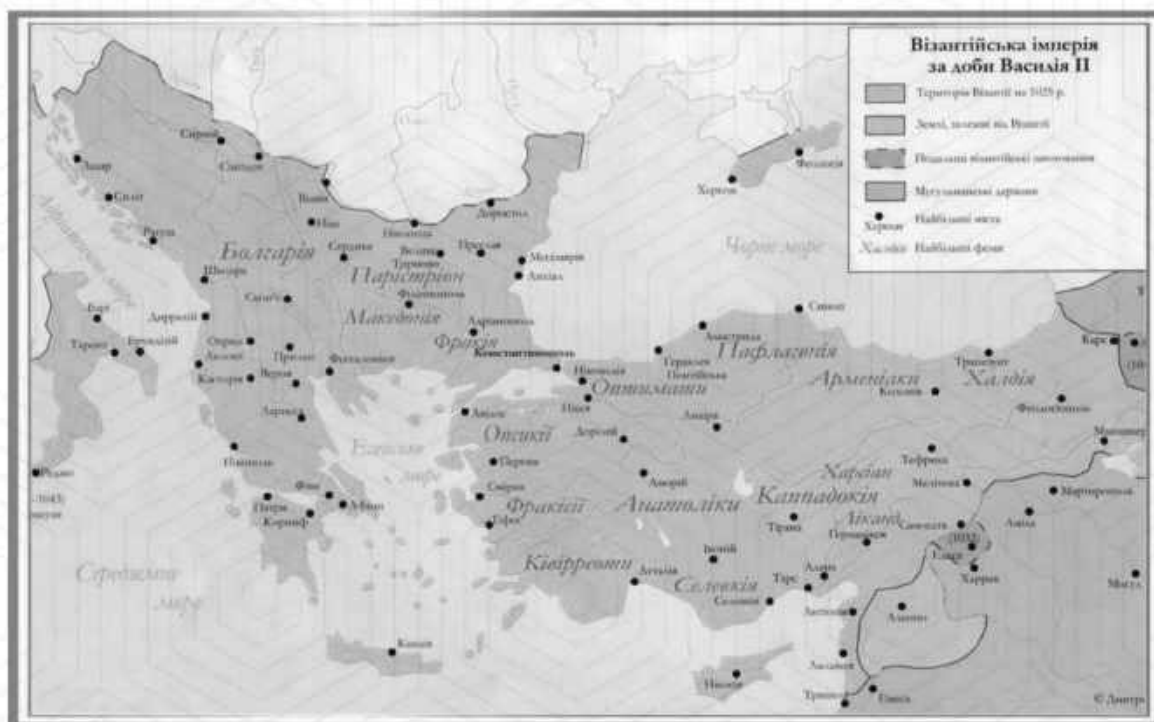

В. Рис. 31. Фрагмент ілюстрації з образом Василя II.
Репліка Псалтиря Василя II. Кінець X – початок XI ст.
Візантія, м. Константинополь.
Бібліотека Марчіана, м. Венеція, Італія. Фото [268, с. 186].

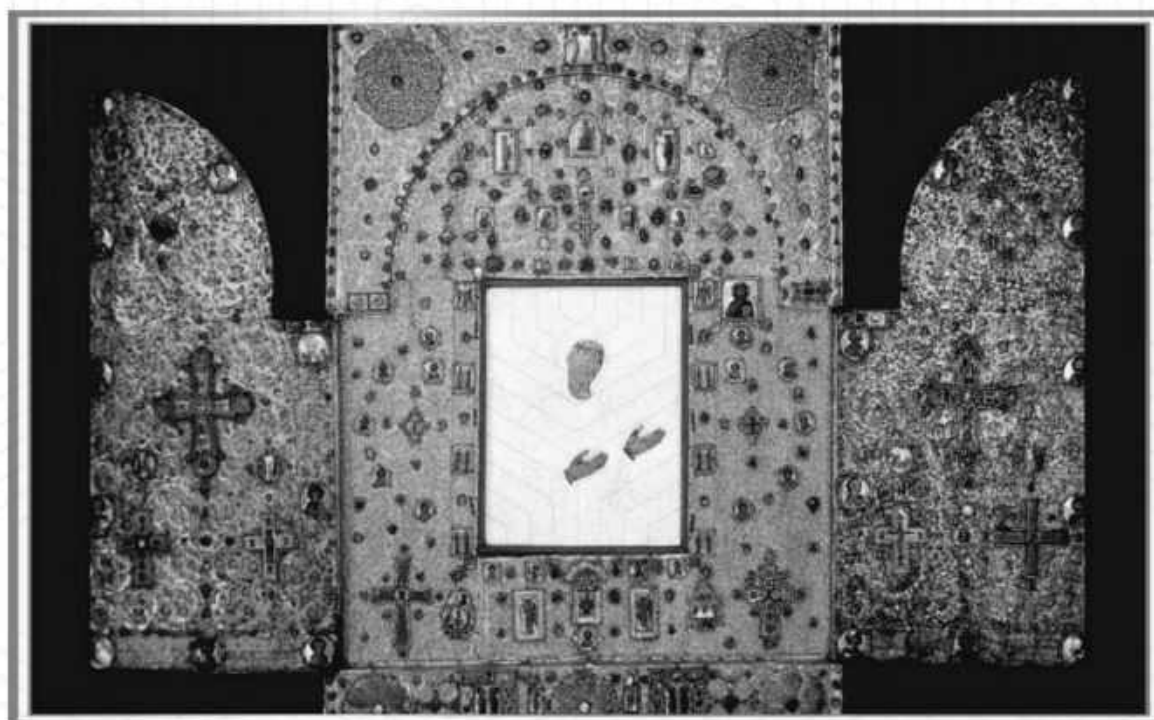

В. Рис. 32. Фрагмент ілюстрації із зображенням Костянтина VI, що очолює
VII Вселенський Собор. Менологій Василя II. Кінець X – початок XI ст.
Візантія, м. Константинополь.
Апостольська Бібліотека Ватикану, місто-держави Ватикан.
Фото [<http://surl.li/byetf>].

В. Рис. 33. Мапа Візантійської імперії доби правління Василя II.
© Дмитро Лукін [27].

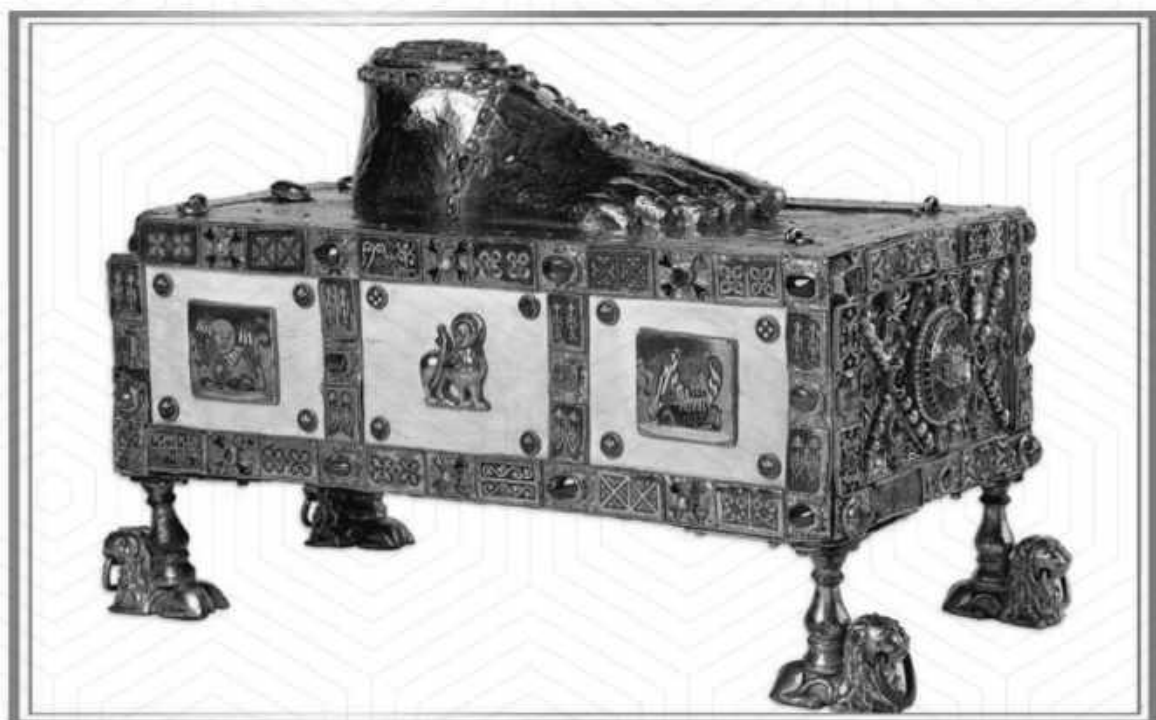

В. Рис. 34. Хахульський триптих. VIII–XII ст. Іберія.
Золото, електрик, коштовні мінерали, ювелірне карбування, гаряча
перегородчата емаль. Музей образотворчих мистецтв
ім. Шалви Амірінашвілі, м. Тбілісі, Грузія.
Фото [185, с. 6].

В. Рис. 35. Триптих «Деїсус». XI ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, срібло, позолота, ювелірне карбування, гаряча перегородчаста емаль. Монастир м. Сайданая, Сирія. ЗСВуМКРФ. Фото [238, с. 88].

В. Рис. 36. Переносний вітвар «Андреас» або «Трійська Сандалія». X ст. Золото, кістка, ювелірне карбування, гаряча емаль, перегородчаста інкрустація, лиття. Скарбниця Трійського Собору, м. Трій, Німеччина. Фото [<http://surl.li/bxhwx>].

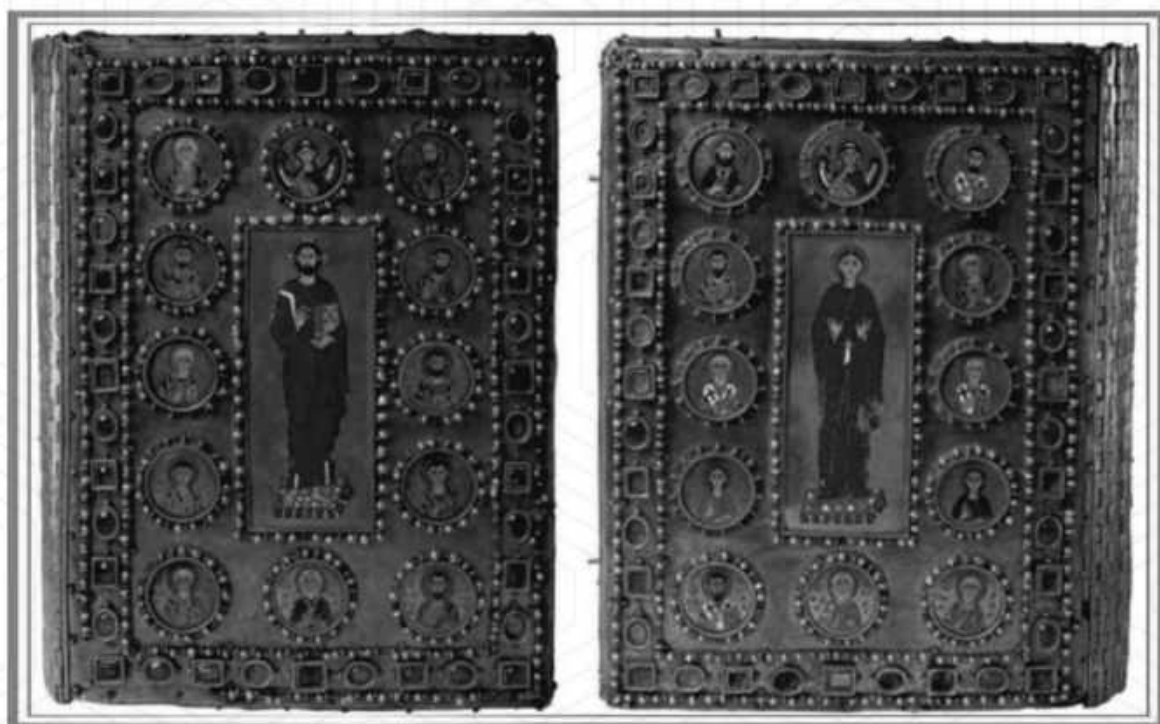

В. Рис. 37. Фрагмент з монетою Юстиніана з вітваря «Андреас» або «Трійської Сандалії». X ст. Золотий фрагмент IV–VII ст. (?) Золото, гранати-альмандини, смарагди, перли, перегородчата інкрустація, ювелірне карбування, лиття. Скарбниця Трійського Собору, м. Трій, Німеччина. Фото [<http://surl.li/bxhwx>].

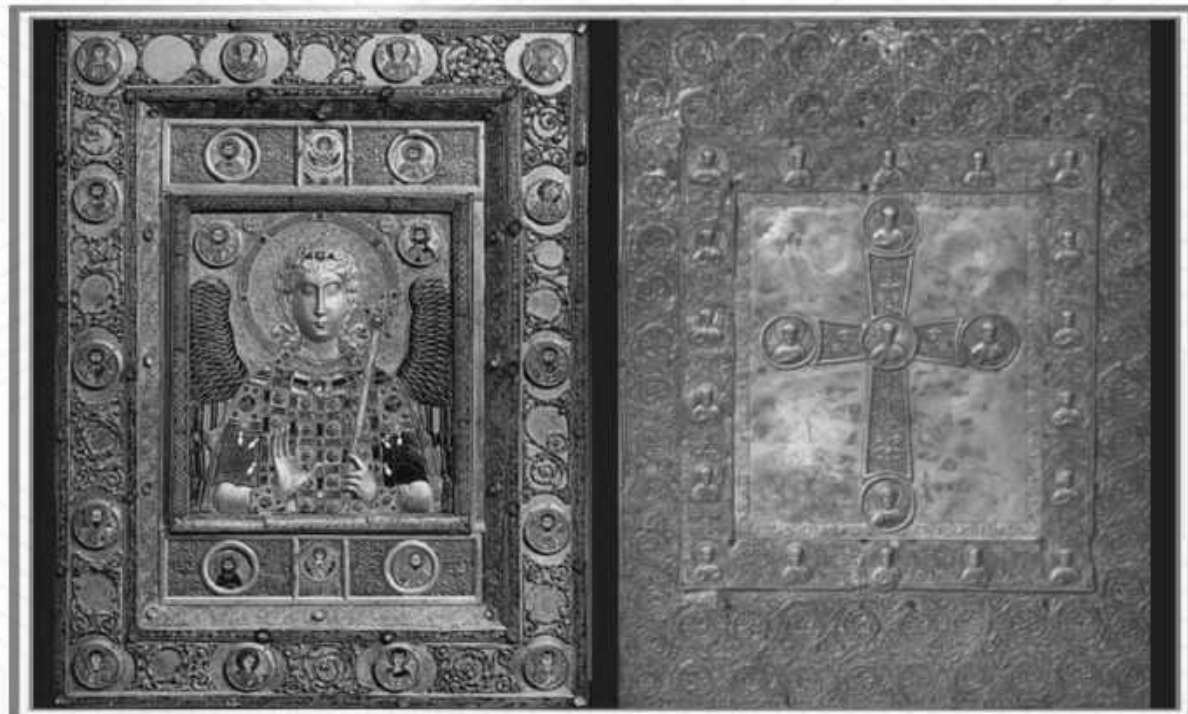

В. Рис. 38. Релікварій істинного хреста. X–XI ст. Візантія. Золото, перегородчата гаряча емаль, мінерали Небесного Єрусалима. Скарбниця собору Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [174, с. 149].

В. Рис. 39. Коштовний оклад для Євангеліє. Христос Пантократор (аверс) і Богородиця Оранта (реверс) кінець X – початок XI ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, позолочене срібло, перегородчаста гаряча емаль, мінерали Небесного Єрусалима. Бібліотека Марчіана, м. Венеція, Італія. Фото [268. с. 88].

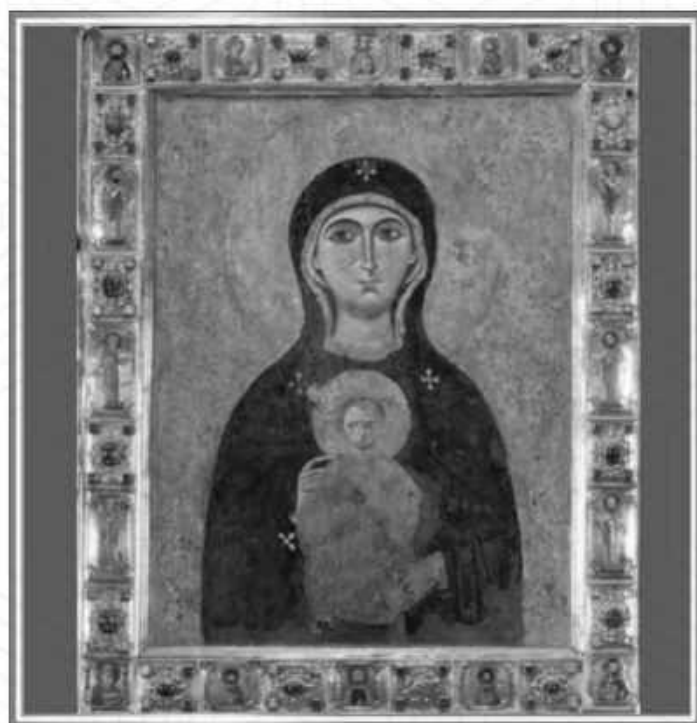

В. Рис. 40. Коштовний оклад для ювелірної ікони Архангела Михаїла (аверс, реверс). X – початок XI ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, позолочене срібло, перегородчаста гаряча емаль, мінерали Небесного Єрусалима. Скарбниця собору Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [174 с. 142].

В. Рис. 41. Коштовна емалева вставка із зображенням дожа Орделаффо Фальє з вівтаря Пала д'Оро. XI ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, перегородчаста гаряча емаль. Собор Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [<http://surl.li/byfmw>].

В. Рис. 42. Ікона Божої Матері «Нікопея» в коштовному обрамленні. X–XII ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, коштовні мінерали, перегородчаста гаряча емаль, ювелірне карбування. Собор Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [<http://surl.li/byfv1>].

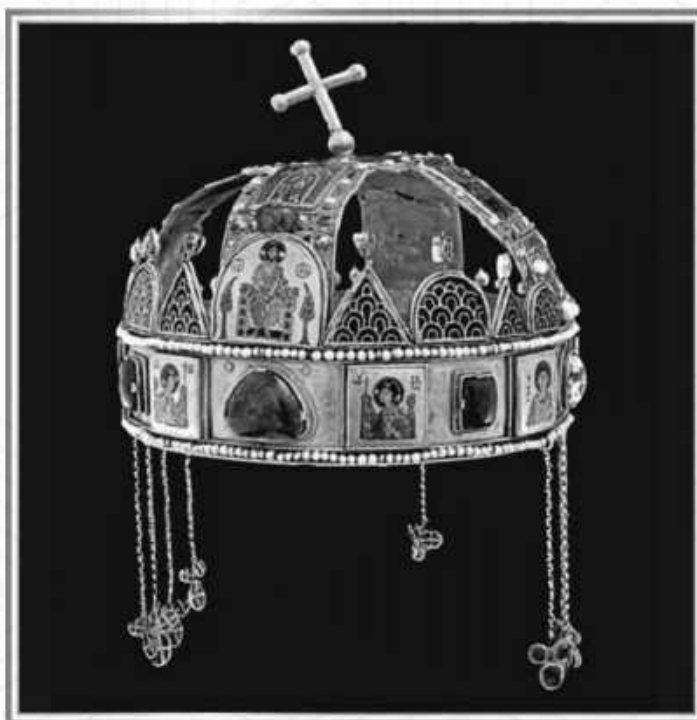

В. Рис. 43. Богородиця «Одигітрія», Іоанн II Комнін, Ірина Дукена. Мозаїка. XI–XII ст. Візантія, м. Константинополь. Собор Святої Софії, м. Стамбул, Туреччина. Фото [214, с. 62].

В. Рис. 44. Фрагмент з корони Святого Стефана із зображенням Михаїла VII Дуки. Початок XI ст. Візантія. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Парламентський палац, м. Будапешт, Угорщина. Фото [<https://bit.ly/3sIWHkc>].

В. Рис. 45. Стемма Святого Стефана.

Початок XI–XII ст. Візантія. Золото, Мінерали Небесного Єрусалима, гаряча перегородчаста емаль, ювелірне ажурне карбування, скань, зернь.

Парламентський палац, м. Будапешт, Угорщина.

Фото [<https://bit.ly/3sIWHkc>].

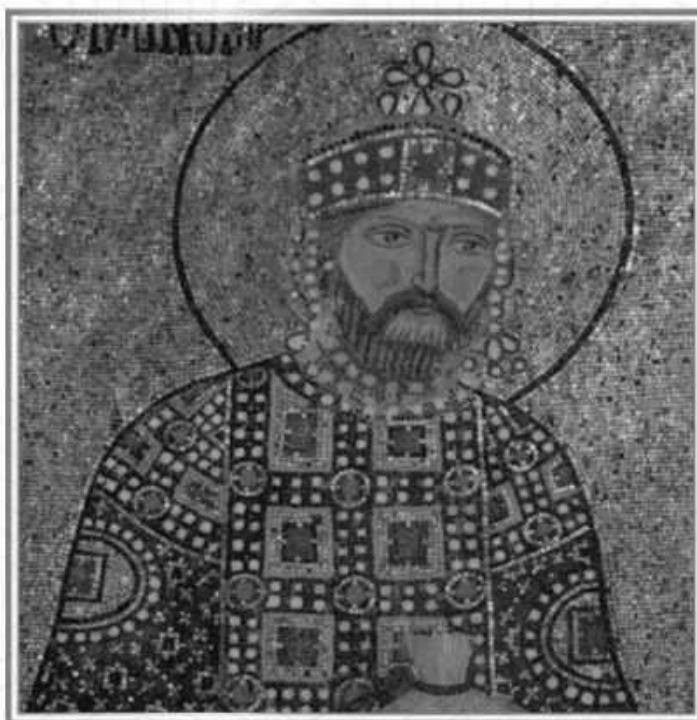
В. Рис. 46. Іоанн II Комнін. Мозаїка. XI–XII ст.

Візантія, м. Константинополь.

Собор Святої Софії, м. Стамбул, Туреччина.

Фото [[archive of Alexandra Barbalat](#)].

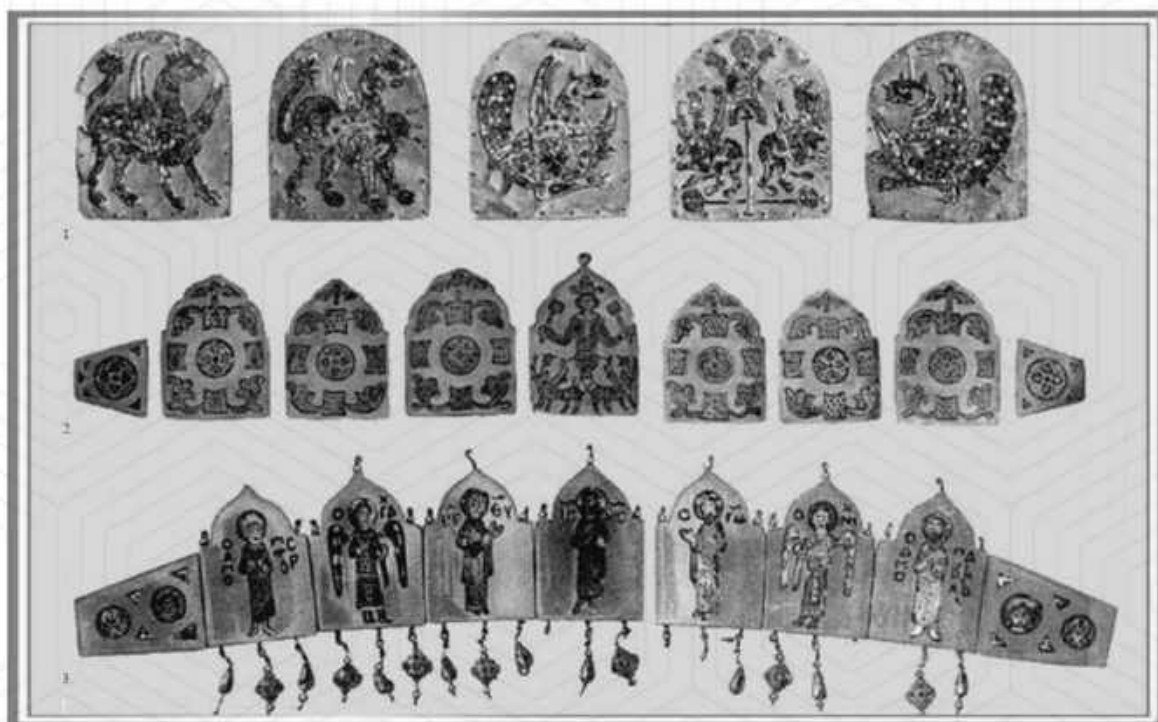

В. Рис. 47. Костянтин ІХ Мономах.
Фрагмент мозаїки ХІ ст. Візантія, м. Константинополь.
Собор Святої Софії, м. Стамбул, Туреччина.
Фото [214, с. 64].

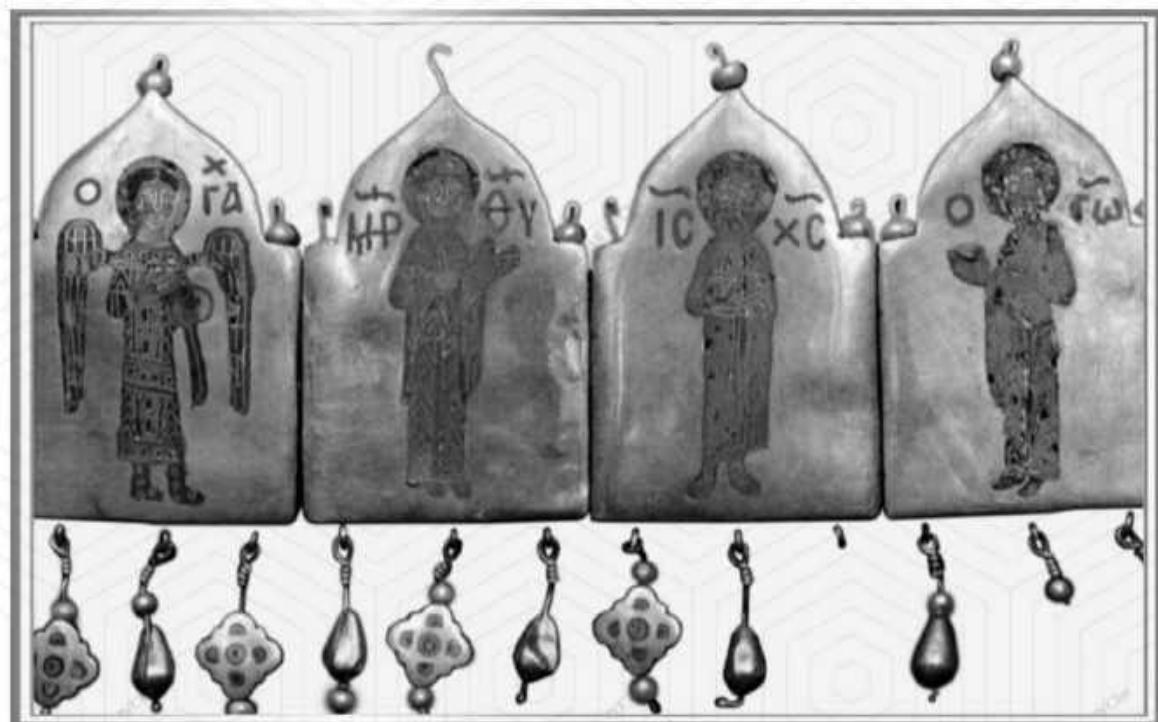

В. Рис. 48. Корона Костянтина ІХ Мономаха.
ХІ ст. Візантія. Золото, виймчасто-перегородчата
гаряча емаль. Угорський національний музей,
м. Будапешт, Угорщина. Фото [215, с. 61].

В. Рис. 49. Три золотих княжих діадеми. Фото [http://surl.li/chswg].

1. Діадема з Преславського скарбу X ст. Золото, перегородчаста гаряча емаль. Візантія, Константинополь (?). Археологічний музей «Великий Преслав», м. Преслав, Болгарія. Фото [http://surl.li/chsvy]. 2. Діадема із Сахнівського скарбу XII ст. Золото, перегородчаста гаряча емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [http://surl.li/chswa]. 3. Діадема з Київського скарбу початок XIII ст. Княжий Київ. Золото, перегородчаста гаряча емаль, перли. ЗСВуМКРФ. Фото [http://surl.li/chswb].

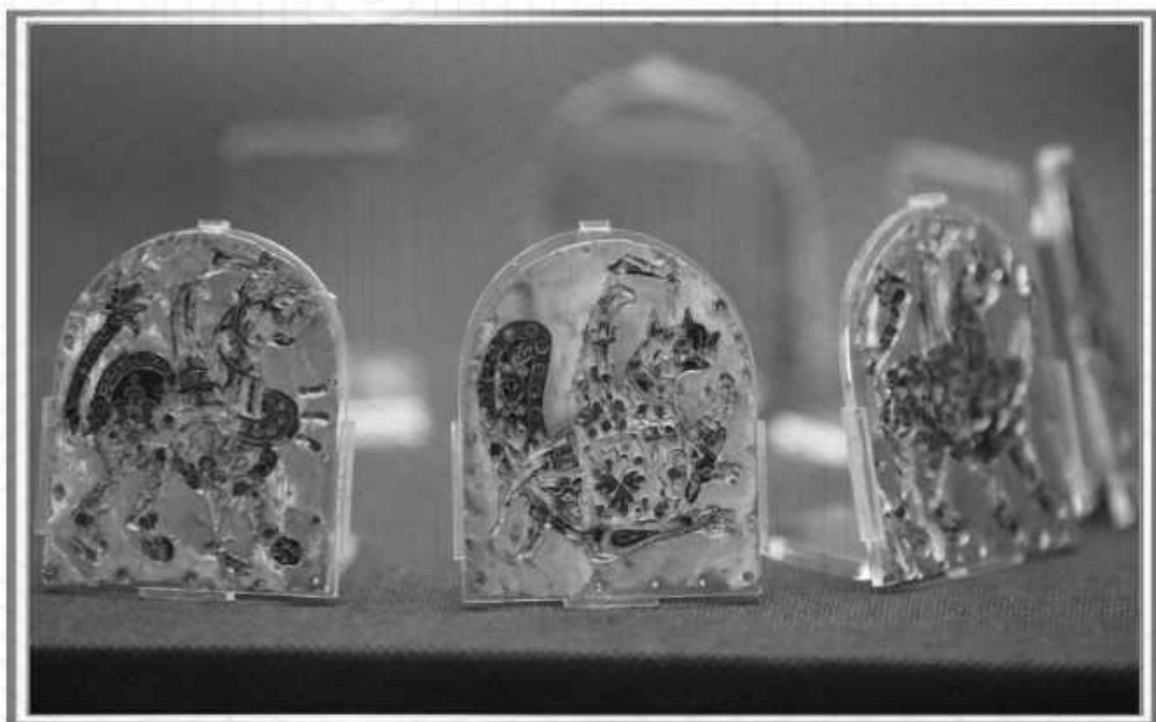

В. Рис. 50. Діадема з Київського скарбу. XIII ст. Княжий Київ. Золото, перегородчаста гаряча емаль, перли. ЗСВуМКРФ. Фото [http://surl.li/chswb].

В. Рис. 51. Діадема із Сахнівського скарбу. XII ст. Княжий Київ. Золото, перегородчаста гаряча емаль, перли. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [<http://surl.li/chswa>].

В. Рис. 52. Діадема з Преславського скарбу X ст. Візантія, м. Константинополь (?). Золото, перегородчаста гаряча емаль. Археологічний музей «Великий Преслав», м. Преслав, Болгарія. Фото [<http://surl.li/chsvy>].

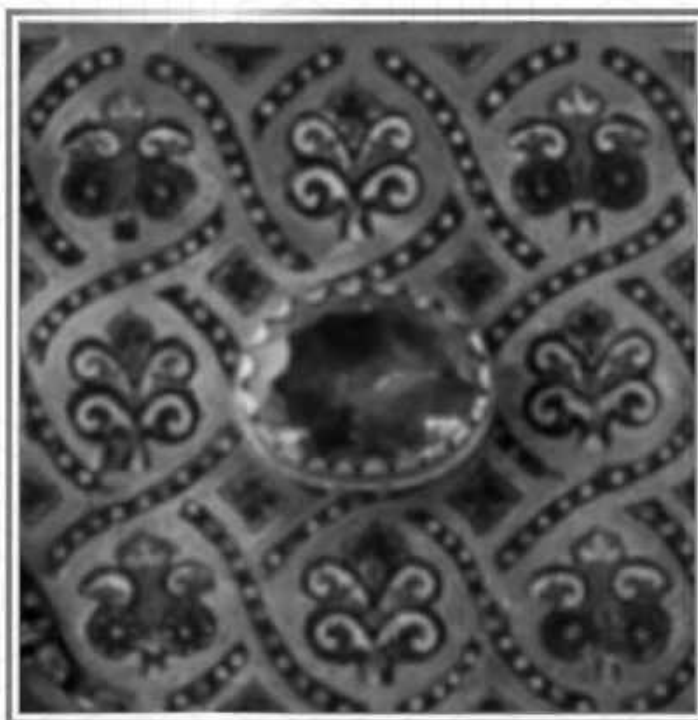

В. Рис. 53. Фрагмент діадеми з Преславського скарбу із зображенням Сенмурва. Х ст. Візантія, м. Константинополь (?).
Золото, перегородчаста гаряча емаль.
Археологічний музей «Великий Преслав»,
м. Преслав, Болгарія. Фото [<http://surl.li/chsvy>].

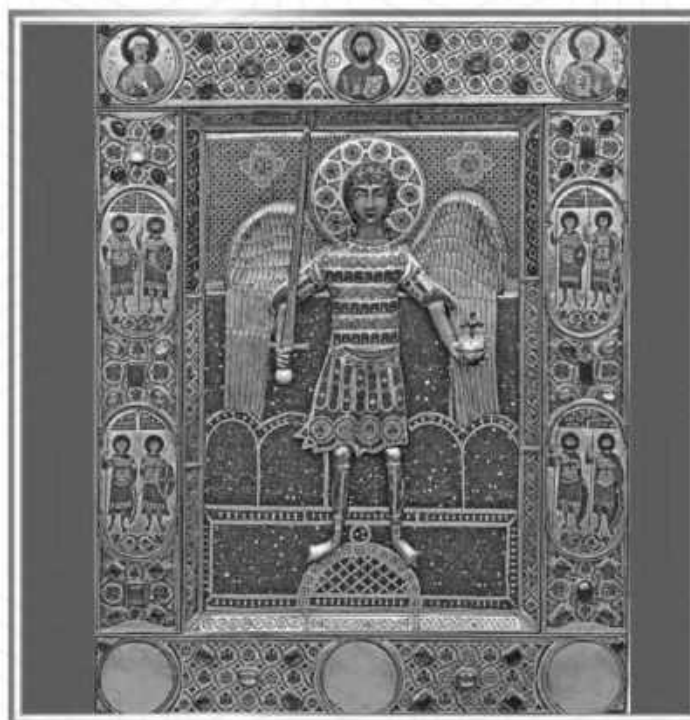

В. Рис. 54. «Дерево Життя» з преславського скарбу. Х ст. Візантія,
м. Константинополь (?). Золото, перегородчаста гаряча емаль.
Археологічний музей «Великий Преслав»,
м. Преслав, Болгарія. Фото [<http://surl.li/chsvy>].

В. Рис. 55. Фрагмент із зображенням «Дерев Життя» з Райського саду з ікони Архангела Михаїла. Кінець X – початок XII ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, виімчасто-перегородчаста гаряча емаль, смарагд. Скарбниця собору Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [160, с. 81].

В. Рис. 56. Ікона Архангела Михаїла. Кінець X – початок XII ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, позолочене срібло, ювелірне карбування, виімчасто-перегородчаста гаряча емаль, емаль по карбованій поверхні, мінерали Небесного Єрусалима. Скарбниця собору Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [<http://surl.li/chsxj>].

В. Рис. 57. Сборна ікона-мощевик. Емалі XI–XIII ст.
Візантія. Срібна частина XII–XIV ст.
ЗСВуМКРФ. Фото [257, с. 88].

В. Рис. 58 Релікварій з іконою Різдва Христового. XI–XII ст.,
Візантія, м. Константинополь. Срібний оклад XIII ст. Венеція (?).
Срібло, позолота, ювелірне карбування, різьблення по кістці.
Музей Лувр, м. Париж, Франція.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 59. Ставротека. Кінець XI – початок XII ст. Візантія.
Срібло, позолота, ювелірне карбування, гравірування, дерево.
ЗСВуМКРФ. Фото [257, с. 90].

В. Рис. 60. Релікварій Істинного Хреста.
«Релікварій Жокура». Релікварій XII ст. Візантія.
Коштовний постамент для релікварію XIV ст. Франція.
Золото, ювелірне карбування, коштовні мінерали.
Музей Лувр, м. Париж, Франція.
Фото [<http://surl.li/clobe>].

В. Рис. 61. Таріль із зображенням сцени вознесіння Олександра Македонського. Кінець XII – початок XIII ст. Візантія. Срібло, позолота, ювелірне карбування, гравірування, чорніння. ЗСВуМКРФ. Фото [267, с. 8].

В. Рис. 62. Фрагмент з тарілі із зображенням сцени вознесіння Олександра Македонського. Кінець XII – початок XIII ст. Візантія. Срібло, позолота, ювелірне карбування, гравірування, чорніння. ЗСВуМКРФ. Фото [267, с. 8].

В. Рис. 63. Таріль Артукіда (Інсбруцька таріль). XII ст.
Грецька майстерня в сельджукській Анатолії. Золотовмістна бронза,
сріблення, позолота, дифування, перегородчаста гаряча емаль.
Тірольський державний музей Фердинандеум,
м. Інсбрук, Австрія. Фото [171, с. 75].

В. Рис. 64. Медальйон із Медузою-Горгоною.
XII ст. Сирія. Золотовмістна бронза, сріблення, позолота,
перегородчаста гаряча емаль. Музей Лувр,
м. Париж, Франція. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 65. «Чернігівська гривня Володимира Мономаха»
(реверс). XI ст. Княжий Київ. Золото, ювелірне карбування, зернь.
ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/cmospf>].

В. Рис. 66. «Чернігівська гривня Володимира Мономаха»
(аверс) XI ст. Княжий Київ. Золото, ювелірне карбування, зернь.
ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/cmospf>].

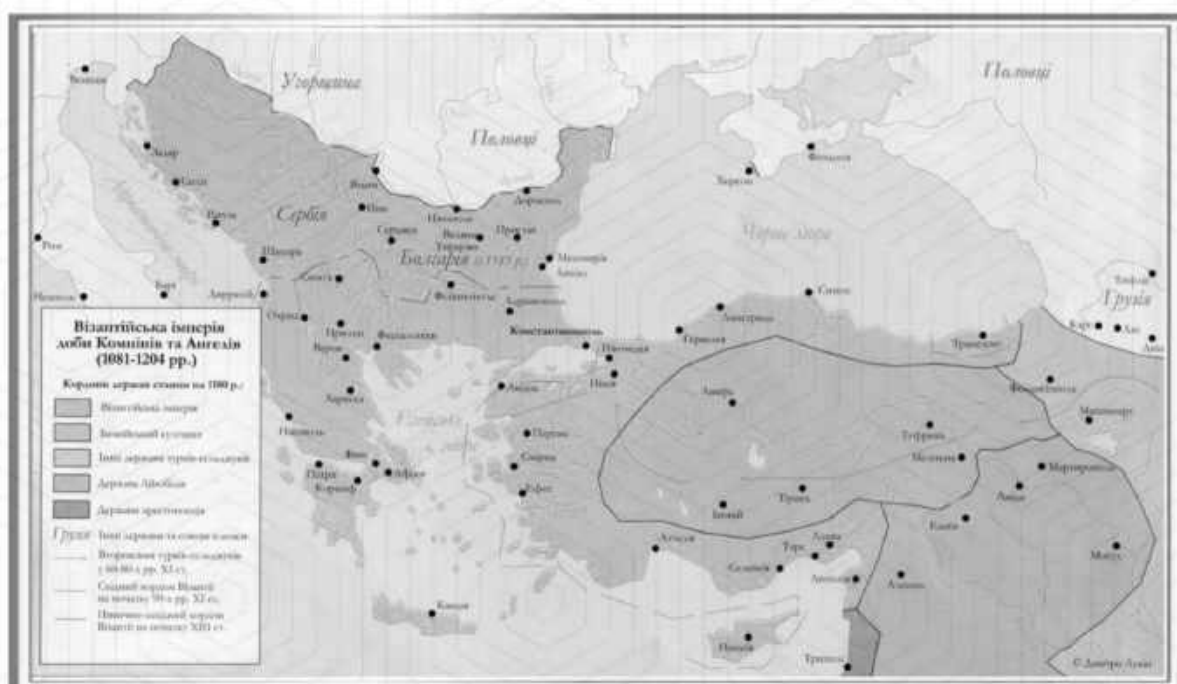
В. Рис. 67. Чаша «Музичний кентавр». XII ст. Візантія.
Срібло, позолота, ювелірне карбування, гравірування.
ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/bviyx>].

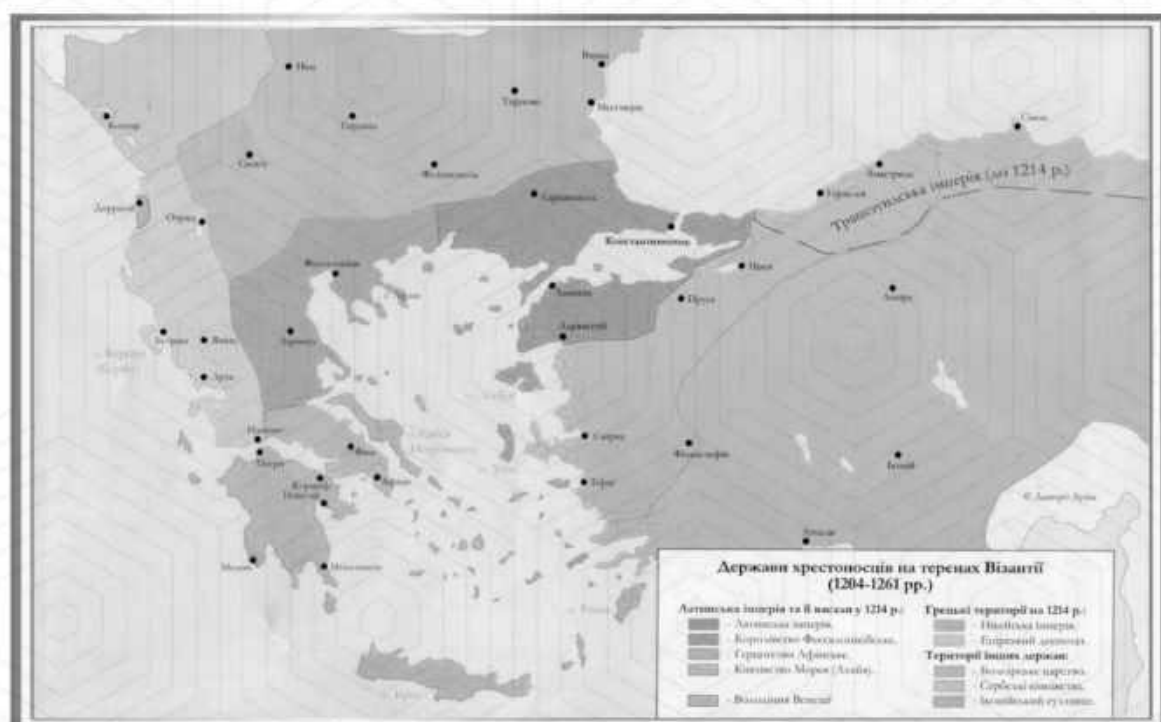
В. Рис. 68. Фіал «Омфала, що спочиває на шкірі лева, вбитого Гераклом».
I ст. до н. е. Скарб римського срібла Бертувіля.
Срібло, позолота, ювелірне карбування, гравірування.
Відділ монет, медалей і антикваріату Національної бібліотеки Франції,
м. Париж, Франція. Фото [<http://surl.li/cmtdb>].

В. Рис. 69. Мапа Візантійської імперії доби Комнінів та Ангелів (1081–1204).
© Дмитро Лукін [27].

В. Рис. 70. Мапа держав хрестоносців на теренах Візантії (1204–1261).
© Дмитро Лукін [27].

В. Рис. 71. Релікварій із зображенням Христа та чотирьох Святих.
XIII ст. Візантія, м. Трабзон.
Золото, ювелірне карбування, виїмчаста гаряча емаль.
Скарбниця собору Сан-Марко,
м. Венеція, Італія. Фото [<http://surl.li/cjgyo>].

В. Рис. 72. Михайл VIII Палеолог. Мініатюра з рукопису «Історії Пахімера».
XIV ст. Баварська державна бібліотека,
м. Мюнхен, Німеччина. Фото [<http://surl.li/ciowr>].

В. Рис. 73. «Деїсус». Мозаїка. XIII ст. Візантія, м. Константинополь.
Собор Святої Софії, м. Стамбул, Туреччина.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 74. Ікона із зображенням Святого Федора змієборця.
XIII ст. Візантія. Срібло, позолота, ювелірне карбування,
перегородчаста гаряча емаль.
ЗСВУМКРФ. Фото [257, с. 89].

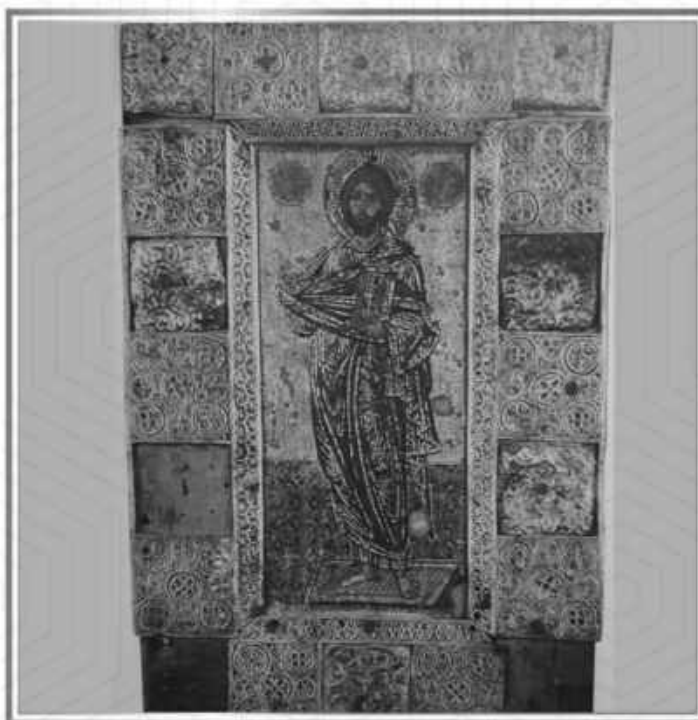

В. Рис. 75. Фрагменти з втраченої джуматської ікони «Архангел Гавриїл» Квадрифолії XII ст. Золото, перегородчаста гаряча емаль. Фрагмент карбованого лику Архангела XIV ст. Грузія. Срібло, позолота, ювелірне карбування. ЗСВУМКРФ. Фото [257, с. 89].

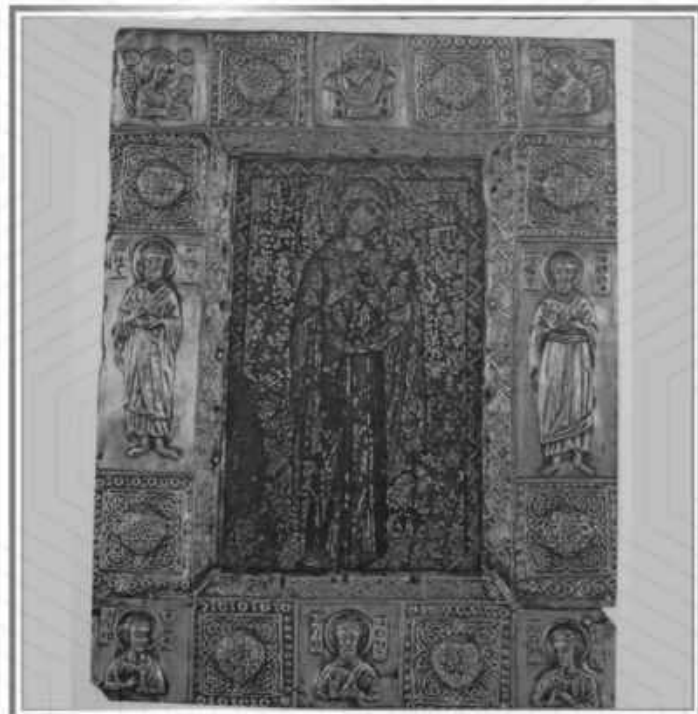

В. Рис. 76. Мозаїчна ікона «Христос Пантократор». XIV ст. Візантія. Ювелірна мозаїка, срібло, позолота, ювелірне карбування. Монастир Есфігмен, Свята Гора Афон. Фото [267, с. 18].

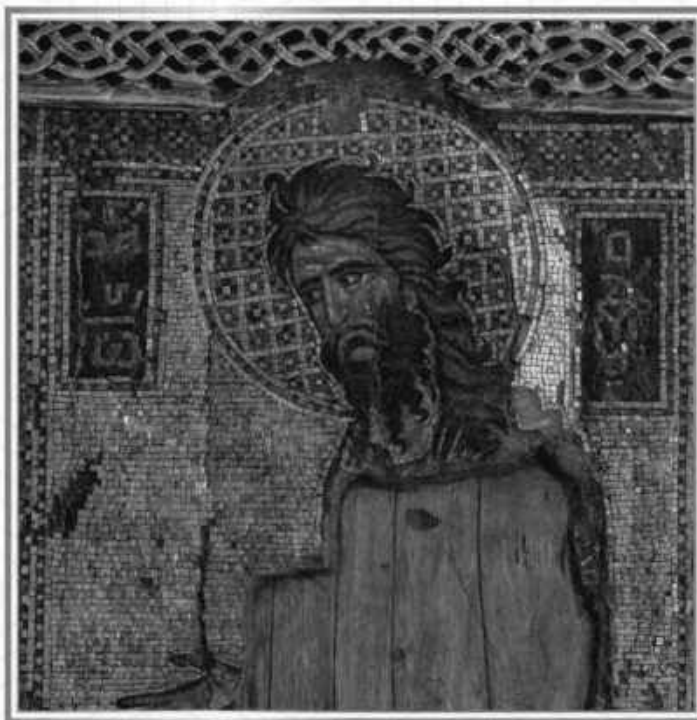

В. Рис. 77. Мозаїчна ікона «Христос Пантократор». Перша чверть XIV ст. Візантія, м. Константинополь. Ювелірна мозаїка, срібло, позолота, скань, ювелірне карбування. Церква Святої Катерини, м. Галатина, Італія. Фото [267, с. 19].

В. Рис. 78. Мозаїчна ікона. Свята Анна з Немовлям Марією. Кінець XIII – початок XIV ст. Візантія, Константинополь. Смальта, мозаїка, срібло, позолота, ювелірне карбування. Монастир Ватопед. Свята Гора Афон. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

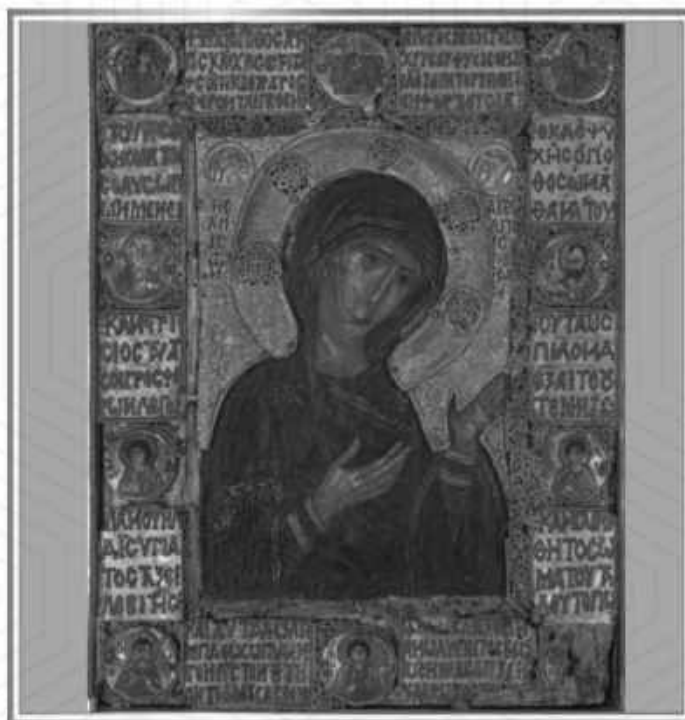

В. Рис. 79. Фрагмент мозаїчної ікони «Іоанн Хреститель». Перша чверть XIV ст. Візантія. Ювелірна мозаїка, срібло, позолота, ажурне ювелірне карбування. Скарбниця собору Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [<http://surl.li/cjbpo>].

В. Рис. 80. Мануїл II Палеолог. Фрагмент з мініатюри з похоронного слова Теодора I Палеолога, деспота Містри. XV ст. Візантія. Національна бібліотека Франції, м. Париж, Франція. Фото [<http://surl.li/cjbrp>].

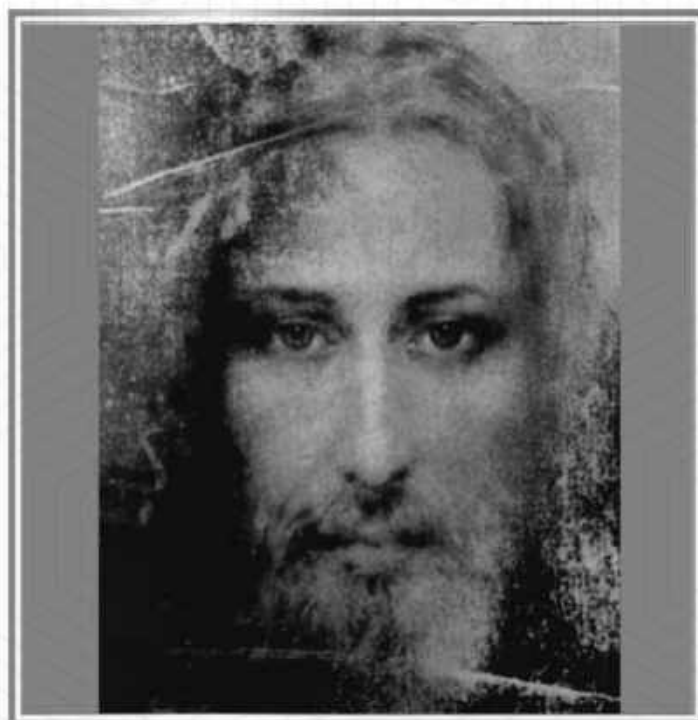
В. Рис. 81. Ікона (пензля Святого Луки ?). Оклад XIV ст. Візантія. Срібло, золото, позолота, ажурне ювелірне карбування, виїмчаста і перегородчаста гаряча емаль. Музей Архієпархії Мюнхену та Фрайзінгу, Німеччина. Фото [archive of Walter Beyer].

В. Рис. 82. Ікона «Святий Дмитро Солунський». XIII–XIV ст. Візантія, м. Константинополь (Фессалоніки ?). Стеатит, срібло, позолота, гліптика, ювелірне карбування. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/cjwxb>].

В. Рис. 83. Ікона Богоматері «Єлеуса». XIV ст. Болгарія. Срібло, позолота, ювелірне карбування. Музей «Старовинний Несебр» м. Несебр, Болгарія. Фото [archive of Ancient Nessebar Museum].

В. Рис. 84. Обличчя Христа. Реконструкція з Туринської плащаниці, виконана за допомогою комп'ютерів НАСА. Фото [<http://surl.li/cqcgk>].

В. Рис. 85. Сотник Лонгин. XI ст. Мозаїка.
Монастир Неа-Моні,
м. Хіос, Греція. Фото [<http://surl.li/cqcgk>].

В. Рис. 86. Спис Лонгина. I–VIII ст.
Золото, срібло, залізо, дифування, ювелірне куття.
Імператорська скарбниця Відня (Гофбург),
м. Відень, Австрія. Фото [240, с. 5].

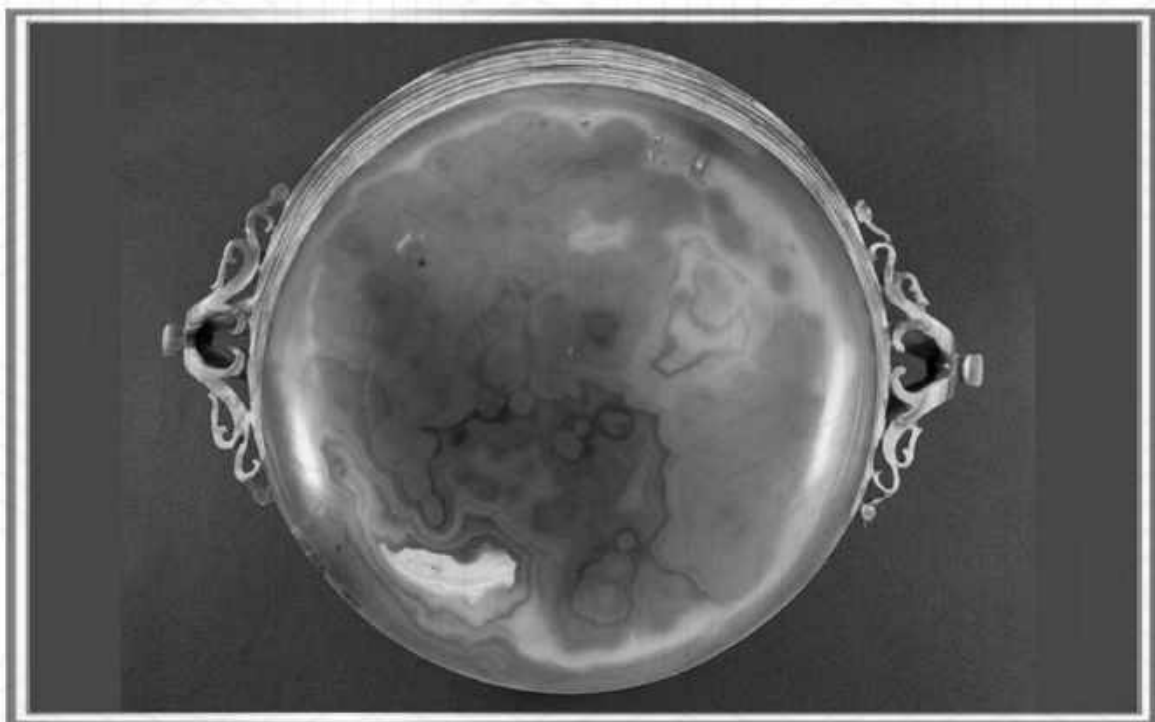

В. Рис. 87. «Тайна вечеря». XII ст. Мозаїка.
Собор Сан-Марко, м. Венеція, Італія.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 88. Чаша. X–XI ст. Візантія.
Агат, різьба по каменю.
Коштовне оздоблення XVII ст. Париж.
Музей Лувр, м. Париж, Франція.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 89. Агатова чаша. III–IV ст. Візантія, м. Константинополь.
Агат, різьблення по каменю.
Імператорська скарбниця Відня (Гофбург),
м. Відень, Австрія. Фото [<http://surl.li/cqssh>].

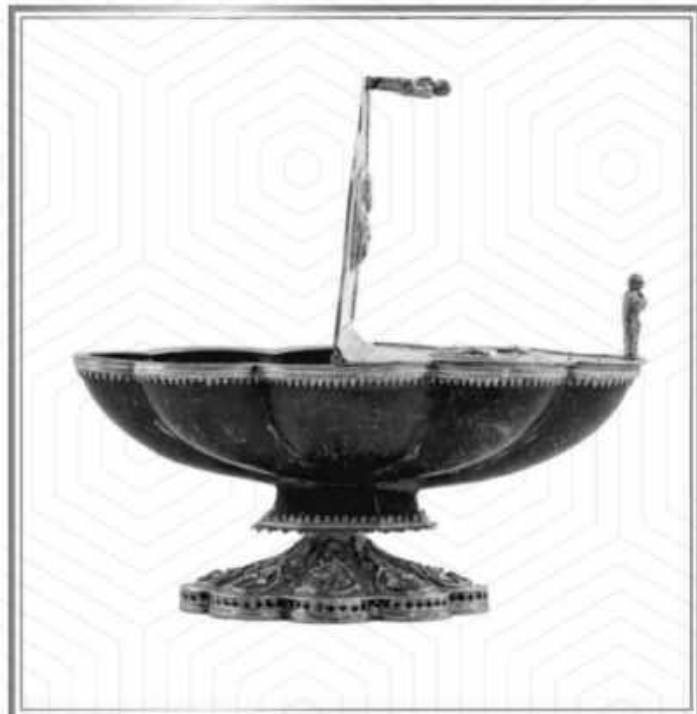

В. Рис. 90. Аметистова чаша. III–IV ст. Візантія, м. Константинополь.
Аметист, різьблення по каменю. Оправа XIV ст. Богемія. Позолочене срібло.
Скарбниця Трійського Собору,
м. Трій, Німеччина. Фото [<http://surl.li/bxhwx>].

В. Рис. 91. Чаша для пахощів. XII ст.
Ісламська чаша, венеціанська оправа.
Золотовмісне рубінове скло, золото, коштовні мінерали, перли, ювелірне
дифування, карбування, філігрань, зернь. Собор Сан-Марко,
м. Венеція, Італія. Фото [<http://surl.li/cldvk>].

В. Рис. 92. Чаша для пахощів з лопатями. XI–XII ст. Візантія.
Золото, серпентин, ювелірне карбування, дифування.
Собор Сан-Марко, м. Венеція, Італія.
Фото [<http://surl.li/cjgbj>].

В. Рис. 93. Ковчег – релікварій Святого Дмитра Солунського. Початок X ст. Візантія. Срібло, позолота, дифування, ювелірне карбування. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/cquaх>].

В. Рис. 94. Фрагмент ковчегу – релікварію Святого Дмитра Солунського зі сценою вінчання. Початок X ст. Візантія. Срібло, позолота, дифування, ювелірне карбування. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/cquaх>].

В. Рис. 95. Сконева підвіска XI–XII ст. Візантія.
Золото, перегородчаста гаряча емаль. Музей мистецтва Метрополітен,
м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cqzui>].

В. Рис. 96. Сконева підвіска XI–XII ст. Візантія.
Золото, перегородчаста гаряча емаль.
Львівський історичний музей,
м. Львів, Україна. Фото [<http://surl.li/crabt>].

В. Рис. 97. Вотивна корона Лева VI «Грот Богородиці». IV–V ст.
Золота корона кінець IX – початок X ст., Візантія. Образ Богородиці XIII ст.,
м. Венеція. Гірський кришталь, золото, срібло, позолота, перли, лиття,
ювелірне карбування, перегородчаста гаряча емаль. Скарбниця собору
Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [<http://surl.li/crbhr>].

В. Рис. 98. Фрагмент мозаїки із зображенням Лева VI. X ст. Візантія.
Собор святої Софії, м. Стамбул, Туреччина.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 99. Шлюбний пояс. VI ст. Візантія.
Золото, штампування, монтування.
Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США.
Фото [<http://surl.li/hygm>].

В. Рис. 100. Фрагмент шлюбного поясу. VI ст. Візантія.
Золото, штампування, монтування.
Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США.
Фото [<http://surl.li/hygm>].

В. Рис. 101. Фрагмент мозаїки Архангела Гавриїла. Х ст. Візантія.
Собор Святої Софії, м. Стамбул, Туреччина.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 102. Браслети. Х ст. Візантія.
Золото, скань, перегородчаста гаряча емаль.
Музей візантійської культури,
м. Салоніки, Греція. Фото [<http://surl.li/blvas>].

В. Рис. 103. Браслет. XI ст. Візантія.
Золото, ювелірне карбування, чорніння.
Музей Павла та Олександри Канеллопулос,
м. Афіни, Греція. Фото [<http://surl.li/crcwsc>].

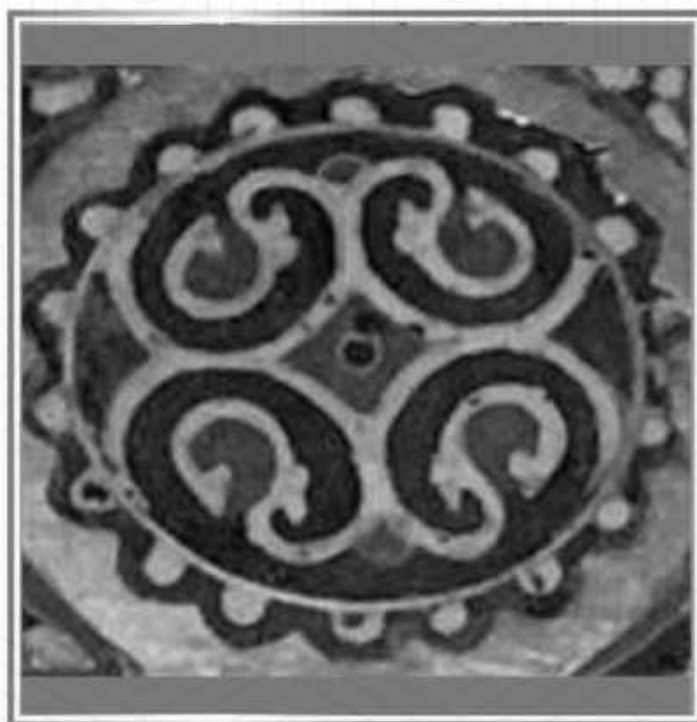

В. Рис. 104. Браслети. VI ст. Візантія.
Золото, ажурне ювелірне карбування, зернь.
Музей Бенакі, м. Афіни, Греція.
Фото [<http://surl.li/crcwa>].

В. Рис. 105. Фрагмент золотого аграфу. VII ст. Візантія. Золото, ювелірне карбування, гранат-альмандин. ЗСВуМКРФ. Фото [257, с. 59].

В. Рис. 106. Фрагмент коштовної вставки. XII ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, перегородчаста гаряча емаль. Музей Лувр, м. Париж, Франція. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 107. Фрагмент з гамматичним хрестом з бронзової брами південного входу в нартекс церкви. IX ст. Візантія, м. Константинополь. Виконано на замовлення імператора Феофіла (829–842). Золотовмісна бронза, лиття. Собор Святої Софії, м. Стамбул, Туреччина. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 108. Хризма. VI ст. Візантія. Золото, скань, гранати-альмандини. Клівлендський музей образотворчих мистецтв, м. Клівленд, США. Фото [<http://surl.li/cjvfd>].

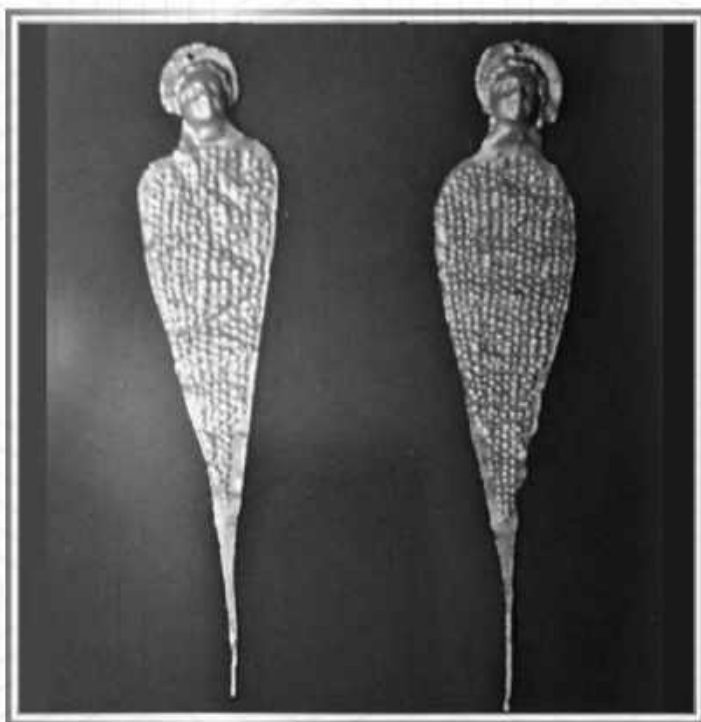

В. Рис. 109. Богородиця «Оранта». Мозаїка. XI ст. Собор Святої Софії, м. Київ, Україна. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 110. Торос Таронаці. Ілюстрація з Євангеліє. XIV ст. Вірменія. Гладзорська школа мініатюри. Інститут стародавніх рукописів імені Месропа Маштоца (Матенадаран), м. Єреван, Вірменія. Фото [<http://surl.li/derke>].

В. Рис. 111. Підвіски з птахо-дівами. III ст. до н. е. м. Месембрія. Золото, ювелірне карбування. Музей «Старовинний Несебр», м. Несебр, Болгарія. Фото [archive of Ancient Nessebar Museum].

В. Рис. 112. Янгол, що згортає Небо у сувій. XII ст. Княжий Київ. Фреска. Музей «Кирилівська церква», м. Київ, Україна. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

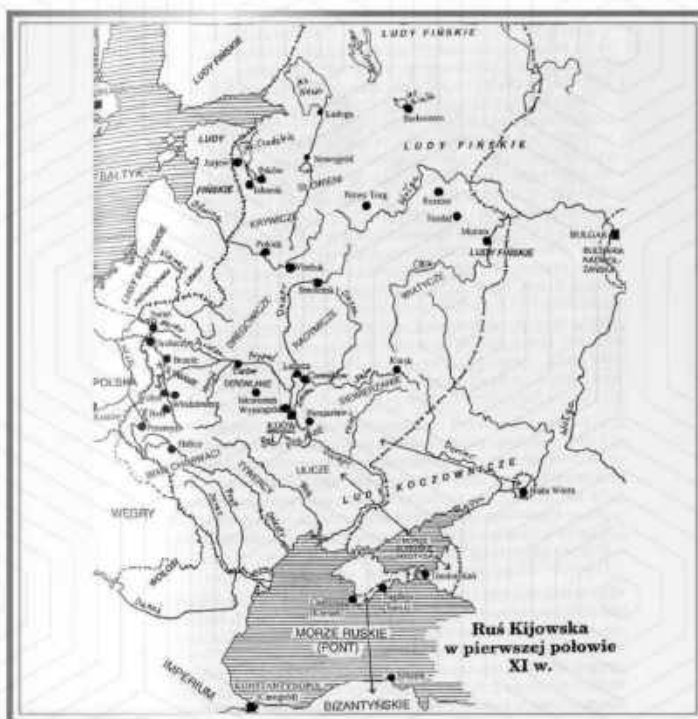

В. Рис. 113. Хрест благословенний. XIII–XV ст. Візантія.
Золото, сланець, гліптика, ювелірне дифування, скань.
Клівлендський музей образотворчих мистецтв,
м. Клівленд, США. Фото [<http://surl.li/cjvek>].

В. Рис. 114. Релікварій Животворящого Хреста. Мощовик XI ст. Візантія.
Коштовне емалеве обрамлення XII ст. Мааська школа.
Золото, ювелірне карбування, філігрань, перегородчаста гаряча емаль,
коштовні мінерали. Музей Лувр,
м. Париж, Франція. Фото [<http://surl.li/closs>].

В. Рис. 115. Мапа Київської Русі XI ст. Фото [archive of Jerzy Nawylyuk].

В. Рис. 116. Хрест Марка Печерника. XI ст. Княжий Київ. Срібло (?), позолота (?), гравірування, патинування. Музей історії Києво-Печерської Лаври, м. Київ, Україна. Фото [24, с. 54].

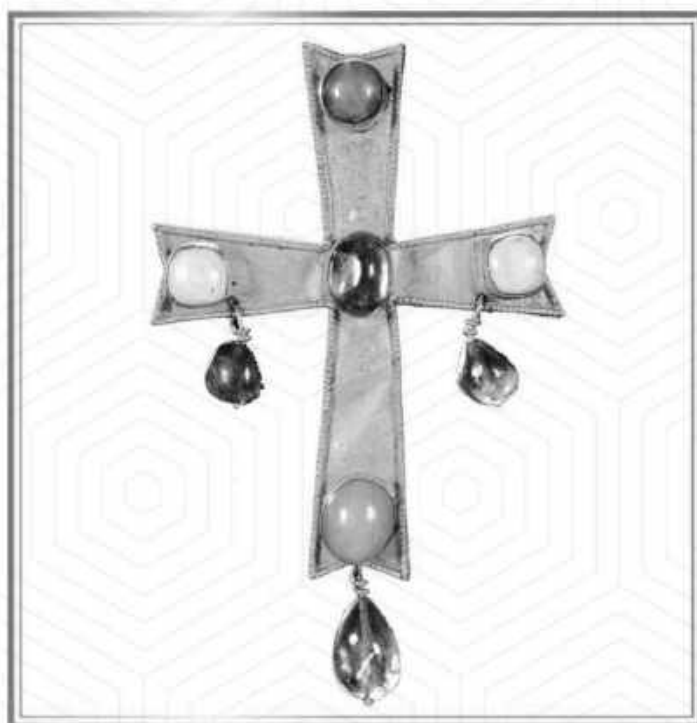
В. Рис. 117. Остромирове Євангеліє. Ілюстрація із зображенням Святого Марка. Середина XI ст. Княжий Київ. Пергамент, фарби. ЗСККуМКРФ Фото [<http://surl.li/egfix>].

В. Рис. 118. Остромирове Євангеліє. Буквиці. Середина XI ст. Княжий Київ. Пергамент, фарби. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/egfix>].

В. Рис. 119. Мстиславове Євангеліє. XII ст. Емалеві вставки Візантія, філігранне оздоблення м. Новгород (Київська Русь). Золото, гаряча перегородчаста емаль, мінерали Небесного Єрусалима, перли, філігрань. ЗСККУМКРФ. Фото [<http://surl.li/ddkbj>].

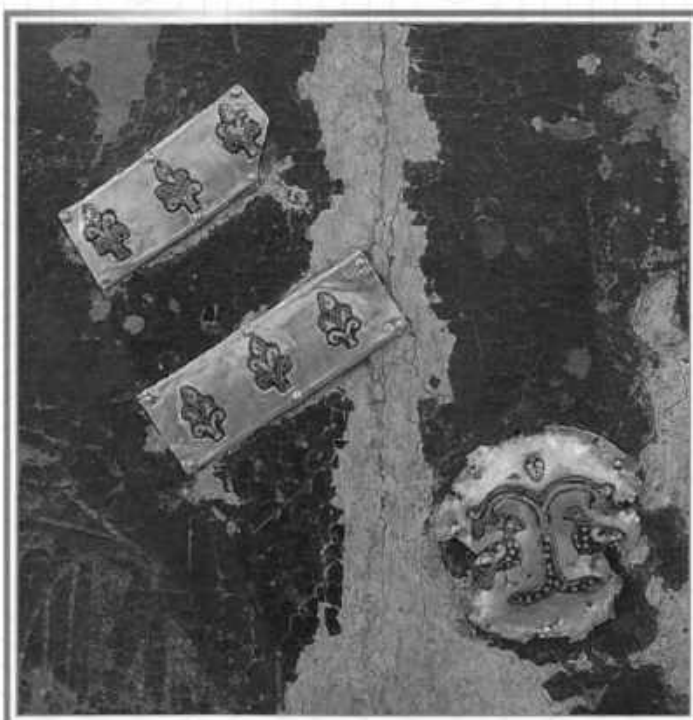

В. Рис. 120. Хрест. XII ст. Княжий Київ. Золото, мінерали Небесного Єрусалима. Скарбниця Національного музею Історії України, м. Київ, Україна. Фото [102, с. 64].

В. Рис. 121. Ікона Холмської Божої Матері. Кінець XI – перша половина XII ст. Візантія (?), Київська Русь (?). Темпера фарби, кипарисова дошка. Музей волинської ікони, м. Луцьк, Україна. Фото [100, с.10].

В. Рис. 122. Фрагменти емальованих пластин з окладу Холмської ікони. Кінець XI – перша половина XII ст. Візантія (?), Київська Русь (?). Золото, срібло, гаряча перегородчаста емаль. Музей волинської ікони, м. Луцьк, Україна. Фото [100, с.10].

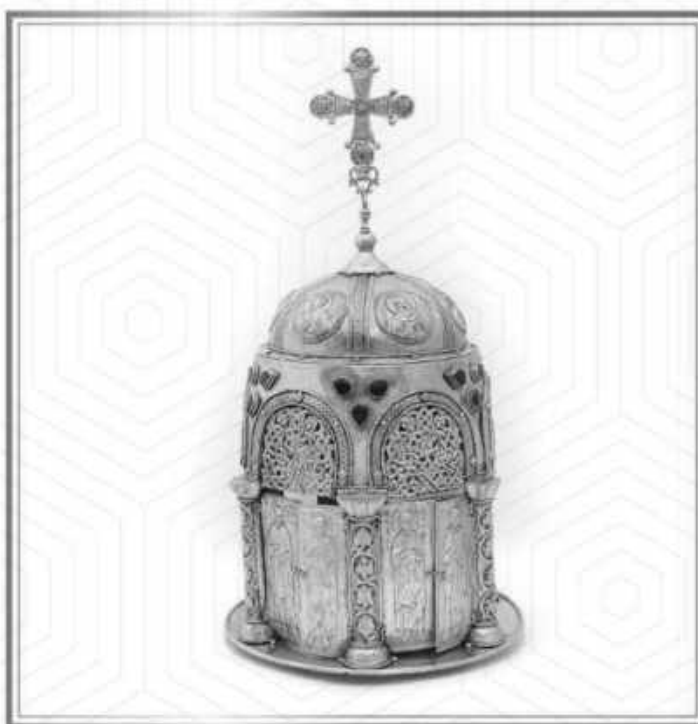

В. Рис. 123. Вишгородська Ікона Божої Матері. Перша половина XII ст.
Візантія. Темпера фарби, кипарисова дошка. ХСВУМКРФ.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

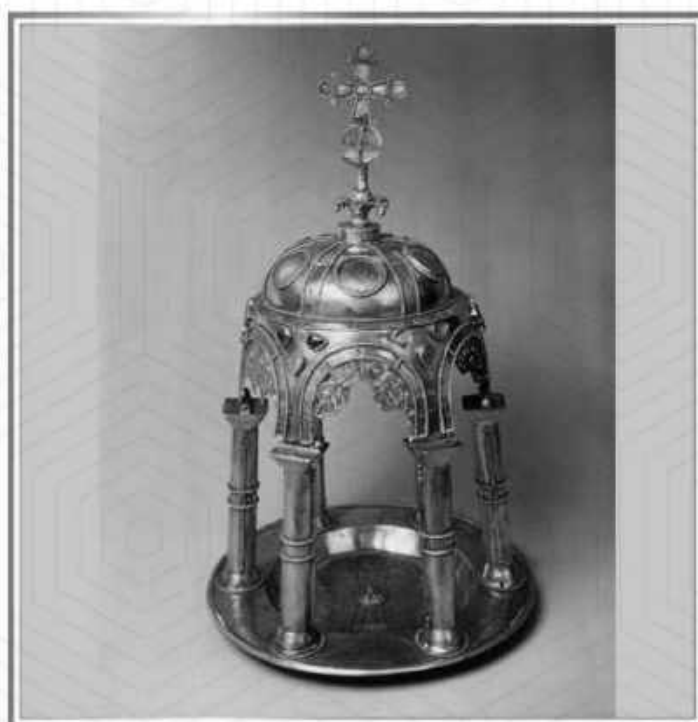

В. Рис. 124. Хрест Лазаря Богши. Друга половина XII ст. Київська Русь.
Золото, гаряча перегородчаста емаль, коштовні мінерали, перли.
Літографія хреста другої половини XIX ст. Копія створена 1997 року
передана у Спасо-Євфросиніївський монастир,
м. Полоцьк, Білорусь. Фото [<http://surl.li/egfkw>].

В. Рис. 125. Великий Сіон. XII ст. Візантія. Срібло, позолота, ювелірне карбування, дифування, склопаста, чорніння. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/ddkaz>].

В. Рис. 126. Малий Сіон. XI ст. Візантія. Срібло, позолота, ювелірне карбування, дифування, гірський кришталь, кварц, скло. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/ddkbf>].

В. Рис. 127. Гривни шийні. XII – початок XIII ст. Княжий Київ. Золото, ювелірне куття. Скарбниця Національного музею історії України, м Київ, Україна. Фото [45, с. 214].

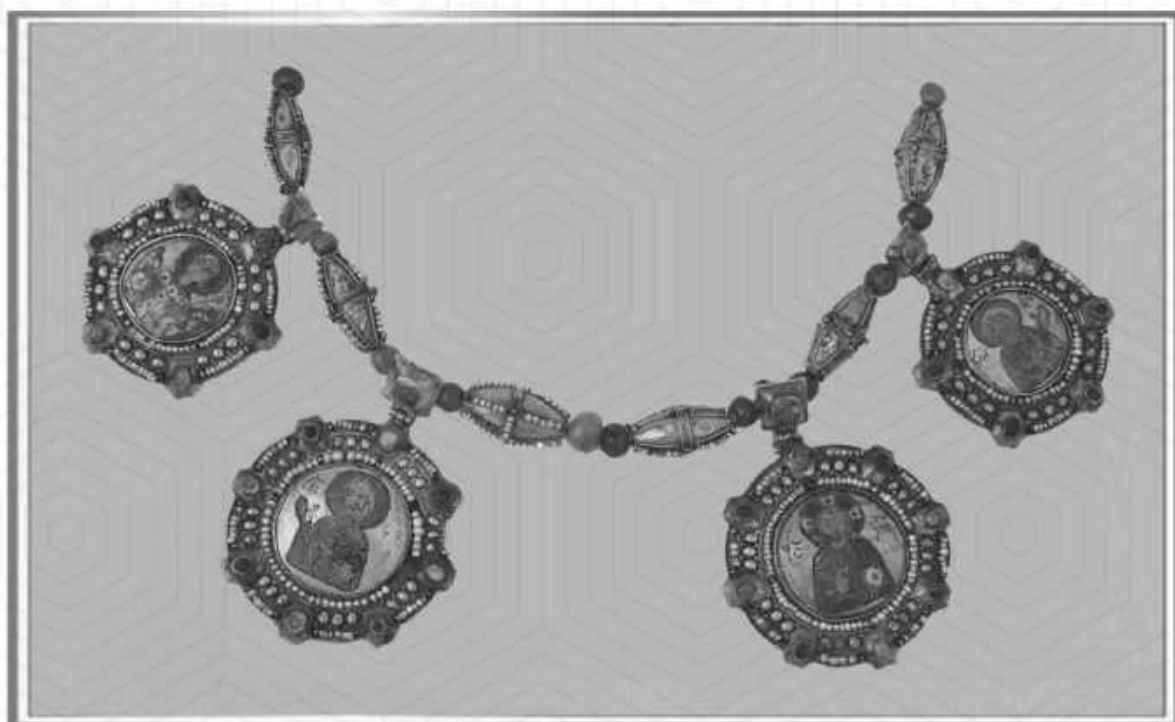

В. Рис. 128. Намисто з кринами. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, штампування. Скарбниця Національного музею історії України, м Київ, Україна. Фото [45, с. 264].

В. Рис. 129. Намисто з хрестами. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, штампування. Скарбниця Національного музею історії України, м Київ, Україна. Фото [45, с. 268].

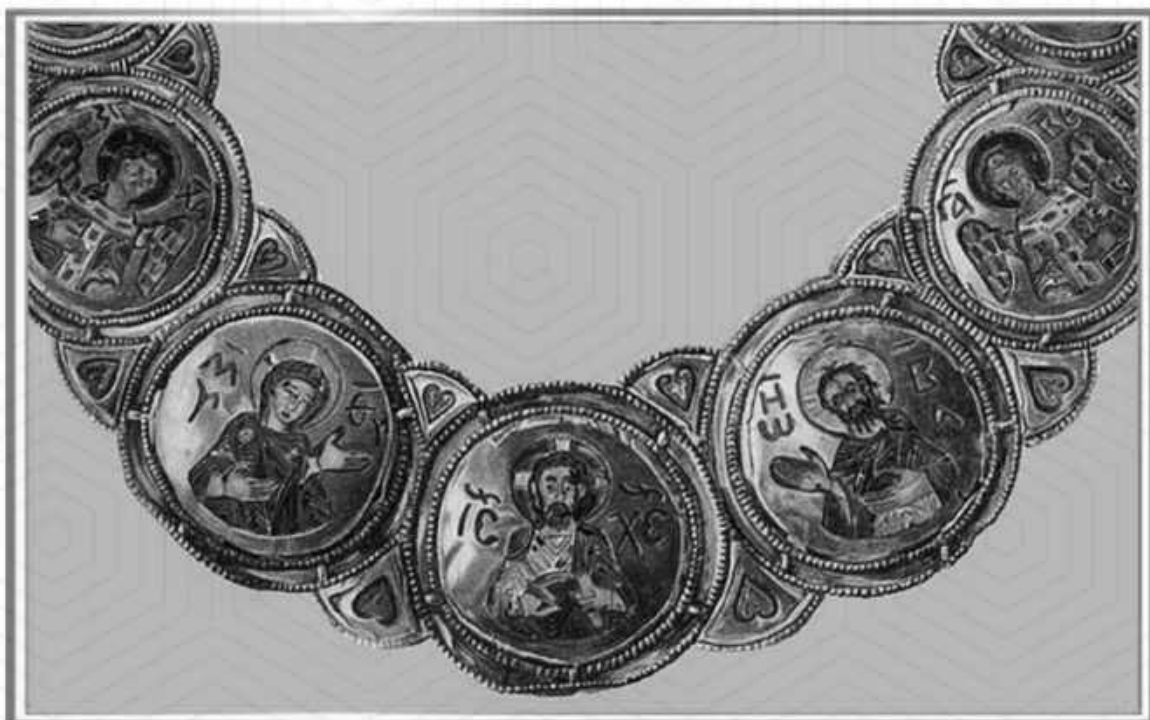

В. Рис. 130. Барми. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль, мінерали Небесного Єрусалима, перли. Скарбниця Національного музею історії України, м Київ, Україна. Фото [<http://surl.li/crbwy>].

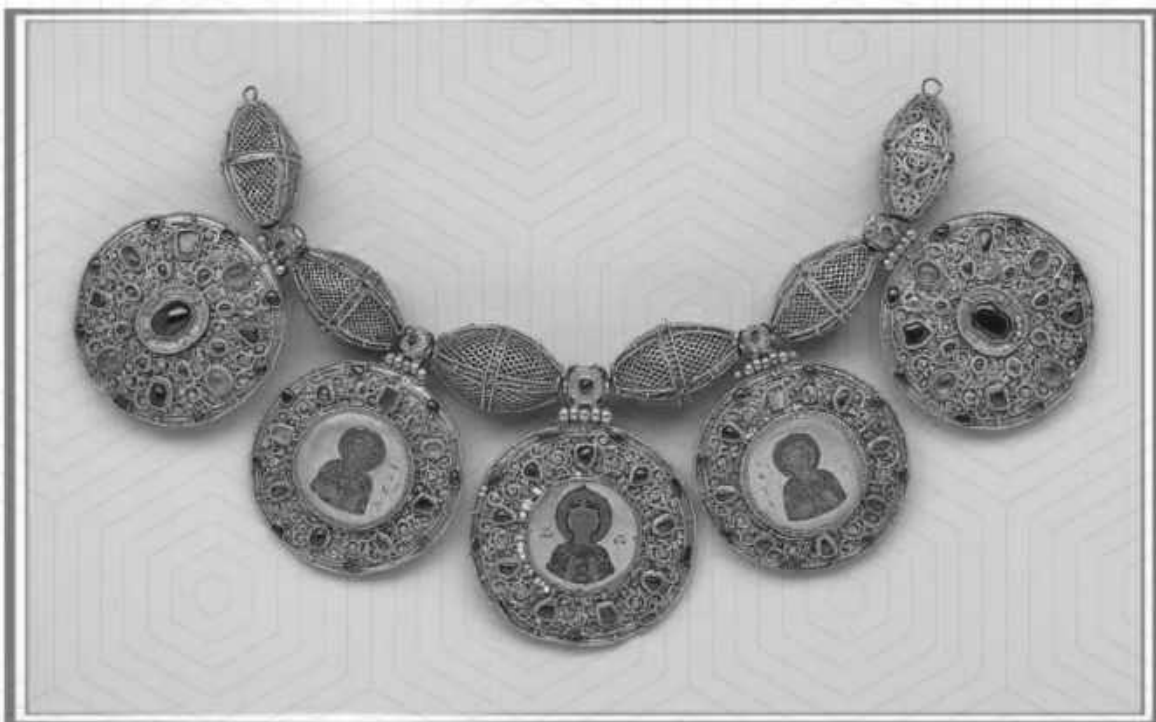

В. Рис. 131. Барми. XII ст. Київська Русь. Срібло, позолота, ювелірне карбування. ЗСККуМКРФ.
 Фото [<http://surl.li/ddjwp>].

В. Рис. 132. Кам'янобродська гривна-цата. XII ст. Київська Русь. Золото, ювелірне карбування, зернь, перегородчаста гаряча емаль.
 Місцезнаходження (?).
 Фото [<http://surl.li/caiyv>].

В. Рис. 133. Барми. Кінець XII – початок XIII ст. Київська Русь. Золото, гаряча перегородчаста емаль, мінерали Небесного Єрусалима, скань, зернь, перли. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/ddjlw>].

В. Рис. 134. Барми. Кінець XII – початок XIII ст. Київська Русь. Золото, гаряча перегородчаста емаль, мінерали Небесного Єрусалима, скань, зернь, перли. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/ddjnz>].

В. Рис. 135. Фрагмент барм. Початок XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль, мінерали Небесного Єрусалима, скань. Чернігівський історичний музей ім. В. Тарновського, м Чернігів, Україна. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 136. Фрагмент барм. Початок XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль, мінерали Небесного Єрусалима, скань. Чернігівський історичний музей ім. В. Тарновського, м Чернігів, Україна. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 137. Колт (аверс). Початок XIII ст. Київська Русь. Золото, гаряча перегородчаста емаль, мінерали Небесного Єрусалима, скань, перли. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/ddjtw>].

В. Рис. 138. Колт (реверс). Початок XIII ст. Київська Русь. Золото, гаряча перегородчаста емаль, мінерали Небесного Єрусалима, скань, перли. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/ddjtw>].

В. Рис. 139. Колт. XII – початок XIII ст. Княжий Київ. Золото, ювелірне карбування, скань, зернь. Скарбниця Національного музею історії України. м Київ, Україна. Фото [45, с. 57].

В. Рис. 140. Браслет-наручень. XII – XIII ст. Княжий Київ. Срібло, позолота, ювелірне карбування, гравірування, чорніння. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 295].

В. Рис. 141. Браслет-наручень. Кінець XIII–XIV ст. Княжий Київ. Срібло, позолота, ювелірне карбування, гравіювання, чорніння. Львівський історичний музей, м. Львів, Україна. Фото [45, с. 279].

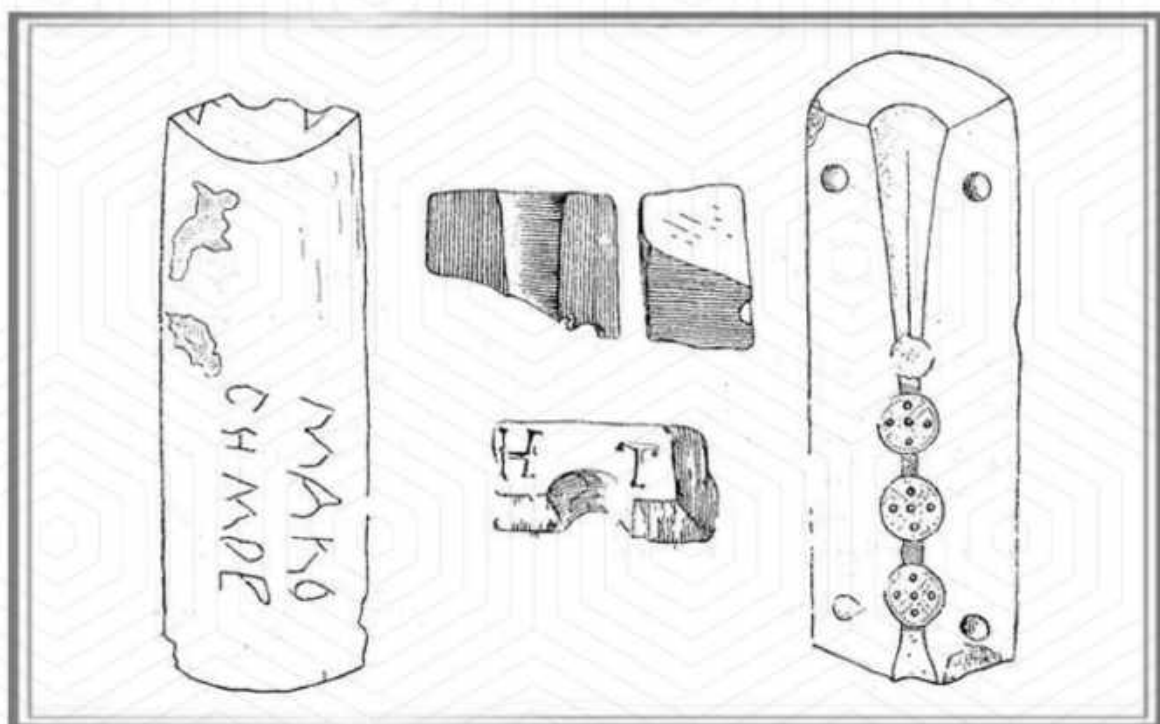

В. Рис. 142. Ливарні форми і матриці для тиснення з майстерні Максимоса (?) Княжий Київ. Початок XIII ст. Камінь. Місцезнаходження (?). Фото [115].

В. Рис. 143. Ливарні форми для колтів. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Камінь. Скарбниця Національного музею історії України. м Київ, Україна. Фото [25, с. 59].

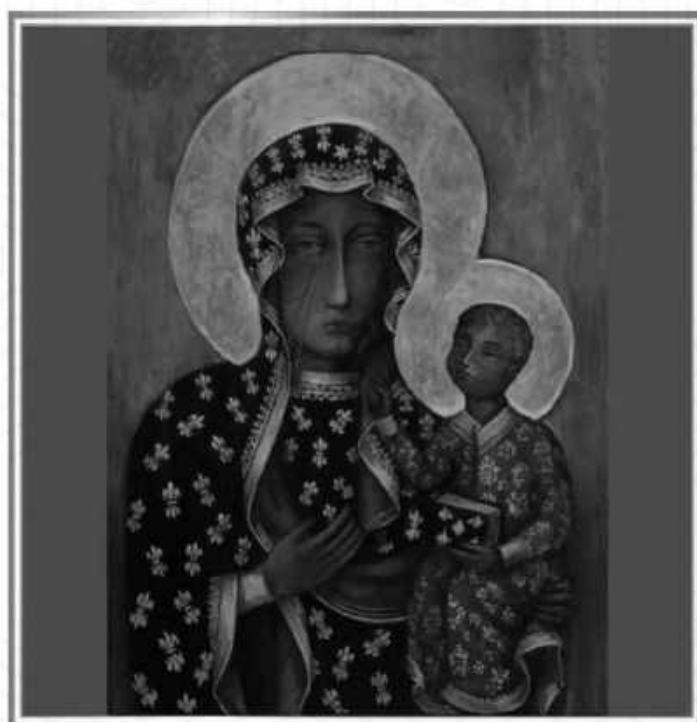

В. Рис. 144. Ливарні форми з підписом ювеліра Максимоса. Княжий Київ. Кінець XII – початок XIII ст. Рисунок. Місцезнаходження (?). Фото [<http://surl.li/crgoy>].

В. Рис. 145. Хрест наперсний. XIV–XV ст. Київська Русь. Золото, смарагди, перли, скань, зернь. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [101, с. 61].

В. Рис. 146. Ікона Ченстаховської Божої Матері. XII–XIV ст. Візантія. Темперні фарби, дерев'яна дошка. Ясногірський монастир, м. Ченстахово, Польща. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 147. Ікона Почаївської Божої Матері. XVI ст. Візантія (?).
Оклад XIX ст. (?). Золото, коштовне каміння, ювелірне карбування.
Почаївська Успенська Лавра, м. Почаїв, Україна.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 148. Хрест наперстний. (Хрест) XI – перша половина XIII ст. Візантія.
Золото, гаряча перегородчаста емаль (Оправа) кінець XIX – початок XX ст.
Київ. Золото, філігрань, мінерали Небесного Єрусалима.
Скарбниця Національного музею історії України.
м Київ, Україна. Фото [101, с. 60].

В. Рис. 149. Риза ікони «Успіння Богородиці». Кінець XIX ст. майстер Іван Ярославський, м. Київ. Срібло, позолота, ювелірне карбування, коштовне каміння. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [101, с. 79].

В. Рис. 150. Оклад та овальний кіот ікони «Успіння Богородиці». Перша половина XIX ст. (?) м. Київ. Роботи по оздобленню датовані 1822 р. Майстри Самсон та Олександр Стрельбицькі. Місцезнаходження з 1922 року (?). Фото [75, с. 27].

В. Рис. 151. Круглий кіот ікони «Успіння Богородиці». Середина ХХ ст. м. Київ (?) Оклад для ікони містить клеймо майстра М. Бишевського. ХІХ ст. м. Київ (?) Срібло, позолота, дифування, ювелірне карбування, лиття по виплавленій моделі, коштовне каміння. Місцезнаходження з 2007 року невідомо. Фото [8, с. 558].

В. Рис. 152. Нова риза ікони «Успіння Богородиці». Кінець ХХ ст. Срібло, позолота, дифування, ювелірне карбування, коштовне каміння. Хрестовоздвиженський храм Києво-Печерської лаври, м. Київ, Україна. Фото [<http://surl.li/eiapf>].

В. Рис.153. Кіот ікони «Успіння Богородиці». Художники-майстри: М. Столяр., Є. Семеняка., Я. Луз., Д. Борщенко. Майстерня «КЮЗ», м. Київ, Україна. 2005–2006 роки створення нового кіоту. Срібло, позолота, дифування, ювелірне карбування, лиття по виплавленій моделі, коштовне каміння. Хрестовоздвиженський храм Києво-Печерської лаври, м. Київ, Україна. Фото [8, с. 563].

В. Рис. 154. М. Чебурахін. Проект ікони «Одигітрія». Перша половина ХХІ ст., м. Київ, Україна. Золото, ювелірне карбування. Фото [archive of AlexandraBarbalat].

В. Рис. 155. А. Деревянко. Ікона «Єлеуса». Перша половина ХХІ ст. Майстерня «КЮЗ», м. Київ, Україна. Мідь, сріблення, ювелірне карбування. Приватна колекція. Фото [<http://surl.li/czlou>].

В. Рис. 156. С. Дорошенко. Браслет «Скіфське полювання». Кінець ХХ ст. м. Миколаїв, Україна. Мідь, ажурне ювелірне карбування, лазурит. Приватна колекція. Фото [[archive of Alexandra Barbalat](#)].

В. Рис. 157. О. Івасюта. Барми. Кінець ХХ ст.,
м. Львів, Україна. Мідь, гаряча емаль.
Фото [77, с. 162].

В. Рис. 158. Є. Заварзін. Гривна «Легенда» Початок ХХІ ст.,
м. Київ, Україна. Срібло, позолота, лиття, гравірування, коштовне каміння.
Фото [68, с. 261].

В. Рис. 159. М. Франко. Перстень «Птахи».
Перша половина ХХІ ст. м. Хмельницький, Україна.
Срібло, лиття по виплавленій моделі, гравіювання, чорніння.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 160. М. Франко. Сережки «Візантія».
Перша половина ХХІ ст. м. Хмельницький, Україна.
Срібло, позолота, філігрань, опали, перли, хризоліти, іоліти.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 161. П. Копчук. Кольє з ювелірного комплекту
«Стародавній Галич». Керівник О. Гаркус.
Початок ХХІ ст., м. Косів, Україна.
Мельхіор, випилювання, філігрань, зернь.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 162. А. Щербина. Кольє. Керівник О. Гаркус.
Початок ХХІ ст. Мельхіор, випилювання, дифування,
м. Косів, Україна. Фото [77].

В. Рис. 163. С. Нікітенко. Інталія «Медуза Горгона».
Початок ХХІ ст., м. Київ, Україна.
Сердолік, гліптика. Приватна колекція,
м. Київ, Україна. Фото [<http://surl.li/dsact>].

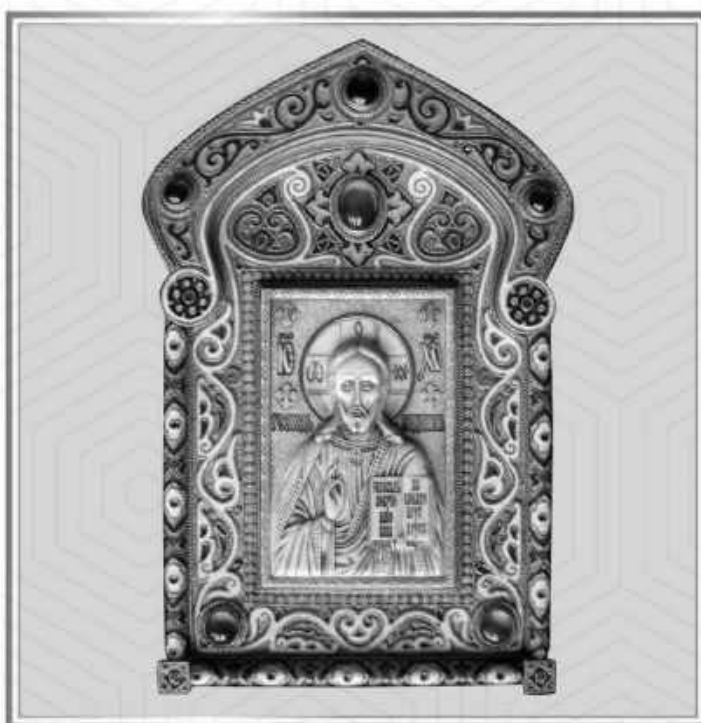
В. Рис. 164. М. Коваль. Персні з крином.
Початок ХХІ ст., м. Київ, Україна.
Золото, гаряча перегородчаста емаль, зернь.
Фото [[archive of Alexandra Barbalat](#)].

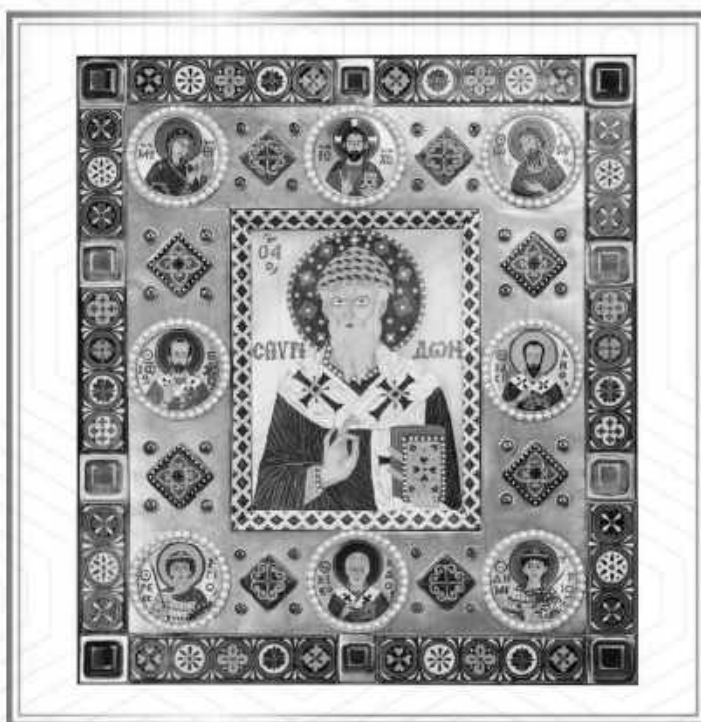

В. Рис. 165. М. Коваль. Оклад до ікони «Феодорівської Божої Матері».
Початок ХХІ ст., м. Київ, Україна.
Срібло, гаряча перегородчаста емаль, коштовне каміння.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

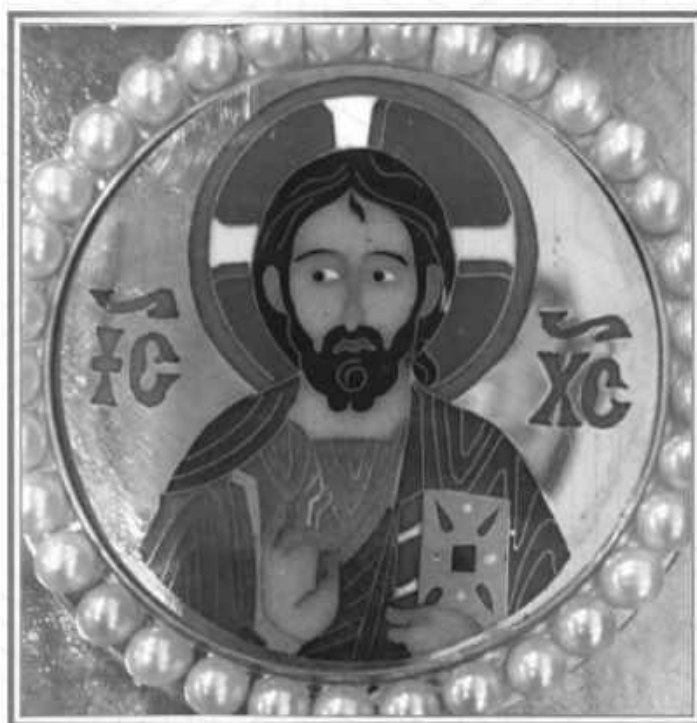

В. Рис. 166. М. Коваль. Ікона «Христос Пантократор».
Початок ХХІ ст., м. Київ, Україна.
Срібло, ювелірне карбування, позолота, гаряча перегородчаста емаль,
коштовне каміння. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 167. М. Керуб. Ікона Святого Спиридона Тримифунтського.
Початок ХХІ ст., Україна, м. Київ.
Срібло, позолота, перегородчаста гаряча емаль, коштовне каміння, перли.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

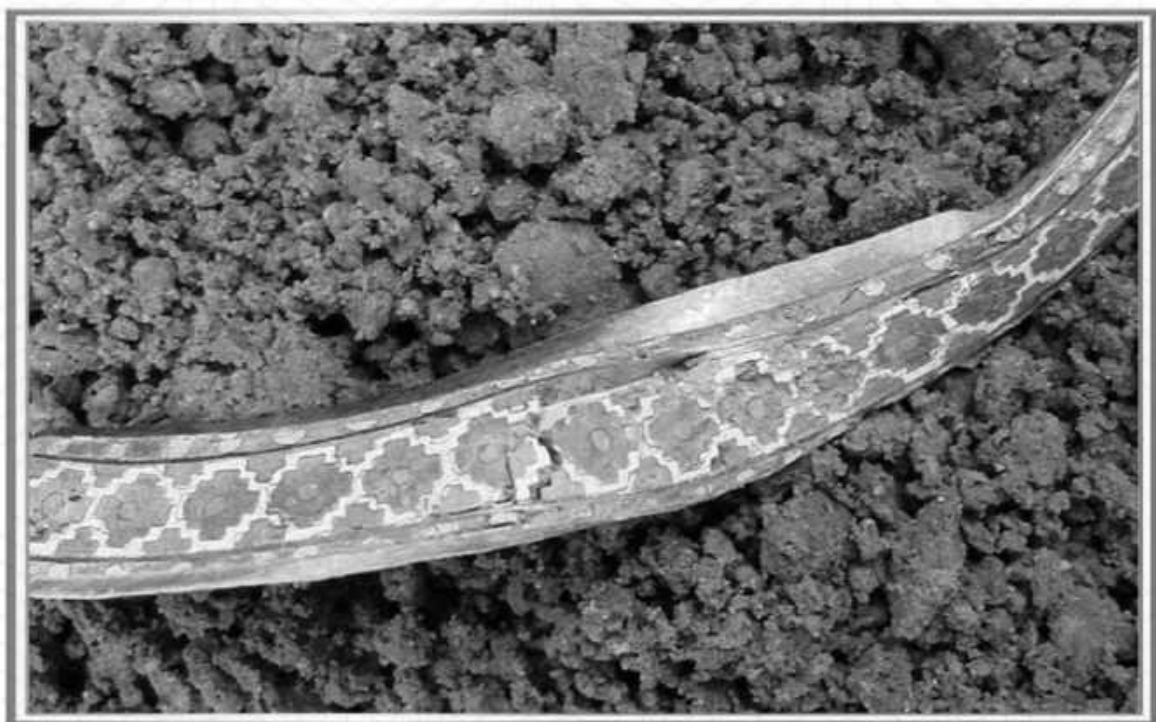

В. Рис. 168. М. Керуб. Христос Пантократор з Ікони Святого Спиридона
Тримифунтського. Початок ХХІ ст., Україна, м. Київ.
Срібло, позолота, перегородчаста гаряча емаль, коштовне каміння, перли.
Фото [archive of Alexandra Barbalat].

В. Рис. 168. М. Керуб. Центральне зображення з Ікони Святого Спиридона Тримифунтського. Початок ХХІ ст., Україна, м. Київ. Срібло, позолота, перегородчаста гаряча емаль, коштовне каміння, перли. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

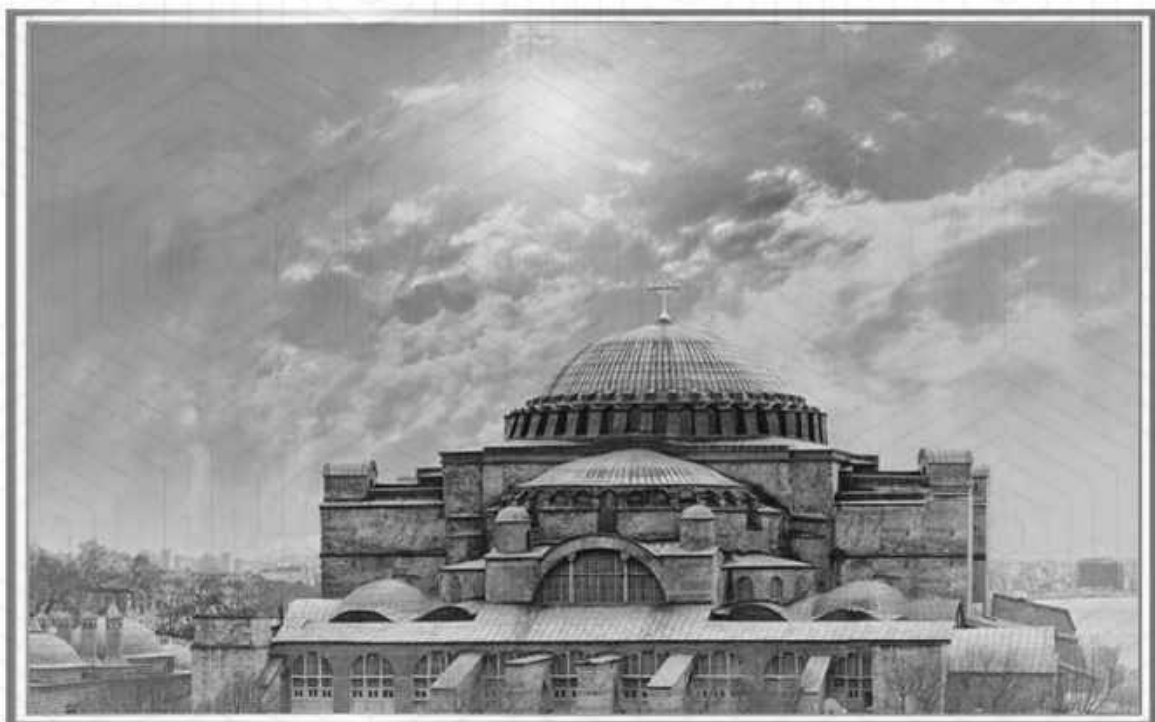

В. Рис. 169. Коштовний фрагмент окладу ікони (?) Х – початок ХІ ст. Візантія (?) Золото, перегородчаста гаряча емаль. Археологічна знахідка 2021 р. Собор Святої Софії, м. Київ, Україна. Фото [http://surl.li/drigo].

В. Рис. 170. Собор Святої Софії. XI ст. Реконструкція XX ст.
 Архітектори: М. Кресальний, В. Волков, Ю. Асеев.
 Собор Святої Софії, м. Київ, Україна. Фото [<http://surl.li/gormx>].

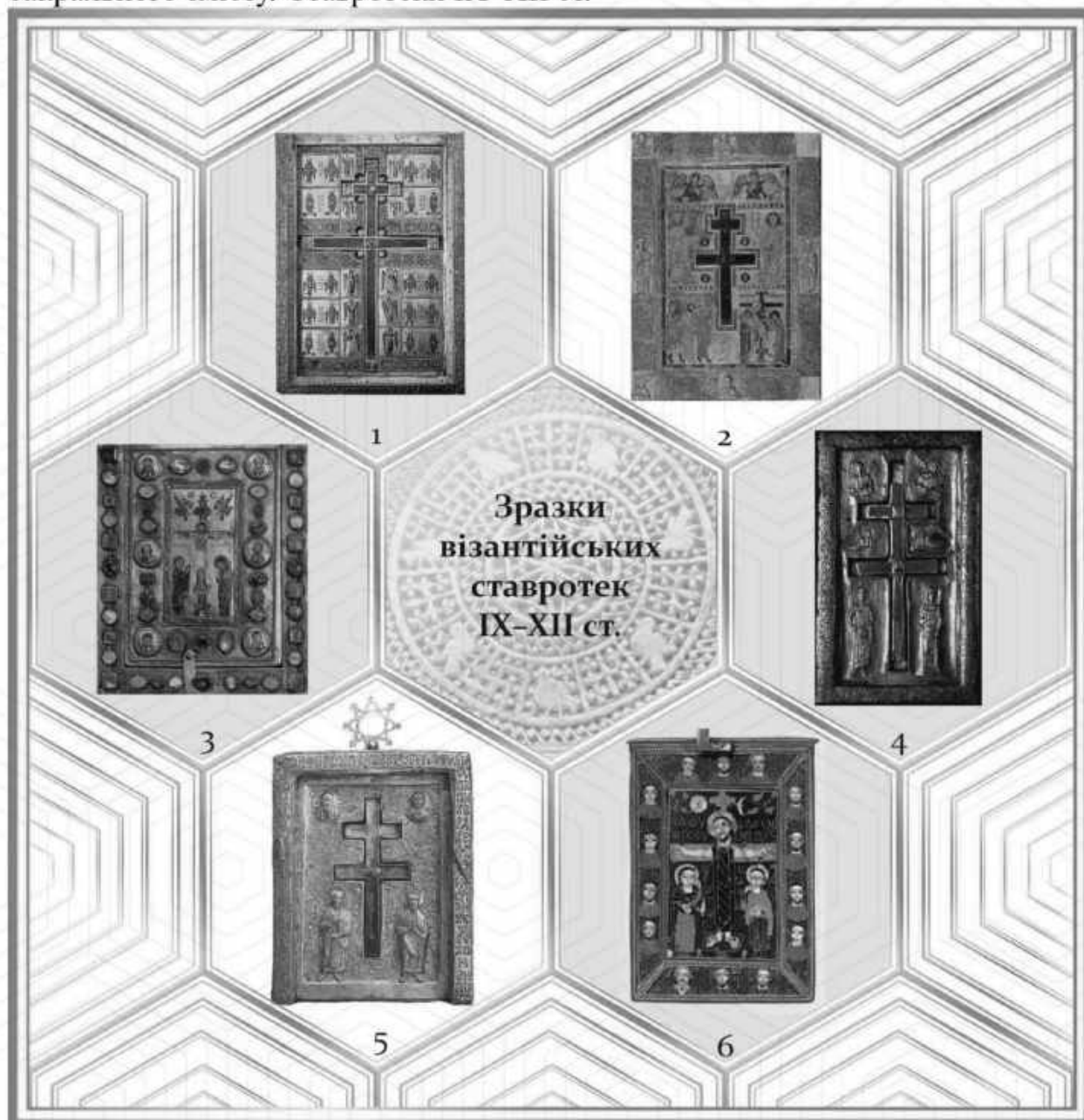

В. Рис. 171. Собор Святої Софії. Туреччина, м. Стамбул.
 Фото [archive Alexandra Barbalat].

ДОДАТОК Г. ТАБЛИЦІ

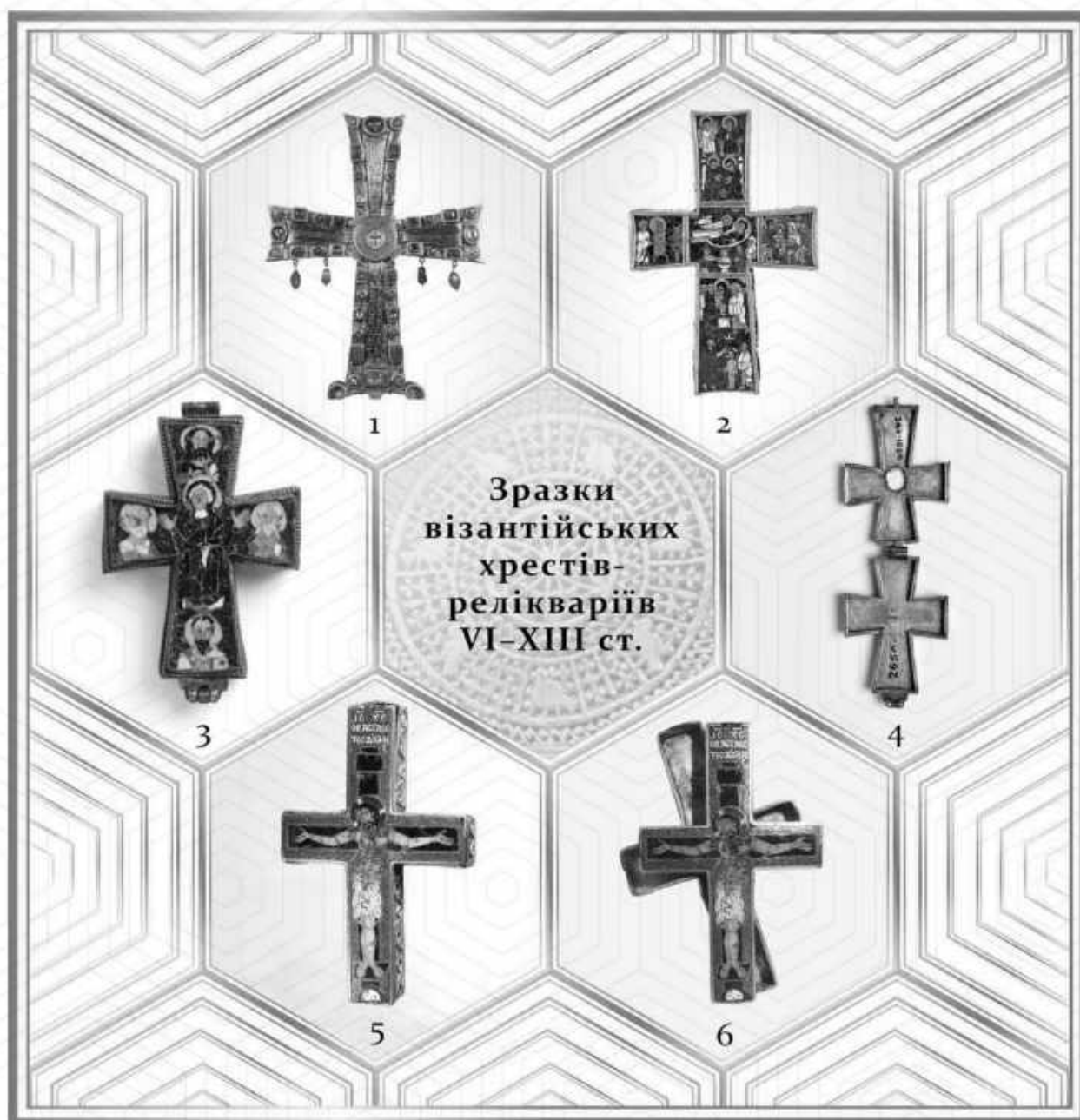
Табл. 2.1. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Ставротeki IX–XII ст.

1 «Лімбургійська ставротекa» X ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, гаряча емаль, гранати, смарагди. Спархiальний музей Домського Собору, м. Лімбург-ан-дер-Лан, Німеччина. Фото [http://surl.li/boade]; 2. «Естергомська ставротекa» XII ст. Візантія, м. Константинополь. Позолочене срібло, гаряча емаль, ювелірне карбування. Кафедральна скарбниця, м. Естергом, Угорщина. Фото [http://surl.li/boadn]; 3. «Ставротекa істинного Хреста» X ст. Візантія. Золото, гаряча емаль, коштовні мінерали. Скарбниця собору Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [268, с. 78]; 4. «Ставротекa істинного Хреста» XII ст. Візантія. Позолочене срібло, ювелірне карбування. Абатство Нонантоли, м. Нонантола, Італія. Фото [http://surl.li/boards]; 5. «Філофіївська ставротекa» Візантія XII ст. Позолочене срібло, карбування, лиття. ЗСВуМКРФ. Фото [268, с. 80]; 6. Ставротекa Фієскі Морган IX ст. Візантія. Позолочене срібло, золото, гаряча емаль, чорніння. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [http://surl.li/boady].

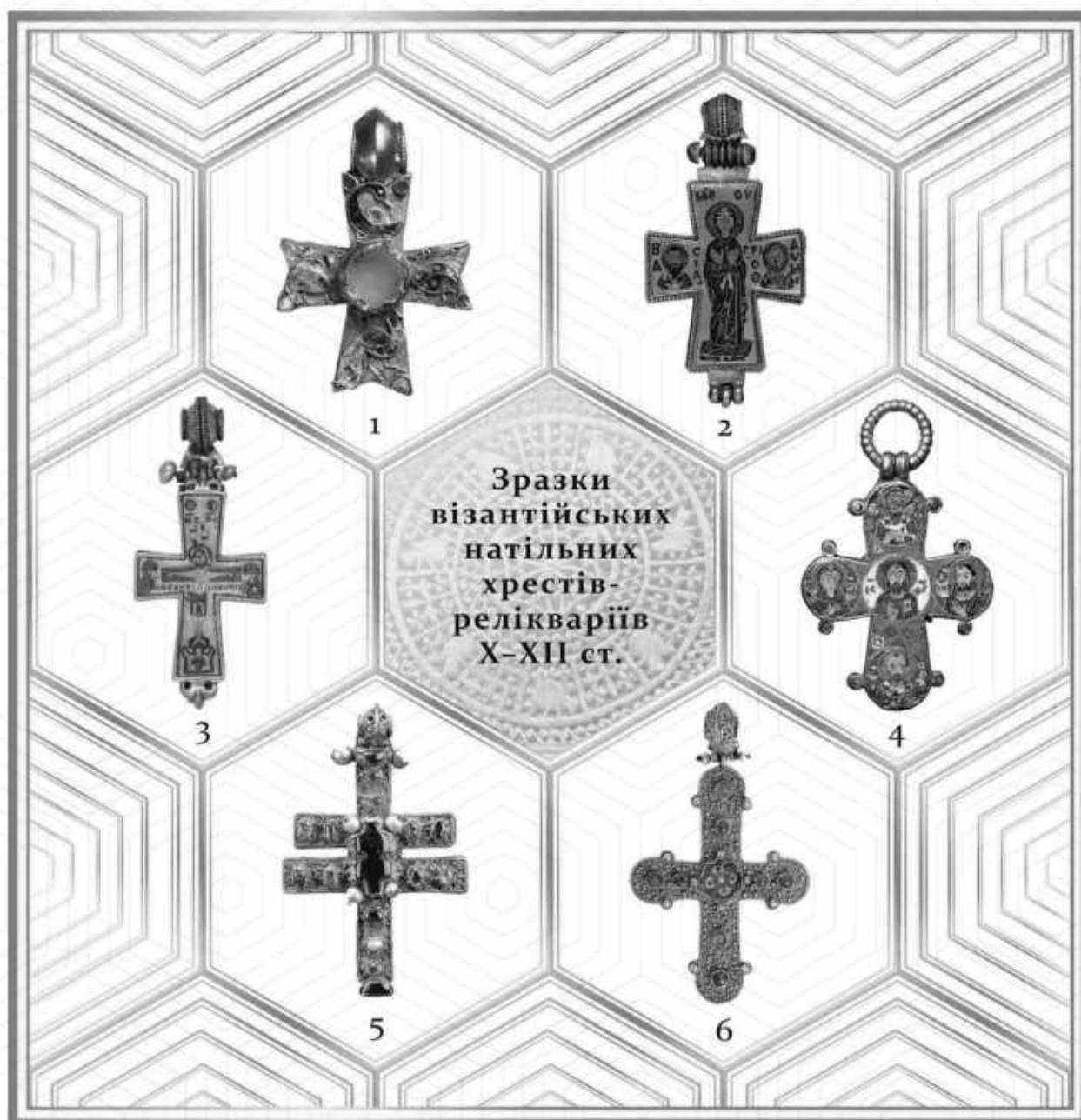
Табл. 2.2. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Хрести-релікварії VI–XIII ст.

1. Хрест Юстиніана II. VI ст. Візантія. Золото, срібло, позолота, мінерали Небесного Єрусалима, ювелірне карбування, гравірування, чорніння. Скарбниця собору Святого Петра. Місто-держава Ватикан. Фото [<https://is.gd/XNB6ze>]; 2. Хрест-релікварій Пасхалії I. IX ст. Візантія. Мідь, сріблення, позолота, гравірування, перегородчаста гаряча емаль. Музеї Ватикану. Місто-держава Ватикан. Фото [<https://is.gd/zNZFVa>]; 3. Хрест-релікварій Бересфорда Хоупа (реверс). IX ст. Візантія. Золото, срібло, позолота, перегородчаста гаряча емаль. Музей Вікторії і Альберта. м. Лондон, Велика Британія. Фото [<http://surl.li/bvfvj>]; 4. Хрест-релікварій Бересфорда Хоупа. IX ст. Візантія. Золото, срібло, позолота, перегородчаста гаряча емаль. Музей Вікторії і Альберта. м. Лондон, Велика Британія. Фото [<http://surl.li/bvfvj>]; 5. Хрест-релікварій із Розп'яттям. XII ст. Візантія. Золото, перегородчаста гаряча емаль, філігрань. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/bvfgur>]; 6. Хрест-релікварій із Розп'яттям. XII–XIII ст. Візантія. Золото, перегородчаста гаряча емаль, філігрань. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/bvfgur>].

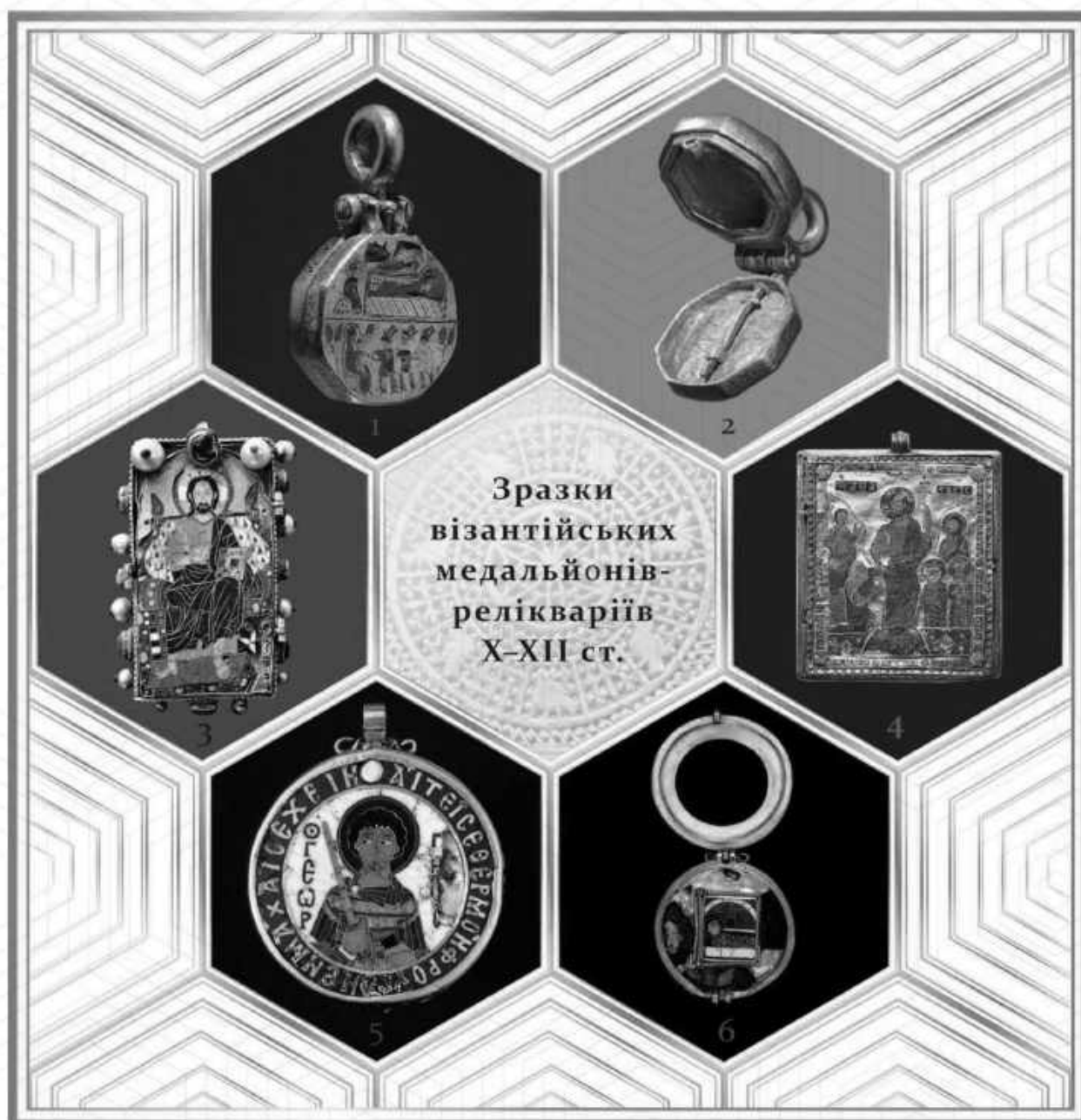
Табл. 2.3. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Натільні хрести-релікварії X–XII ст.

1. Натільний хрест-релікварій. VI ст. Візантія. Золото, перегородчаста гаряча емаль. Музей Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<https://is.gd/zlWbs2>]; 2. Натільний хрест-релікварій X ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, перегородчаста гаряча емаль. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. [<https://is.gd/T1w64n>]; 3. Натільний хрест-релікварій X–XI ст. Візантія. Срібло, позолота, перли, чорніння. Музей Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<https://is.gd/h5qx6a>]; 4. Дагмарський натільний хрест-релікварій. XI ст. Візантія. Золото, перегородчаста гаряча емаль. Національний Музей Данії, м. Копенгаген, Данія. Фото [<https://is.gd/xC5fZI>]; 5. Натільний хрест-релікварій. XII ст. Візантія. Золото, мінерали Небесного Єрусалима, перли, зернь. Національний Музей Данії, м. Копенгаген, Данія. Фото [<https://is.gd/Grwz3R>]; 6. Натільний хрест-релікварій. XI–XII ст. Візантія. Золото, смарагди, перли, перегородчаста гаряча емаль, скань, зернь. Музей Вікторії і Альберта, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<https://is.gd/iXVzPa>].

Табл. 2.4. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Релікварії-медальйони X–XII ст.

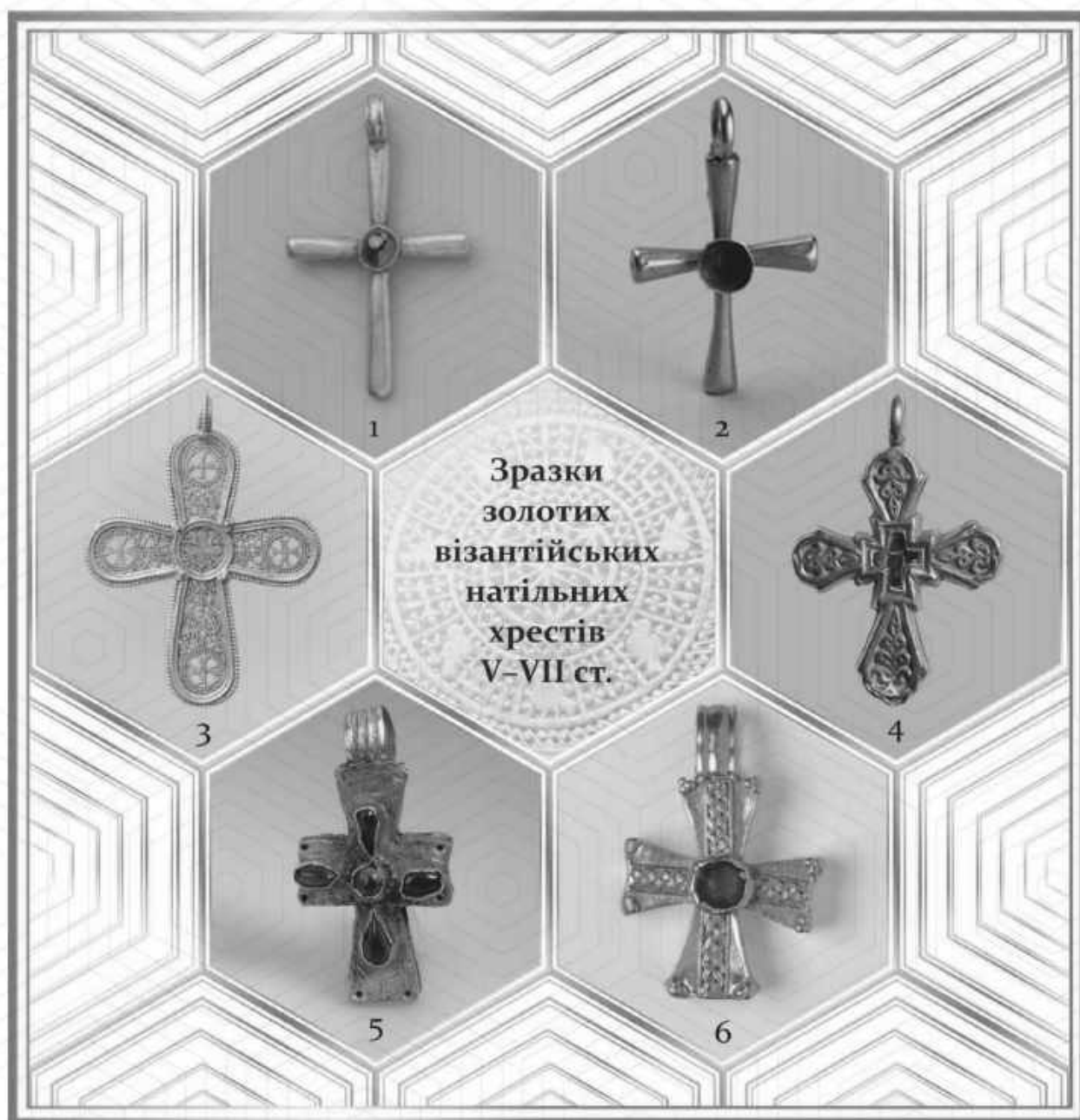

1. Медальйон-релікварій зі сценою поклоніння Волхвів. X–XI ст. Візантія. Золото, срібло, ташування, чорніння, гравірування, лиття. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [https://usnd.to/uQha]; 2. Медальйон-релікварій зі сценою поклоніння Волхвів. X–XI ст. Візантія. Золото, срібло, ташування, чорніння, гравірування, лиття. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [https://usnd.to/uQha]; 3. Медальйон-релікварій. X ст. Мартвілі, Грузія. Золото, срібло, гаряча перегородчаста емаль, рубіни, сапфіри, бірюза, перли. Музей образотворчих мистецтв ім. Шалви Амірінашвілі, м. Тбілісі, Грузія. Фото [https://usnd.to/uVXW]; 4. Медальйон-релікварій. XII ст. Візантія. Золото, срібло, позолота, гаряча перегородчаста емаль. ЗСВуМКРФ. Фото [268, с. 166]; 5. Медальйон-релікварій Святого Димитрія Солунського. XI ст. Візантія. Салоніки. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [268, с. 167]; 6. Медальйон-релікварій Святого Димитрія Солунського. XI ст. Візантія. Салоніки. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [268, с. 167].

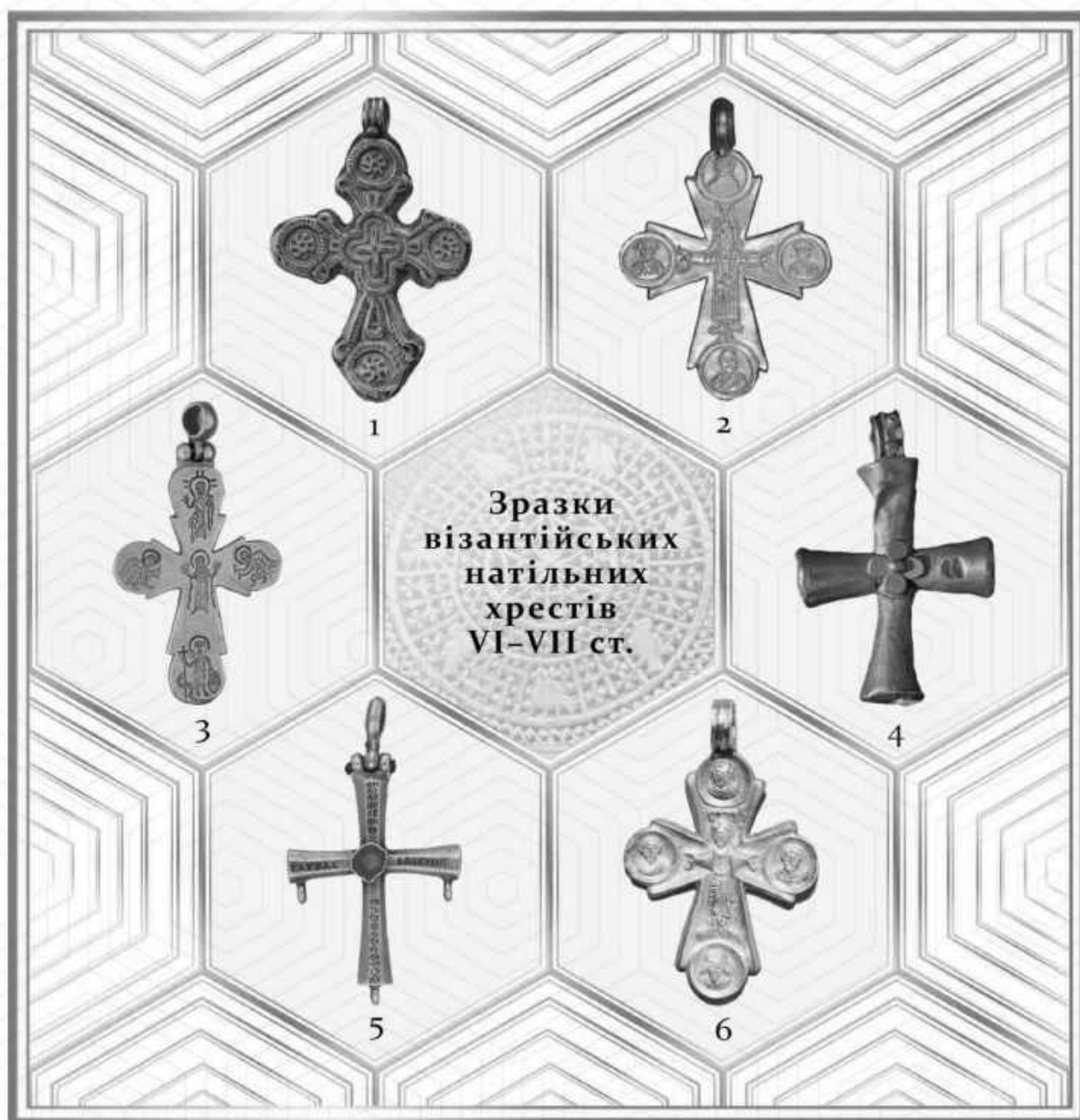
Табл. 2.5. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Натільні хрести IV–VII ст.

1. Натільний хрест V–VI ст. Візантія. Золото, гранат-альмандин, лиття. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/bwjho>]; 2. Натільний хрест. VI ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, ювелірне дифування. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/bwjw>]; 3. Натільний хрест VI–VII ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/bxspv>]; 4. Натільний хрест. VII ст. Візантія. Золото, ювелірне карбування, інкрустація кольоровим склом. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<http://surl.li/bxrrl>]; 5. Натільний хрест V–VI ст. Візантія. Золото, гранати-альмандини, ювелірне карбування. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/bwjim>]; 6. Натільний хрест V–VI ст. Візантія. Золото, гранат-альмандин, ювелірне карбування. Музей Лувр, м. Париж, Франція. Фото [<http://surl.li/bwjit>].

Табл. 2.6. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Натільні хрести VI–VII ст.

1. Натільний хрест. VI ст. Візантія. Золото, ювелірне карбування. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<https://is.gd/i9vjgZ>]; 2. Натільний хрест. VI ст. Візантія, м. Александрія. Золото, ювелірне карбування. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. [<https://is.gd/6AwJFY>]; 3. Натільний хрест. VI–VII ст. Візантія, м. Апулія. Золото, срібло, гравірування, таушування, чорніння. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<https://is.gd/hngW0I>]; 4. Хрест натільний. VII ст. Візантія. Золото, ювелірне карбування, дифування. Музей Бенакі, м. Афіни, Греція. Фото [<https://is.gd/1SvKcL>]; 5. Натільний хрест. VII ст. Візантія. Золото, срібло, гравірування, таушування, чорніння. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<https://is.gd/gAzIRn>]. 6. Хрест натільний. VI–VII ст. Візантія. Золото, ювелірне карбування. Музей Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<https://is.gd/37vIDL>].

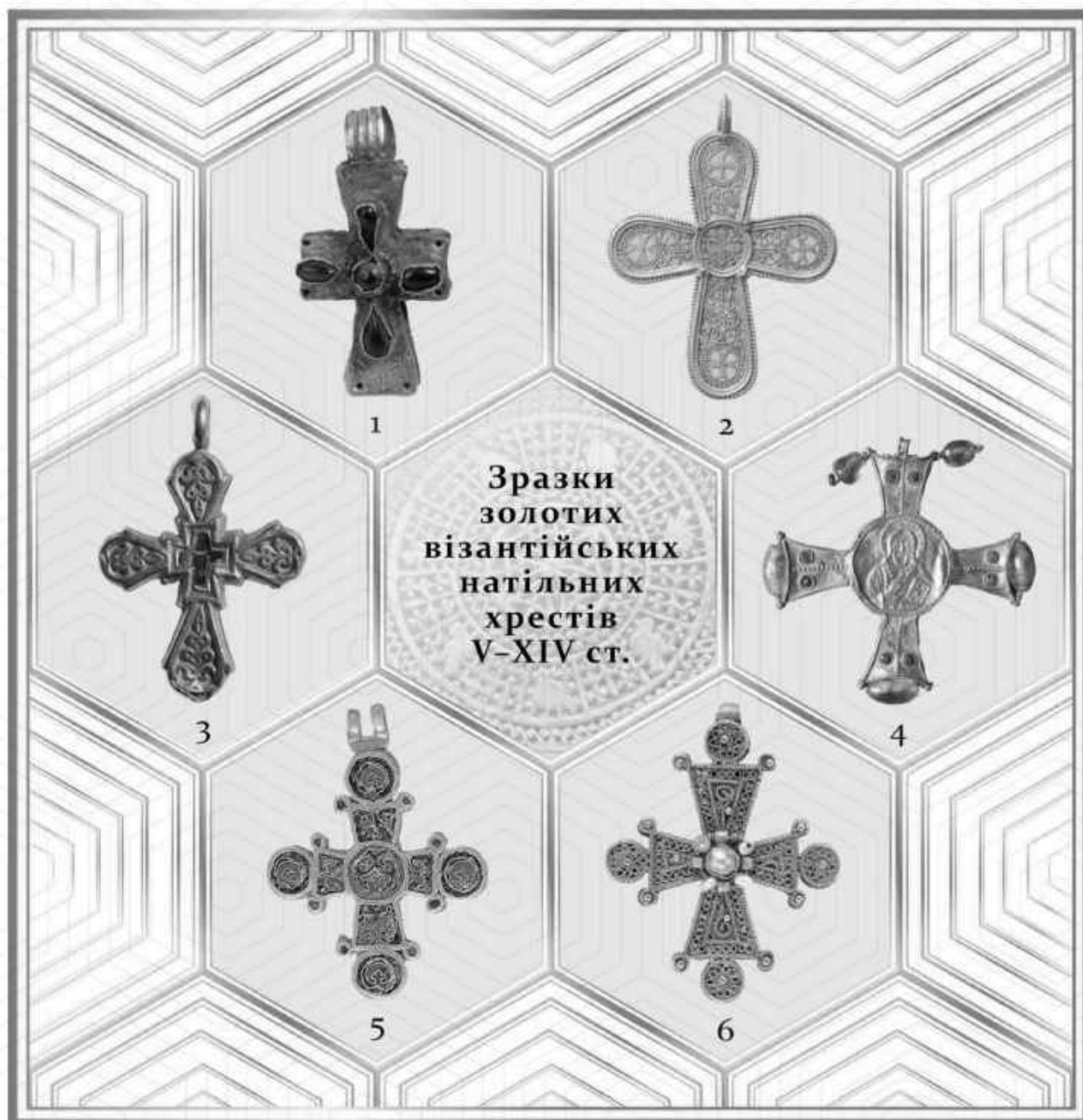
Табл. 2.7. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Натільні хрести іконоборчого періоду VIII – початку IX ст.

1. Хрест натільний VIII–IX ст. Візантія. Золото, гранат-альмандин, скань. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/bpclm>]; 2. Хрест натільний VIII–IX ст. Візантія. Золото, гранат-альмандин, ювелірне карбування, зернь. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/bpcjy>]; 3. Хрест натільний VIII ст. Візантія. Срібло, позолота, ювелірне карбування. Приватна колекція Чарльза Едвіна Пакета, м. Акрон, США. Фото [<http://surl.li/bpsee>]; 4. Натільний хрест-брошка VIII ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування, таушування. Музей Вікторії і Альберта, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<http://surl.li/bpcnh>]; 5. Хрест натільний VIII–IX ст. Візантія. Золото, гранати-альмандини, лиття. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/bpcki>]; 6. Шийна прикраса з хрестом VIII ст. Хозарський каганат. Візантія. Золото, ювелірне карбування. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [<http://surl.li/bpcoa>].

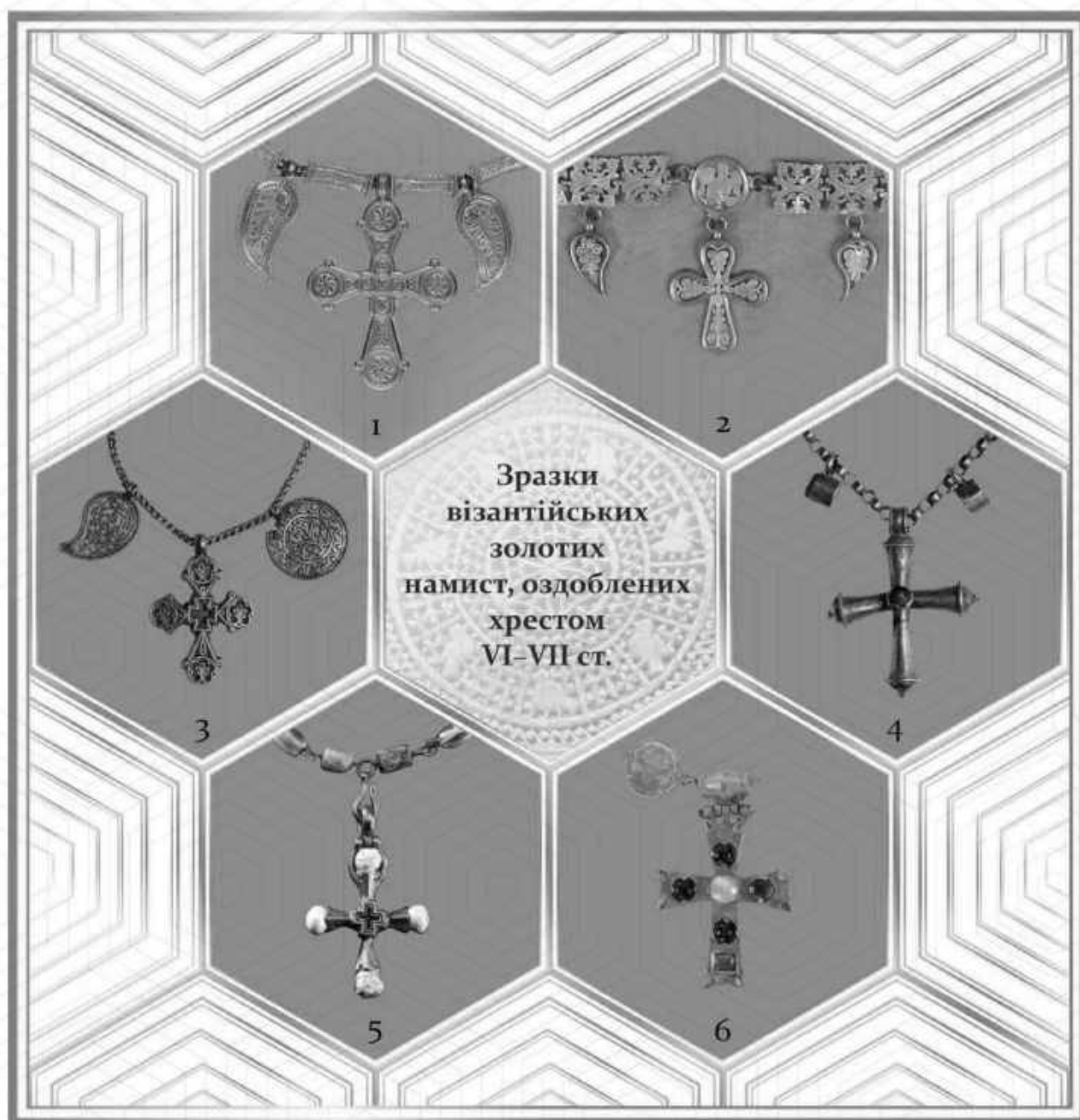
Табл. 2.8. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Натільні хрести V–XIV ст.

1. Натільний хрест. V–VI ст. Візантія. Золото, гранати-альмадини. ЗСВуМКРФ. Фото [https://is.gd/V7FjQk]; 2. Натільний хрест. VI–VII ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. [https://is.gd/tVH76g]; 3. Натільний хрест. VII ст. Візантія. Золото, гранати-альмадини, перегородчата інкрустація, ювелірне карбування. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [https://is.gd/GFTM79]; 4. Натільний хрест. XI ст. Візантія. Золото, аметисти, гранати, хризоліти, ювелірне карбування. Старий художній музей, м. Берлін, Німеччина. Фото [https://is.gd/GU47mA]; 5. Натільний хрест. XII ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, перегородчата гаряча емаль. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [https://is.gd/nO7Cfu]. 6. Натільний хрест. XIII–XIV ст. Візантія. Золото, перли, філігрань, зернь. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [https://is.gd/RcFJ1m].

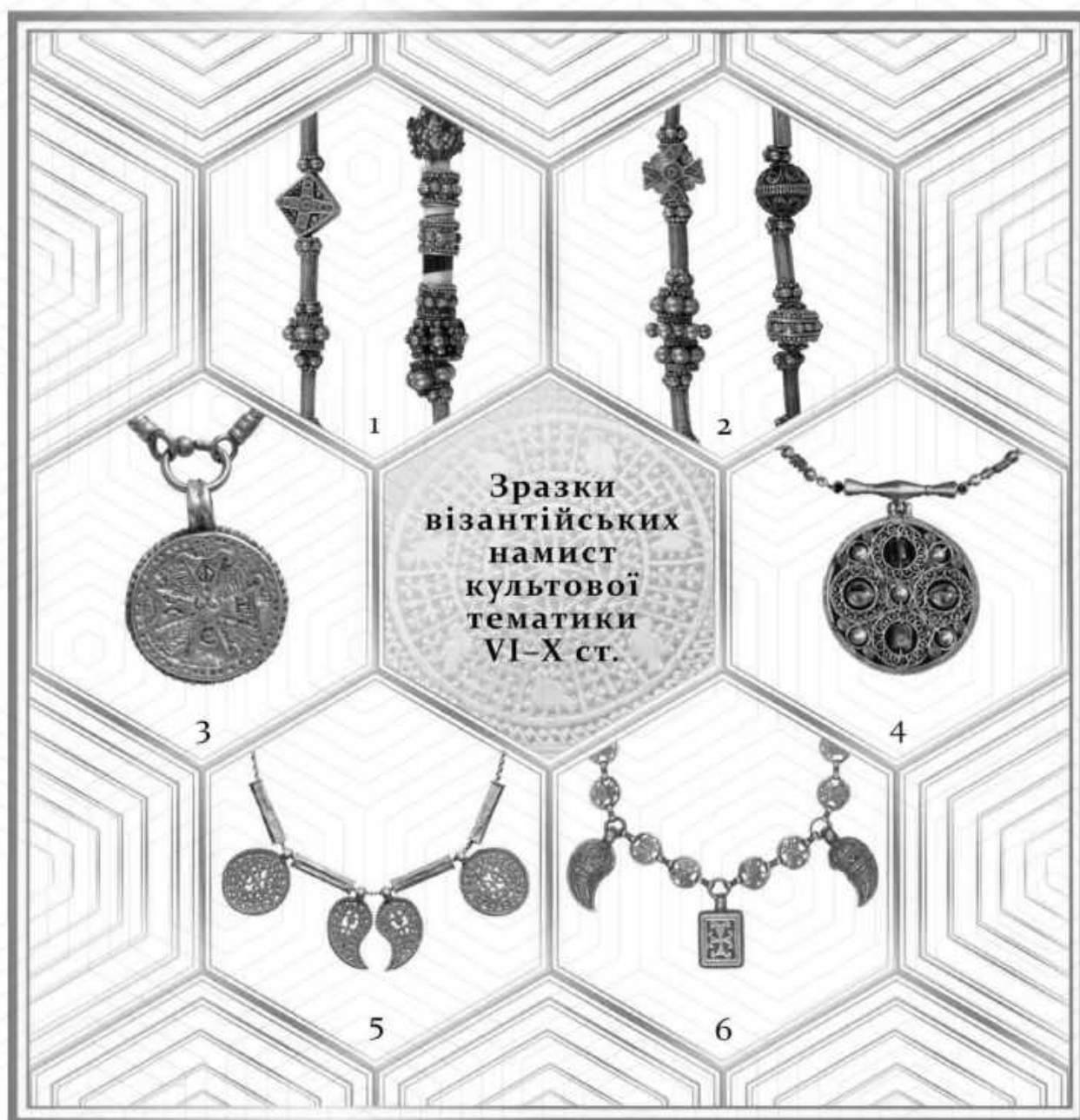
Табл. 2.9. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Намиста, оздоблені хрестом VI–VII ст.

1. Фрагмент намиста. VI ст. Візантія. Золото, ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://is.gd/dJQ0w8>]; 2. Фрагмент намиста. VI ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://is.gd/E8chjL>]; 3. Фрагмент намиста. VI ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, ювелірне карбування, ажурне ювелірне карбування. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/cbdro>]; 4. Фрагмент намиста. VI ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, халцедон, склопаста, ювелірне дифування, зернь. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/bwjki>]; 5. Фрагмент намиста. VI–VII ст. Візантія. Золото, мінерали Небесного Єрусалима, перли, ювелірне карбування, ажурна філігрань, зернь. Старий художній музей, м. Берлін, Німеччина. Фото [archive of Stefan Büchner]; 6. Фрагмент намиста. VII ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, коштовні мінерали, перлина, ювелірне дифування, зернь, монтування. Романо-германський музей, м. Майнц, Німеччина. Фото [<http://surl.li/cbrmk>].

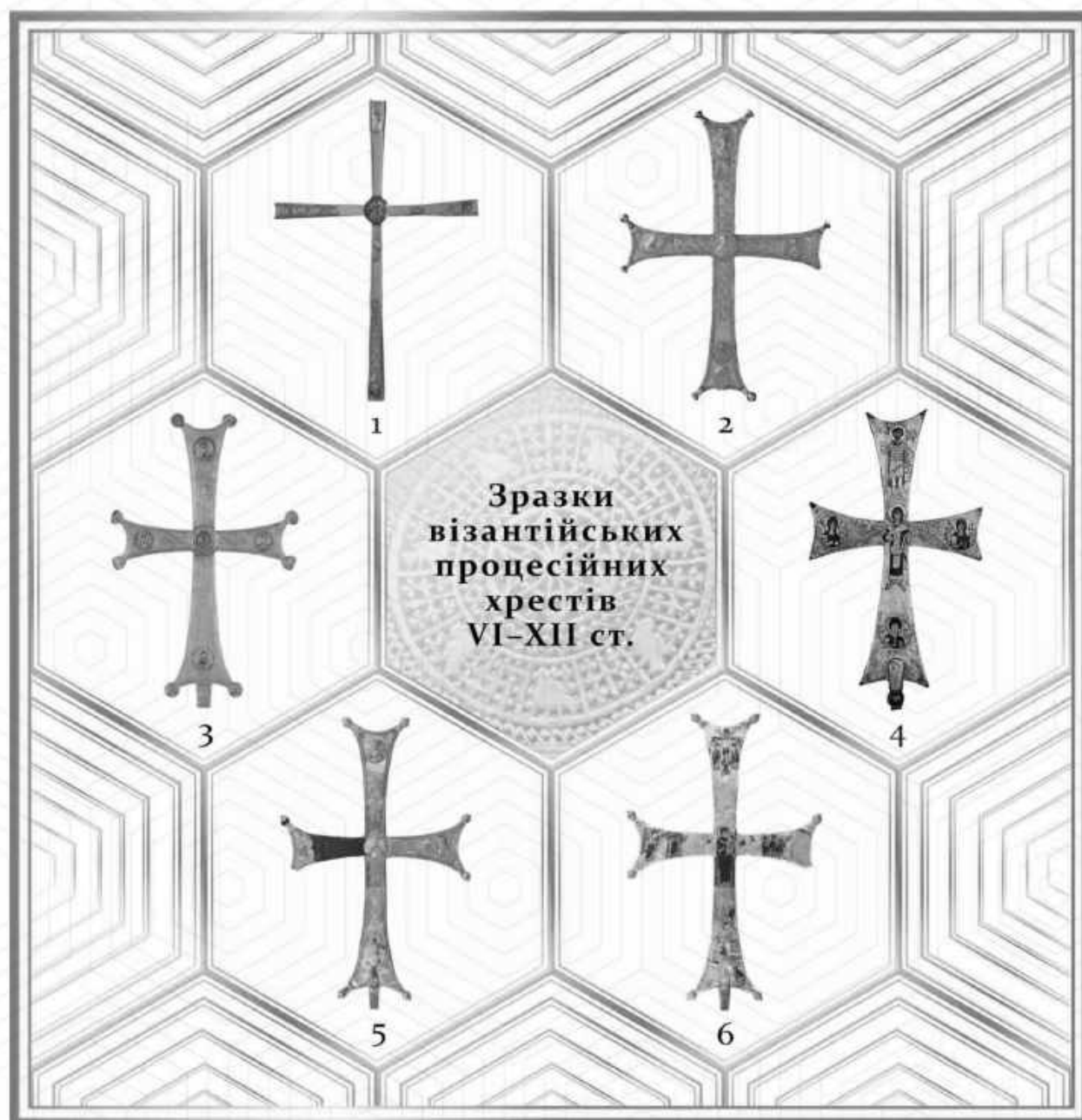
Табл. 2.10. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Намиста VI–X ст.

1. Фрагмент намиста X ст. Візантія. Золото, гаряча перегородчата емаль, коштовні мінерали, ажурна філігрань, зернь. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://is.gd/bO5VMu>]; 2. Фрагмент намиста X ст. Візантія. Золото, гаряча перегородчата емаль, коштовні мінерали, ажурна філігрань, зернь. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://is.gd/bO5VMu>]; 3. Намисто. VI–VII ст. Візантія. Золото, аметисти, смарагд, ювелірне карбування, ажурна філігрань, зернь. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://is.gd/6nj9WJ>]; 4. Намисто. VII ст. Візантія. Золото, сапфіри, смарагди, перли, ажурна філігрань, зернь, ювелірне дифування. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<http://surl.li/cejre>]; 5. Намисто. VII ст. Візантія. Золото, ювелірне ажурне карбування, дифування, зернь. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://is.gd/qT9jIH>]. 6. Намисто. VII ст. Візантія. Золото, коштовний мінерал, ювелірне карбування, ажурне ювелірне карбування, зернь. Музей Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/ceaxp>].

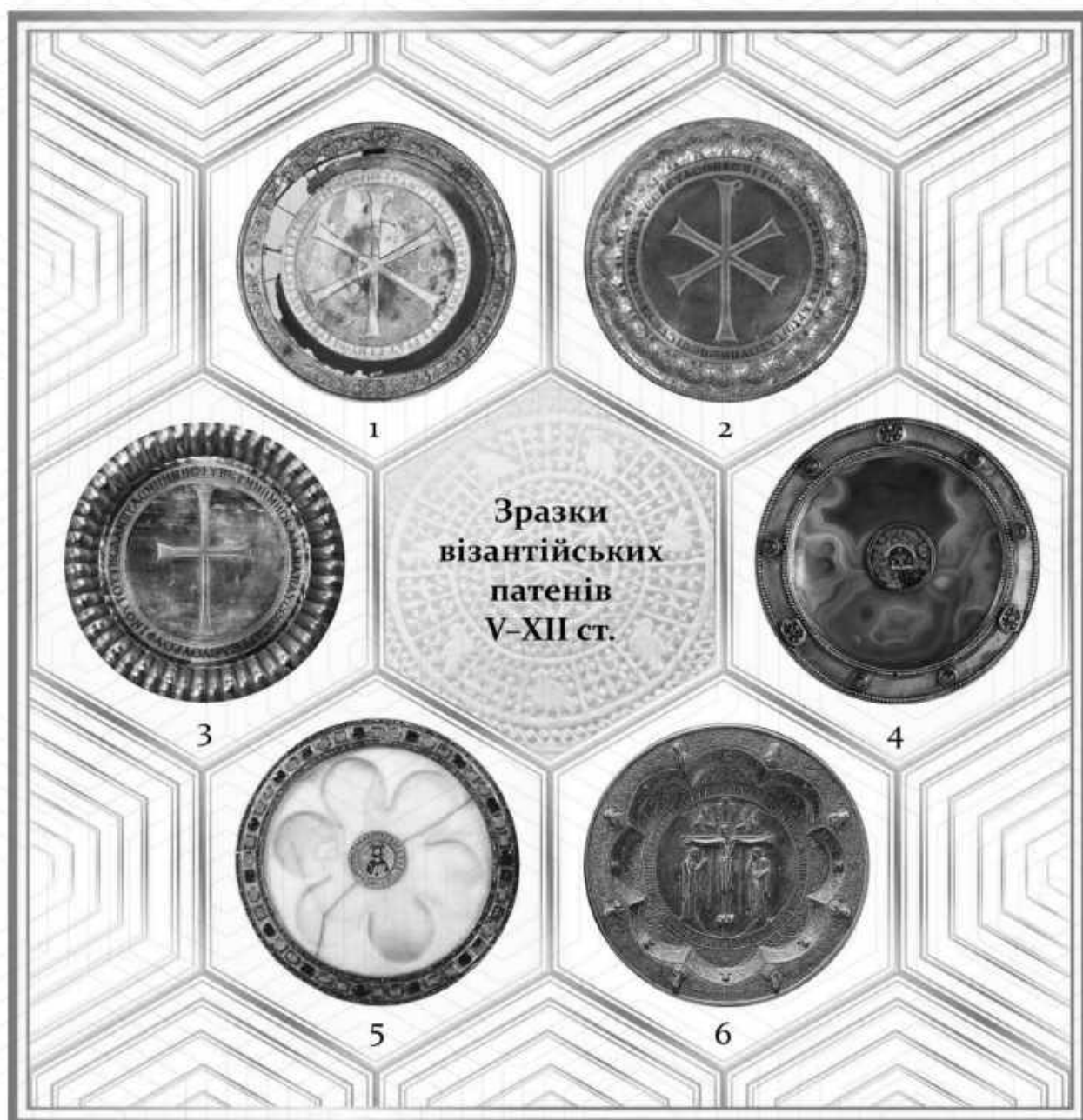
Табл. 2.11. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірно оздоблені богослужбові предмети. Процесійні хрести VI–XII ст.

1. Процесійний хрест. VI ст. Візантія, м. Антіохія. Срібло, позолота, ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cbdxq>]; 2. Процесійний Хрест. XI ст. Візантія. Срібло, позолота, ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cbeev>]; 3. Процесійний хрест. Кінець X – початок XI ст. Візантія, м. Адріанополь. Срібло, позолота, гравіювання, чорніння. Музей Бенакі, м. Афіни, Греція. Фото [<http://surl.li/cbehh>]; 4. Процесійний хрест. Кінець XI – початок XII ст. Срібло, позолота, бронза, залізо, ювелірне карбування. Колекція Джорджа Ортіса, м. Женева, Швейцарія. Фото [<https://is.gd/7Kyw1G>]; 5. Процесійний хрест (аверс). XI–XII ст. Візантія. Срібло, позолота, ювелірне карбування, залізо. Національний музей Середньовіччя, м. Париж, Франція. Фото [<http://surl.li/cbfsb>]. 6. Процесійний хрест (реверс). XI–XII ст. Візантія. Срібло, позолота, гравірування, чорніння, залізо. Національний музей Середньовіччя, м. Париж, Франція. Фото [<http://surl.li/cbfsb>].

Табл. 2.12. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірно оздоблені богослужбові предмети. Патени V–XII ст.

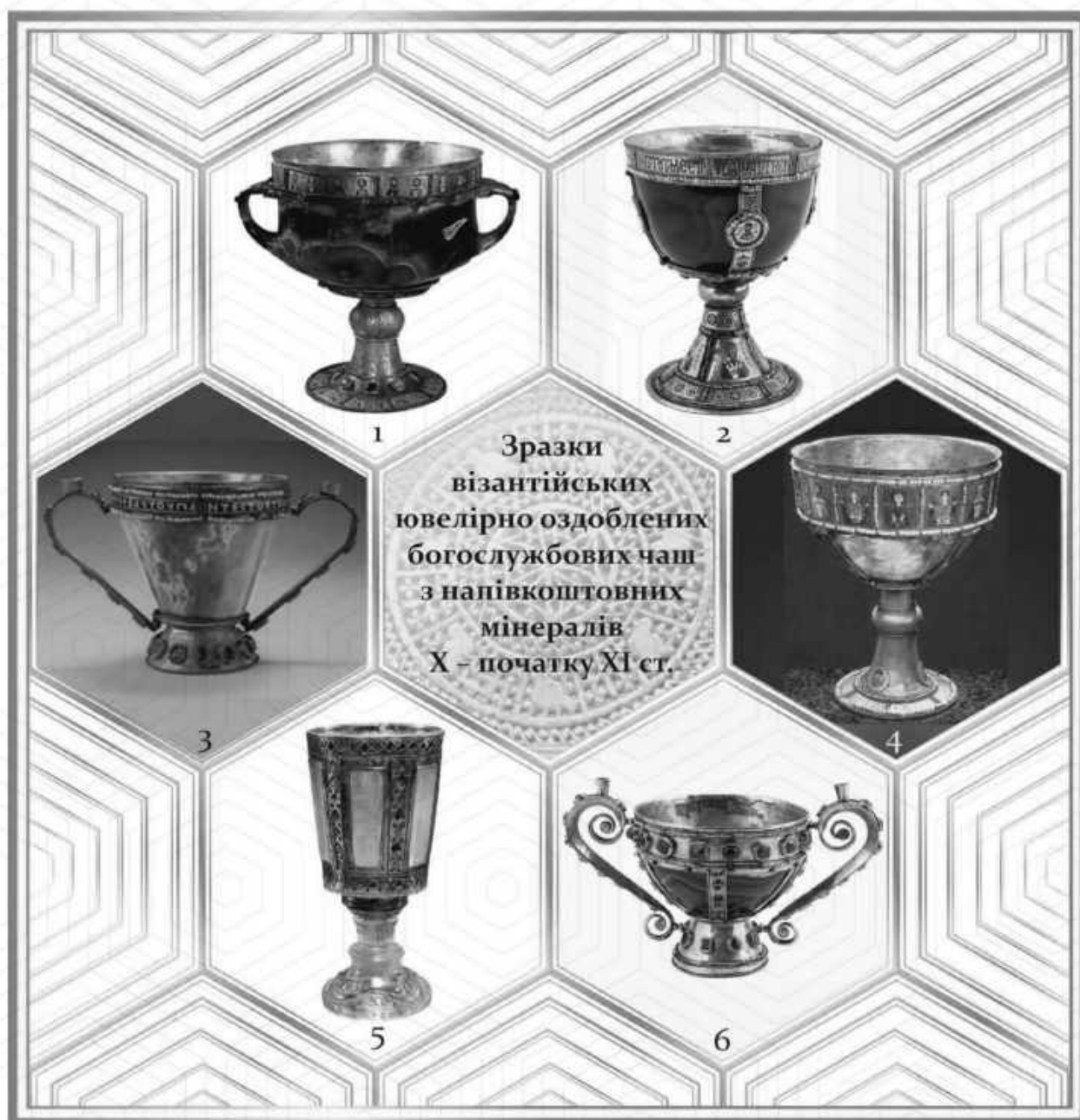

1. Патен з Хризмою. VI ст. Візантія. Срібло, позолота, ювелірне карбування, гравірування, чорніння. ЗСВуМКРФ. Фото [https://usnd.to/Cn5n]; 2. Патен з Хризмою. VI ст. Візантія. Срібло, позолота, ювелірне карбування, гравірування, чорніння. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [https://usnd.to/CnIo]; 3. Патен з хрестом. V–VI ст. Візантія. Срібло, позолота, ювелірне карбування, гравірування, чорніння, Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [https://usnd.to/CndN]; 4. Патен. IX–X ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, перегородчаста гаряча емаль, мінерали Небесного Єрусалима, зернь. Музей Лувр, м. Париж, Франція. Фото [https://is.gd/nofUTJ]; 5. Патен з Христом Пантократором. IX–XI ст. Золото, срібло, позолота, перегородчаста гаряча емаль, перли, мінерали Небесного Єрусалима, мармур. Скарбниця собору Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [https://is.gd/rRp2eU]. 6. Патен з Розп'яттям. XI–XII ст. Візантія. Срібло, позолота, лиття, ювелірне карбування, гравірування. Скарбниця Гальберштадтського собору, м. Гальберштадт, Німеччина. Фото [https://is.gd/sRtLTX].

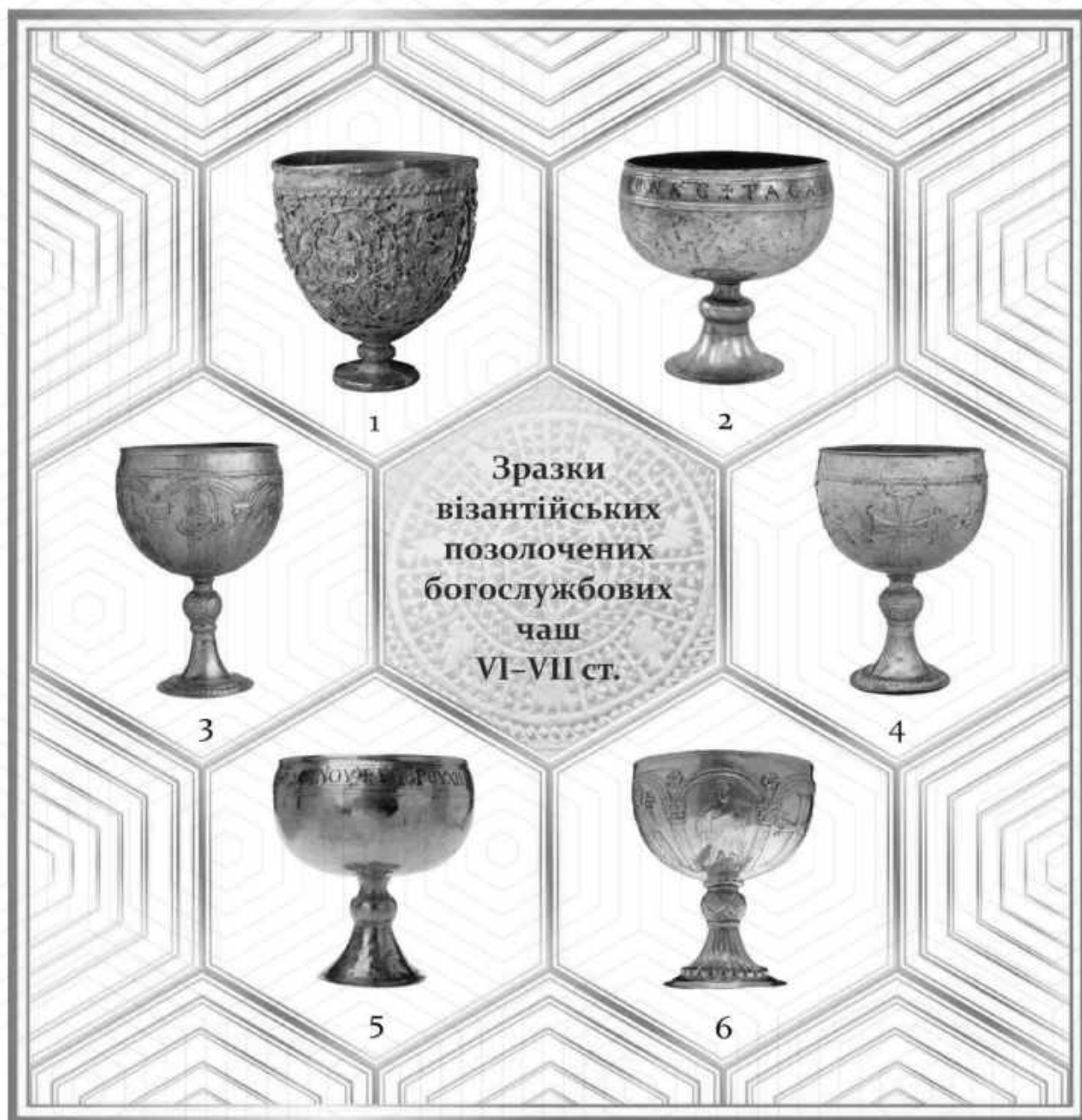
Табл. 2.13. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірно оздоблені богослужбові предмети. Чаші для Євхаристії X – початку XI ст.

1 Чаша для Євхаристії. Чаша I ст., коштовна оправа X ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, сардонікс, гаряча емаль, дифування, гравірування. Скарбниця собору Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [<http://surl.li/bpzeu>]; 2. Чаша патріархів X–XI ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, сардонікс, перли, гаряча емаль, дифування. Скарбниця собору Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [<http://surl.li/bpzeu>]; 3. Чаша для Євхаристії XI ст. Візантія, м. Константинополь. Срібло, позолота, сардонікс, перли, коштовні мінерали, гаряча емаль на золоті, дифування. Скарбниця собору Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [268, с. 71]; 4. Потир імператора Романа X ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, сардонікс, перли, гаряча емаль, дифування. Скарбниця собору Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [<http://surl.li/bpzeu>]; 5. Кубок X–XI ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, срібло, позолота, гірський криштал, виімчаста інкрустація кольоровим склом. Скарбниця собору Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [<http://surl.li/bpzeu>]; 6. Чаша для Євхаристії XI ст. Візантія, м. Константинополь. Срібло, позолота, сардонікс, перли, коштовні мінерали, дифування. Скарбниця собору Сан-Марко, м. Венеція, Італія. Фото [<http://surl.li/bpzpu>].

Табл. 2.14. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірно оздоблені богослужбові предмети. Чаші для Євхаристії VI–VII ст.

1. Чаша. VI ст. Візантія, м. Антіохія. Срібло, позолота, дифування, ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/chmwo>]; 2. Чаша. VI ст. Візантія. Срібло, позолота, дифування, гравірування, таушування, чорніння. Музей Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/cdury>]; 3. Чаша. VI–VII ст. Візантія, Сирія. Срібло, позолота, дифування, ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cduuq>]; 4. Чаша. VI–VII ст. Візантія, Сирія. Срібло, позолота, дифування, ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cduuo>]; 5. Чаша. VII ст. Візантія. Срібло, позолота, дифування, гравірування, таушування, чорніння. Художній музей Уолтерса, м. Балтімор, США. Фото [<http://surl.li/cduwy>]; 6. Чаша. VII ст. Візантія. Срібло, позолота, дифування, ювелірне карбування. Художній музей Уолтерса, м. Балтімор, США. Фото [<http://surl.li/cduwy>].

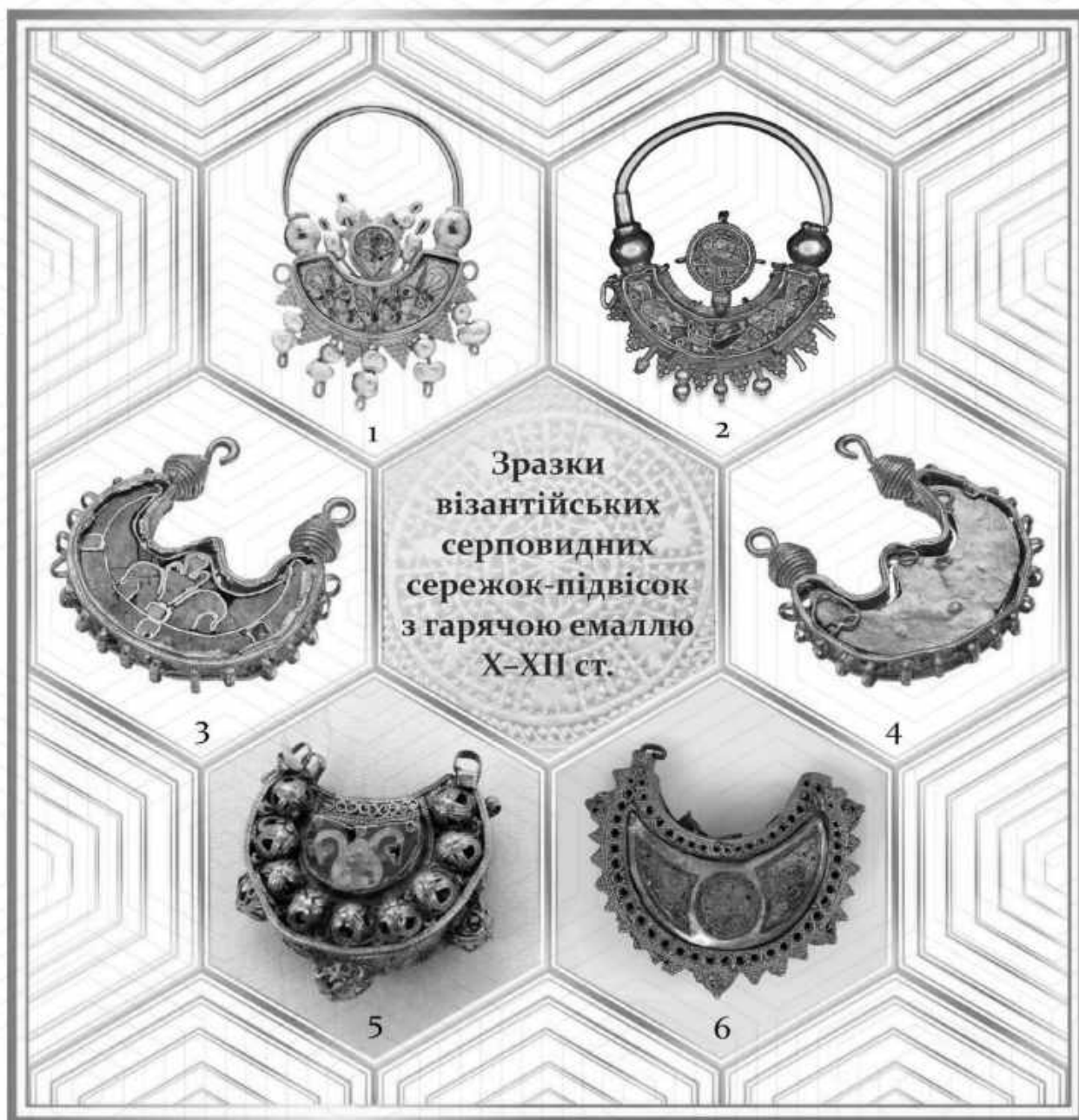
Табл. 2.15. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірно оздоблені вироби сакрального змісту. Позолочені чаші XII ст.

1. Чаша «Музичний кентавр». XII ст. Візантія, Мала Азія (?) Срібло, карбування, різьблення, золочення. ЗСВуМКРФ. Фото [http://surl.li/bviyx]; 2. Чаша зі скарбу м. Чернігів (вид зверху). XII ст. Візантія. Срібло, карбування, позолота, чернь. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [архів Білоуса Д. В. 1975 р.]; 3. Чаша «Арфіст та дівчина» зі скарбу із с. Вільгорт (вид зверху). XII ст. Візантія. Срібло, карбування, позолота, чернь. ЗСВуМКРФ. Фото [архів Білоуса Д. В. 1975 р.]; 4. Чаша «Арфіст та дівчина» зі скарбу із с. Вільгорт. XII ст. Візантія. Срібло, карбування, позолота, чернь. ЗСВуМКРФ. Фото [архів Білоуса Д. В. 1975 р.]; 5. Чаша зі скарбу м. Чернігів. XII ст. Візантія. Срібло, карбування, позолота, чернь. Скарбниця Національного музею історії України. Фото [архів Білоуса Д. В. 1975 р.]; 6. Чаша із збірки В. Базилевського. XII ст. Візантія. Срібло, карбування, позолота, чернь. ЗСВуМКРФ. Фото [архів Білоуса Д. В. 1975 р.].

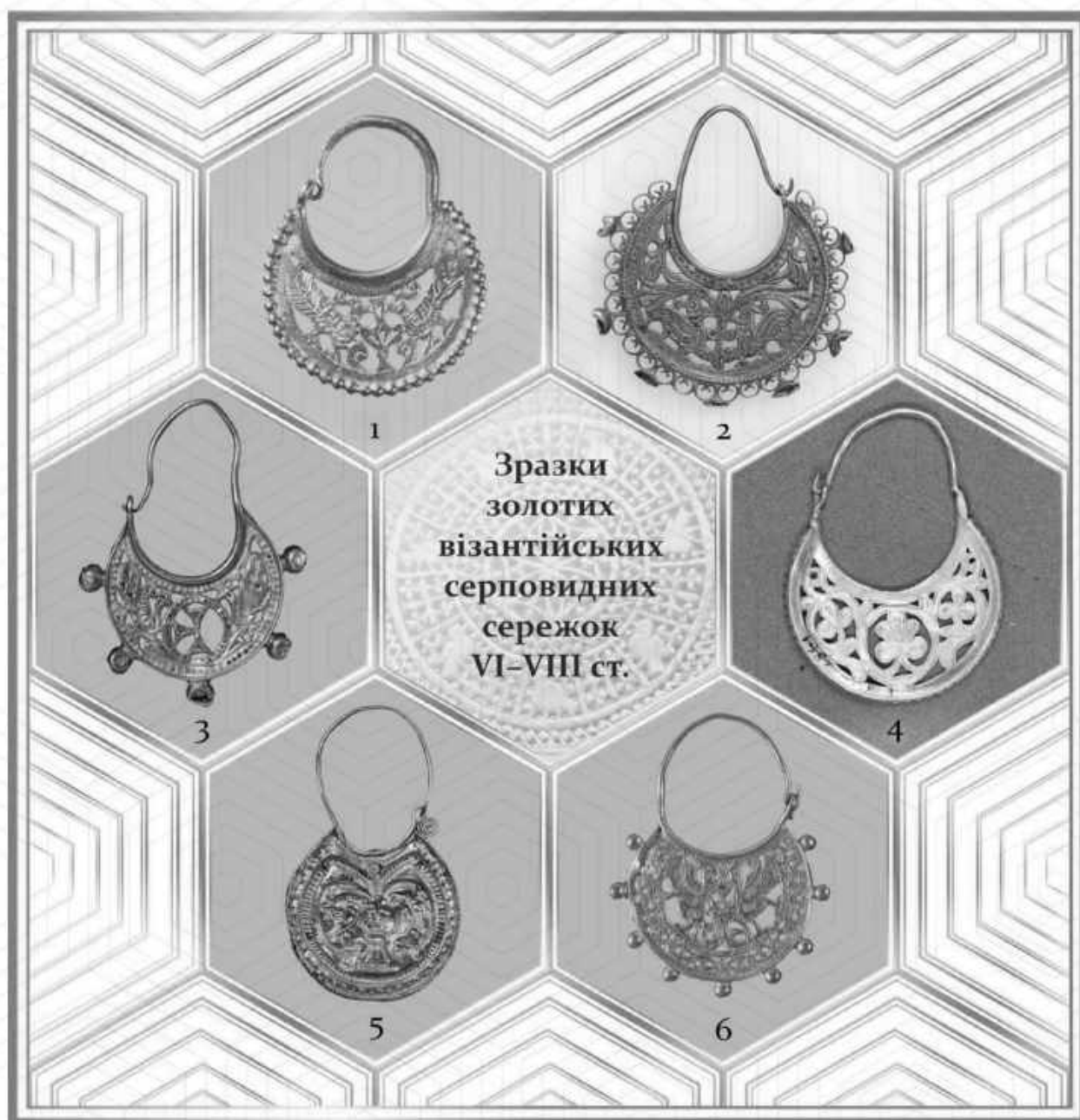
Табл. 2.16. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Візантійські серповидні сережки-підвіски з гарячою емаллю X–XII ст.

1. Сережка. X ст. Візантія. Золото, гаряча перегородчаста емаль, перли, зернь. Історичний музей Криту, м. Іракліон, о. Крит, Греція. Фото [<http://surl.li/cnavj>]; 2. Сережка. X–XI ст. Візантія. Золото, гаряча перегородчаста емаль, перли, зернь. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<http://surl.li/cnblr>]; 3. Сережка (аверс). XI ст. Візантія. Золото, гаряча перегородчаста емаль, скань. Національний музей Данії, м. Копенгаген, Данія. Фото [<http://surl.li/cnbnu>]; 4. Сережка (реверс). XI ст. Візантія. Золото, гаряча перегородчаста емаль, скань. Національний музей Данії, м. Копенгаген, Данія. Фото [<http://surl.li/cnbnu>]; 5. Сережка. XI–XII ст. Візантія. Золото, гаряча перегородчаста емаль, скань. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cnbzj>]; 6. Сережка. XII ст. Візантія. Золото, гаряча перегородчаста емаль, зернь, скань. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cnbob>].

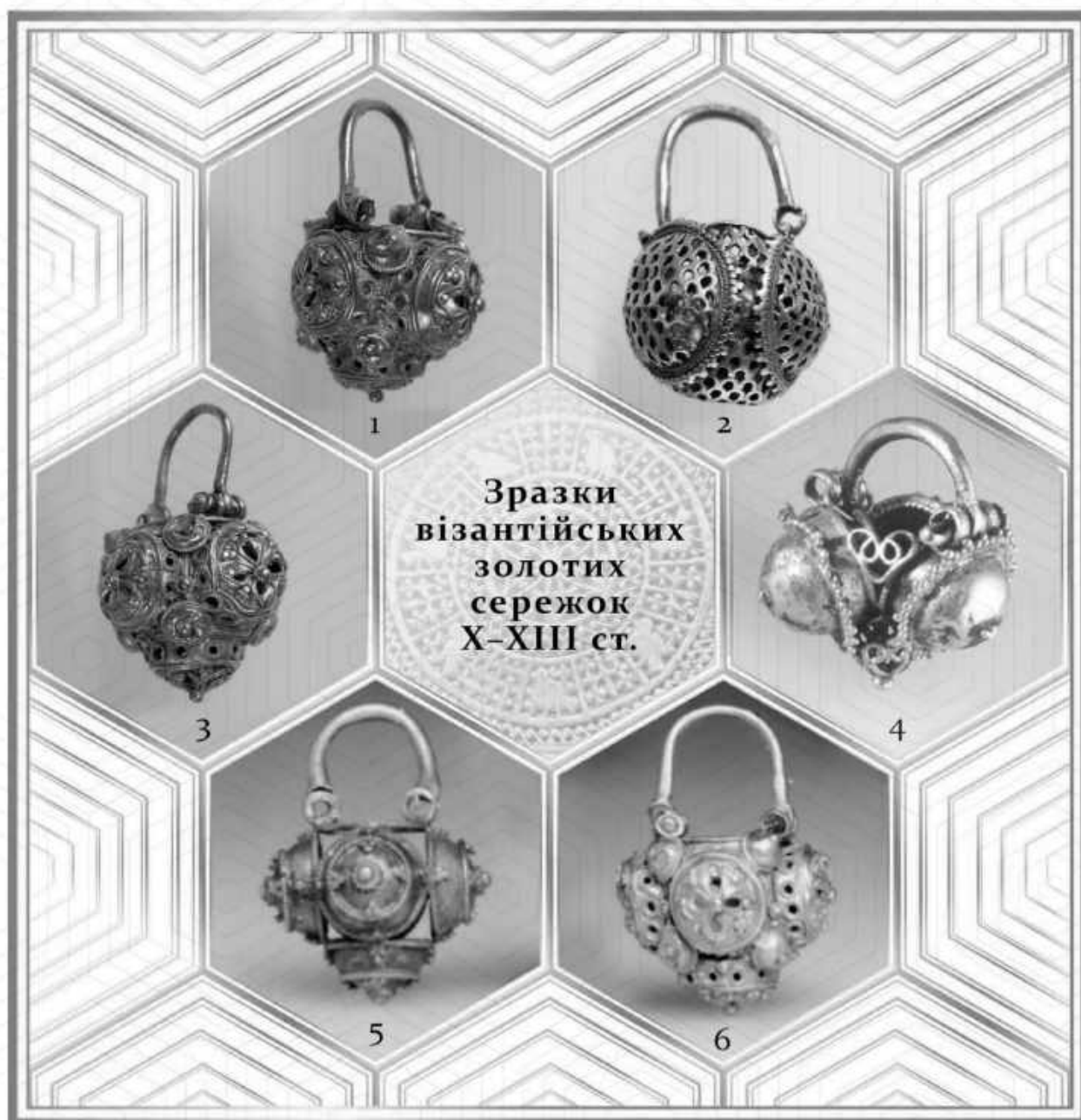
Табл. 2.17. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Золоті серповидні сережки VI–VIII ст.

1. Сережка. VI–VII ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування, зернь. Музей Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/cobqw>]; 2. Сережка. VI–VII ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування, гравірування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cocem>]; 3. Сережка. VI–VIII ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування, дифування. Музей Вікторії та Альберта, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<http://surl.li/cocge>]; 4. Сережка. VI–VII ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<http://surl.li/cocnl>]; 5. Сережка. VI–VIII ст. Візантія. Золото, ювелірне карбування. Музей Вікторії та Альберта, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<http://surl.li/cocxt>]; 6. Сережка. VII–VIII ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування, гравірування. Музей Вікторії та Альберта, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<http://surl.li/coddc>].

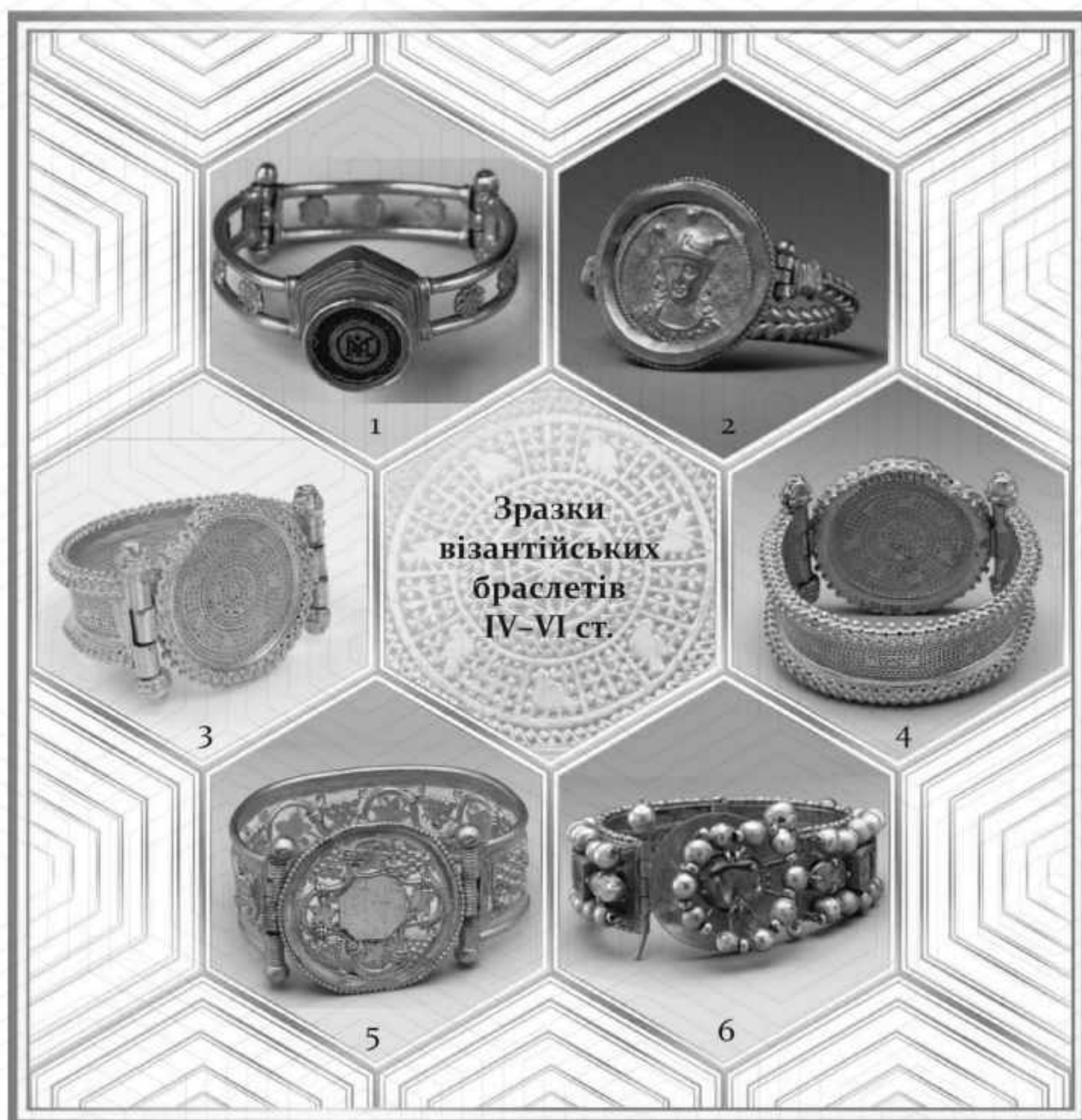
Табл. 2.18. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Золоті сережки-підвіски X–XIII ст.

1. Сережка. X–XI ст. Візантія. Золото, скань, зернь. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cgexa>]; 2. Сережка. VI ст. Північна Франція. Золото, ажурне ювелірне карбування, скань. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cgcyg>]; 3. Сережка. X–XI ст. Візантія. Золото, скань, зернь. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cgcyu>]; 4. Сережка. XI–XII ст. Візантія. Золото, скань, зернь. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cgcyt>]; 5. Сережка. XI–XIII ст. Візантія. Золото, скань, зернь. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cgcyu>]; 6. Сережка. XI–XIII ст. Візантія. Срібло, позолота, скань, зернь. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cgcyu>].

Табл. 2.19. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Браслети IV–VI ст.

1 Браслет із капсулою і монограмою. V ст. Візантія. Золото, чорніння, ювелірне карбування. Старий музей, м. Берлін. Німеччина. Фото [http://surl.li/bloge]; 2. Браслет V ст. Візантія. Золото, ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [http://surl.li/blqy]; 3. Браслет VI ст. (avers) Візантія. Золото, карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [http://surl.li/blra]; 4. Браслет VI ст. (revers) Візантія. Золото, карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [http://surl.li/blra]; 5. Браслет VI ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [http://surl.li/blrlc]; 6. Браслети V–VI ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування, перли, коштовні мінерали. Музей мистецтва Метрополітен. м. Нью-Йорк. США. Фото [http://surl.li/bomtp].

Табл. 2.20. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Браслети VII ст.

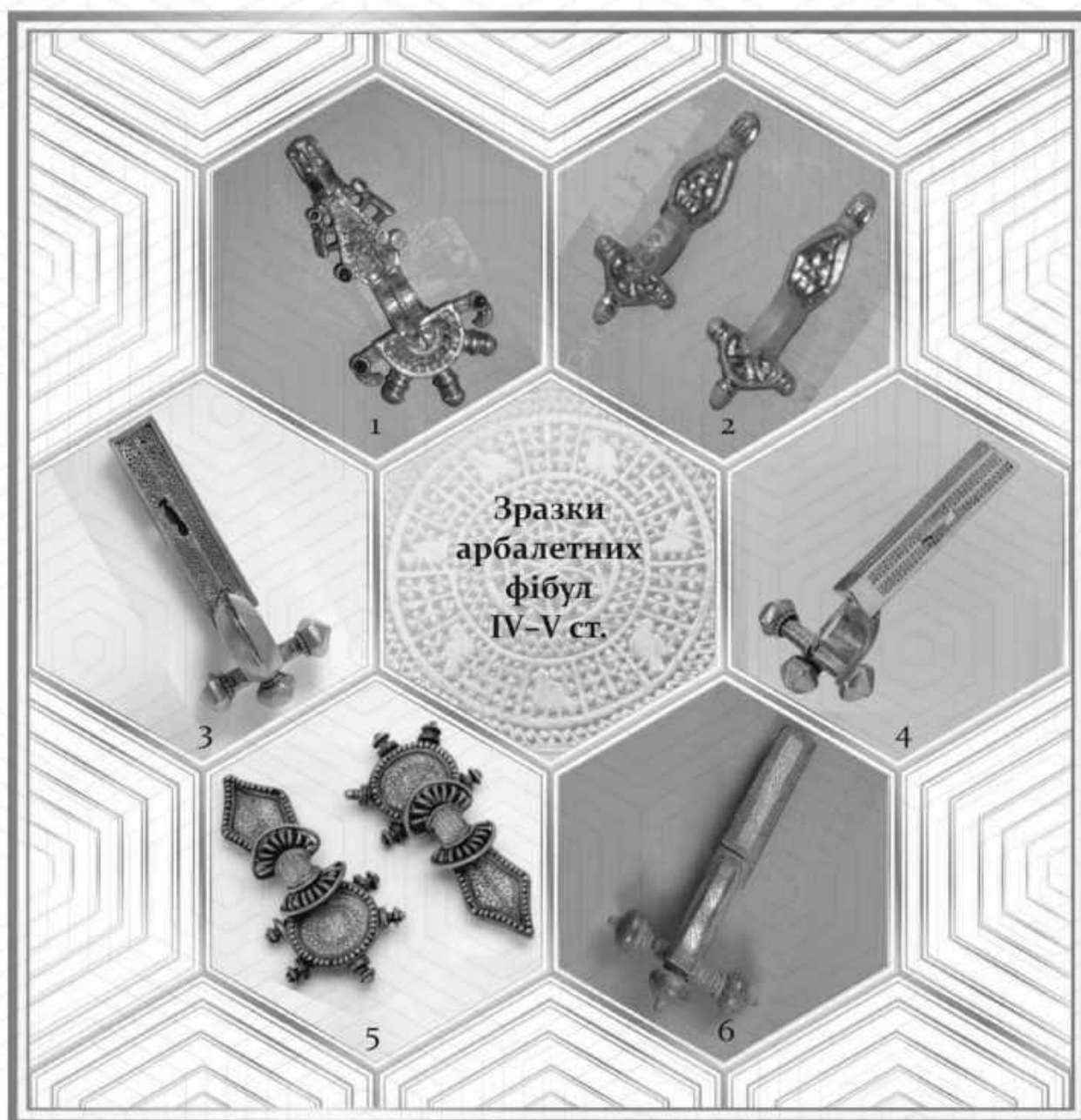

1. Браслет VII ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://usnd.to/uBou>]; 2. Браслет VII ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://usnd.to/uBou>]; 3. Браслет VII ст. Візантія. Золото, ювелірне карбування. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<https://usnd.to/uBPL>]; 4. Браслет із скарбу Мітілена VI–VII ст. Візантія. Золото, зернь, ажурне ювелірне карбування. Візантійський і Християнський музей, м. Афіни, Греція. Фото [<http://surl.li/bplrj>]; 5. Браслет із Перещепинського скарбу VII ст. Візантія. Золото, лиття перегородчаста інкрустація. ЗСВуМКРФ. Фото [<https://usnd.to/uBPY>]; Браслети із Перещепинського скарбу VII ст. Візантія. Золото, лиття перегородчаста інкрустація. ЗСВуМКРФ. Фото [<https://usnd.to/uBPY>].

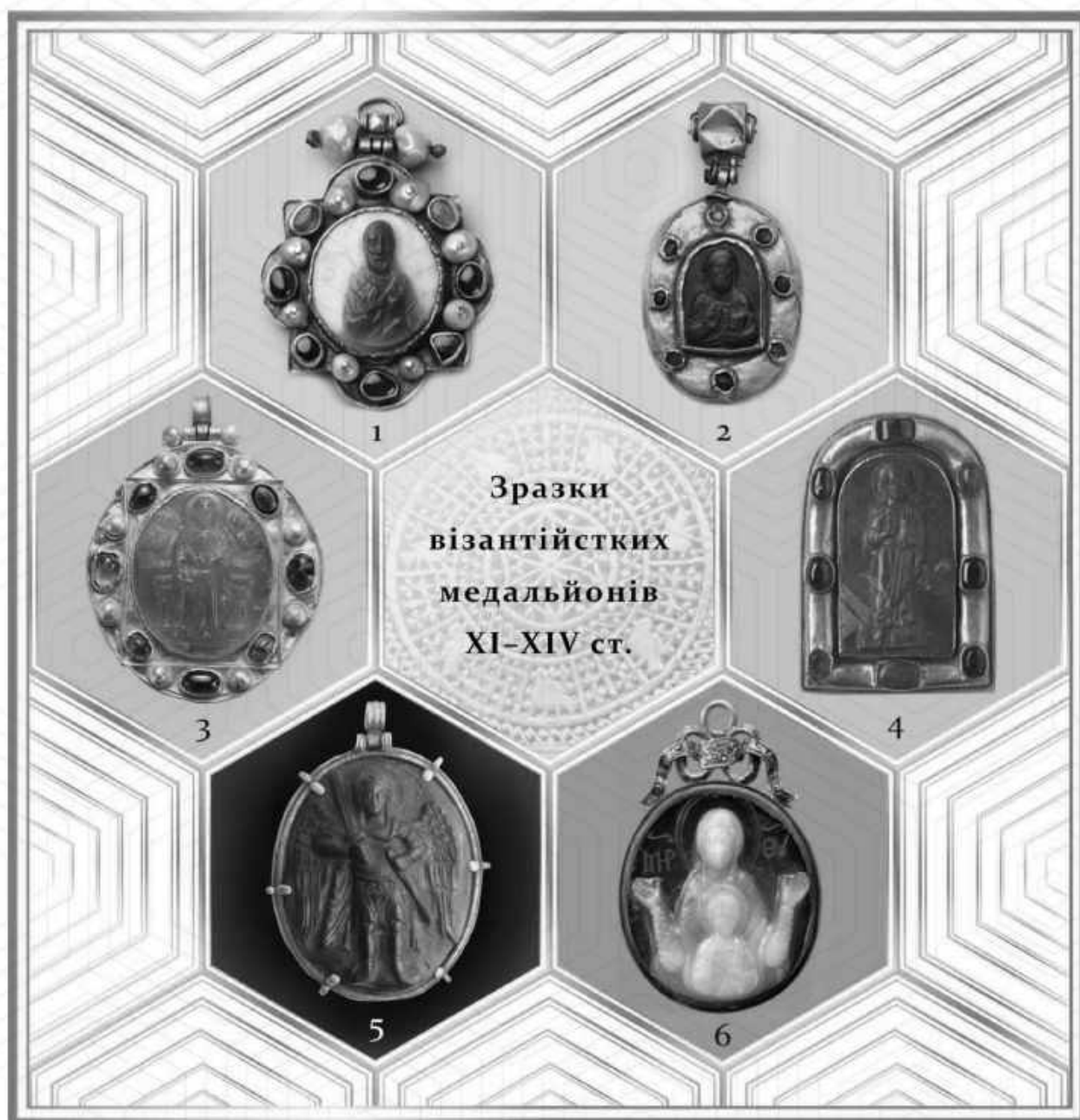
Табл. 2.21. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Фібули арбалетні IV–V ст.

1 Фібула арбалетна IV ст. Преславський скарб. Золото, срібло, ювелірне карбування, гранати-альмандини. Археологічний музей «Великий Преслав», м. Преслав, Болгарія. Фото [http://surl.li/bogec]; 2. Фібули арбалетні парні IV ст. Преславський скарб. Золото, срібло, ювелірне карбування, гранати-альмандини. Археологічний музей «Великий Преслав», м. Преслав, Болгарія. Фото [http://surl.li/bogec]; 3. Фібула арбалетна (аверс) V ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, ажурне ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [http://surl.li/boreh]; 4. Фібула арбалетна (реверс) V ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, ажурне ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [http://surl.li/boreh]; 5. Фібули арбалетні парні V ст. із Замостьського скарбу (Польща). Срібло, чорніння, позолота, лиття, гравірування, скань, зернь. ЗСВуМКРФ. Фото [http://surl.li/borfn]; 6. Фібула арбалетна V ст. Візантія. Срібло, мідний сплав, лиття. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [http://surl.li/borgu].

Табл. 2.22. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Натільні медальйони із зображенням Святих XI–XIV ст.

1. Ікона зі Святим Миколаєм Мирлікійським (аверс) та Святим Спиридоном Тримифунтським (реверс). XIII–XIV ст. Візантія. Золото, агат, гранати-альмандини, сапфіри, перли, гліптика. ЗСВУМКРФ. Фото [<http://surl.li/btope>]; 2. Каменя Христос Пантократор. XII ст. Візантія. Золото, лазурит, скло, перли, гліптика. ЗСВУМКРФ. Фото [<http://surl.li/bviyx>]; 3. Підвіска з Богородицею та Немовлям (аверс) і Христом Пантократором (реверс). XI–XII ст. (каменя), XII–XIII ст. (оправа) Візантія. Золото, халцедон, перли, смарагди, гранати, сапфіри, сардонікс, гліптика, монтування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/btope>]; 4. Каменя з Христом Пантократором. X–XI ст. (каменя), XII–XIII ст. (оправа). Візантія. Золото, яшма, альмандини, смарагд, агат, хризопраз, скло. ЗСВУМКРФ. Фото [<http://surl.li/buerc>]; 5. Каменя Архангел Михаїл. XII ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, яспіс, гліптика. Монастир Ватопед, Свята Гора Афон, Греція. Фото [[archive of Alexandra Barbalat](http://archive.org/details/Alexandra-Barbalat)]; 6. Каменя Богоматір з Немовлям. XI–XII ст. Візантія. Позолочене срібло, онікс, гліптика. Музей історії мистецтв, м. Відень, Австрія. Фото [<http://surl.li/buesd>].

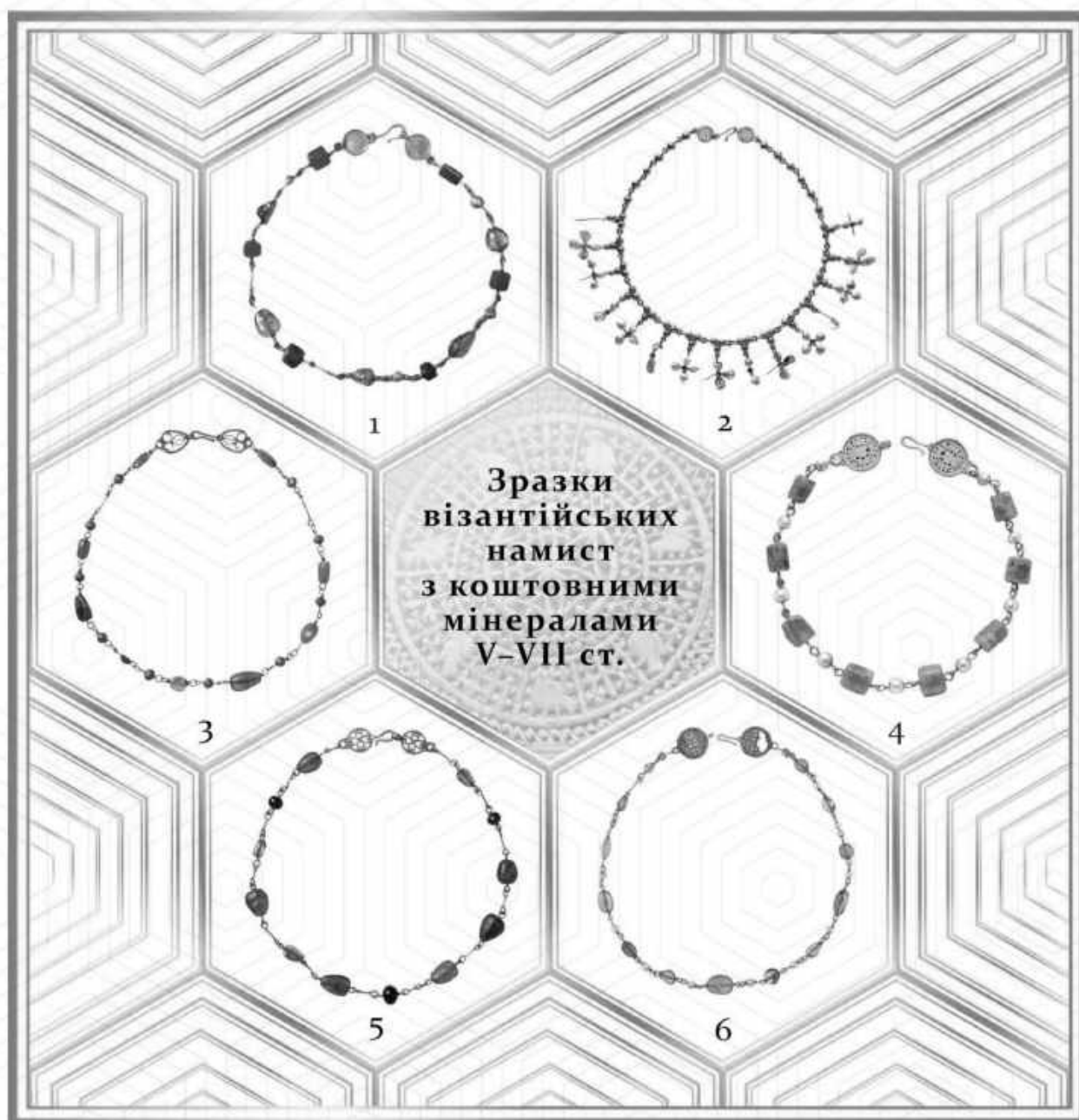
Табл. 2.23. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Камей в золотій оправі XI–XIV ст.

1. Камей Христос Пантократор. XII–XIII ст. Візантія. Геліотроп, золото, емаль, гліптика. Музей історії мистецтв, м. Відень, Австрія. Фото [<https://usnd.to/Un78>]; 2. Камей Святий Георгій XI–XII ст. Візантія. Золото сапфір, гліптика. Музей історії мистецтв, м. Відень, Австрія. Фото [<https://usnd.to/UnIM>]; 3. Камей Святий Георгій. XII ст. Візантія. Золото, сапфір, гліптика. Музей історії мистецтв, м. Відень, Австрія. Фото [<https://usnd.to/Un78>]; 4. Камей Христос Пантократор. XI ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, сапфір, гліптика. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<https://usnd.to/Unjq>]; 5. Камей Святий Іоанн Хреститель. XII ст. Візантія. Золото, геліотроп, гліптика. Музей історії мистецтв, м. Відень, Австрія. Фото [<https://usnd.to/UntD>]; 6. Камей Цар Соломон на коні. IV ст. Візантія. Золото, гематит, гліптика. ЗСВуМКРФ. Фото [<https://usnd.to/Uwaf>].

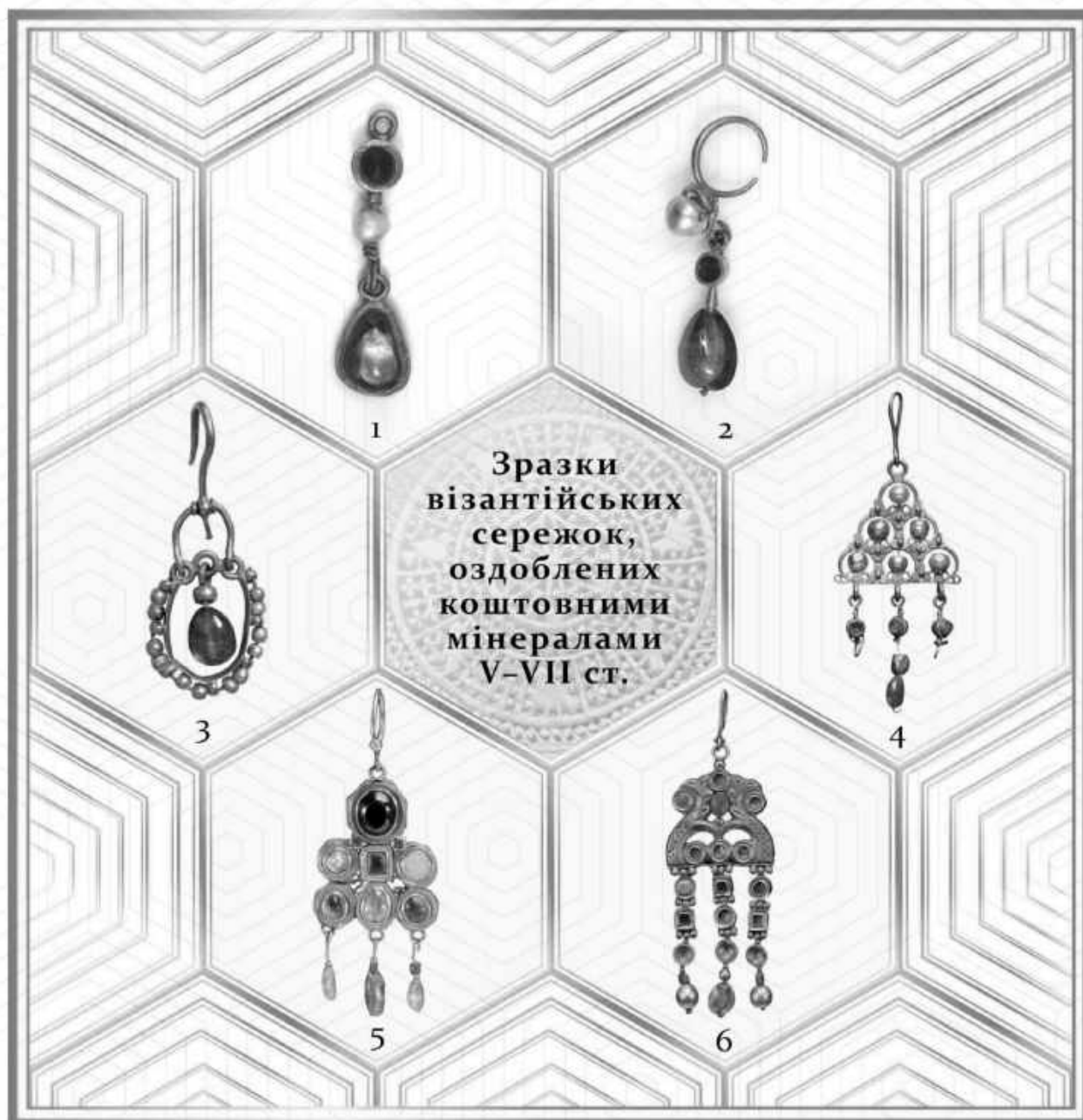
Табл. 2.24. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Намиста, оздоблені коштовними мінералами, V–VII ст.

1. Намисто. V ст. Візантія, м. Антинополь. Золото, аметисти, сапфіри, смарагди, перли. Музей Бенакі, м. Афіни, Греція. Фото [<http://surl.li/cbevvy>]; 2. Намисто з підвісними хрестами. VI–VII ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, ажурна філігрань, зернь, сапфір, димчастий кварц. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://is.gd/j4Vgrs>]; 3. Намисто. VI–VII ст. Візантія. Золото, ажурна філігрань, зернь, смарагд, аметисти, гірський криштал. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://is.gd/L9mrLc>]; 4. Намисто. VI–VII ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування, зернь, смарагди, перли. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://is.gd/GtLL2L>]; 5. Намисто. VI–VII ст. Візантія. Золото, ажурна філігрань, аметисти, перли, скло. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://is.gd/WGSQfJ>]; 6. Намисто. VI–VII ст. Візантія. Золото, ажурне ювелірне карбування, паяна скань, сапфіри, перли. Музей Лувр, м. Париж, Франція. Фото [<https://is.gd/XVPyJ>].

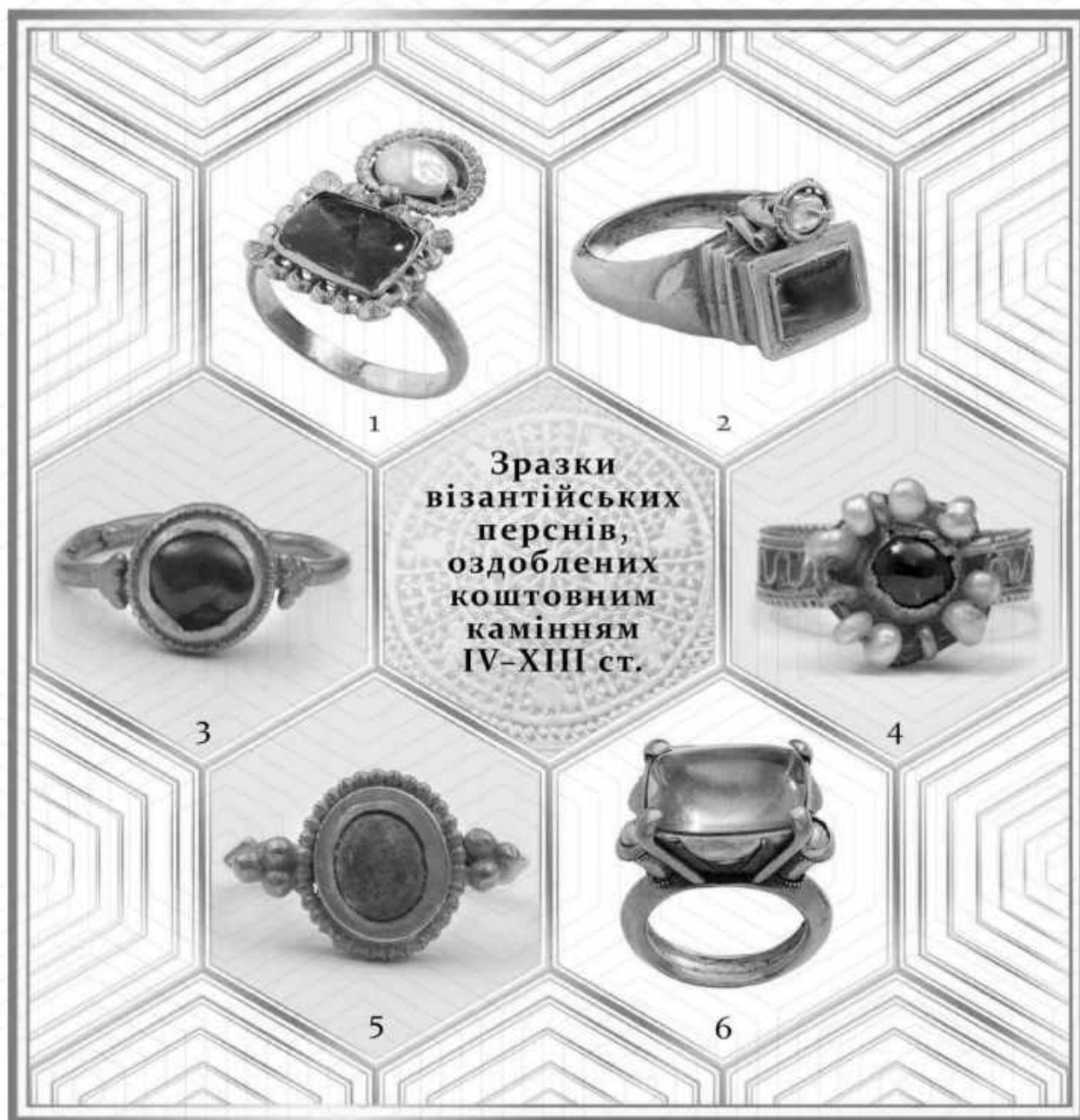
Табл. 2.25. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Зразки візантійських сережок, оздоблених коштовними мінералами, V–VII ст.

1. Сережка. V ст. Візантія. Золото, коштовне каміння, перлина. Музей Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/cpqzo>];
2. Сережка. V ст. Візантія. Золото, коштовне каміння, перлина. Музей Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/cprxd>];
3. Сережка. VI–VII ст. Візантія. Золото, сапфір, перли. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cprxg>];
4. Сережка. VII ст. Візантія. Золото, перли, скло, смарагди. Художній музей Клівленда, м. Клівленд, США. Фото [<http://surl.li/cpryi>];
5. Сережка. VII ст. Візантія. Золото, напівкоштовне каміння, перлина. Художній музей Уолтерса, м. Балтімор, США. Фото [<http://surl.li/cpryv>];
6. Сережка. VII ст. Візантія. Золото, сапфір, смарагди, перли, ювелірне карбування. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<http://surl.li/cpvsp>].

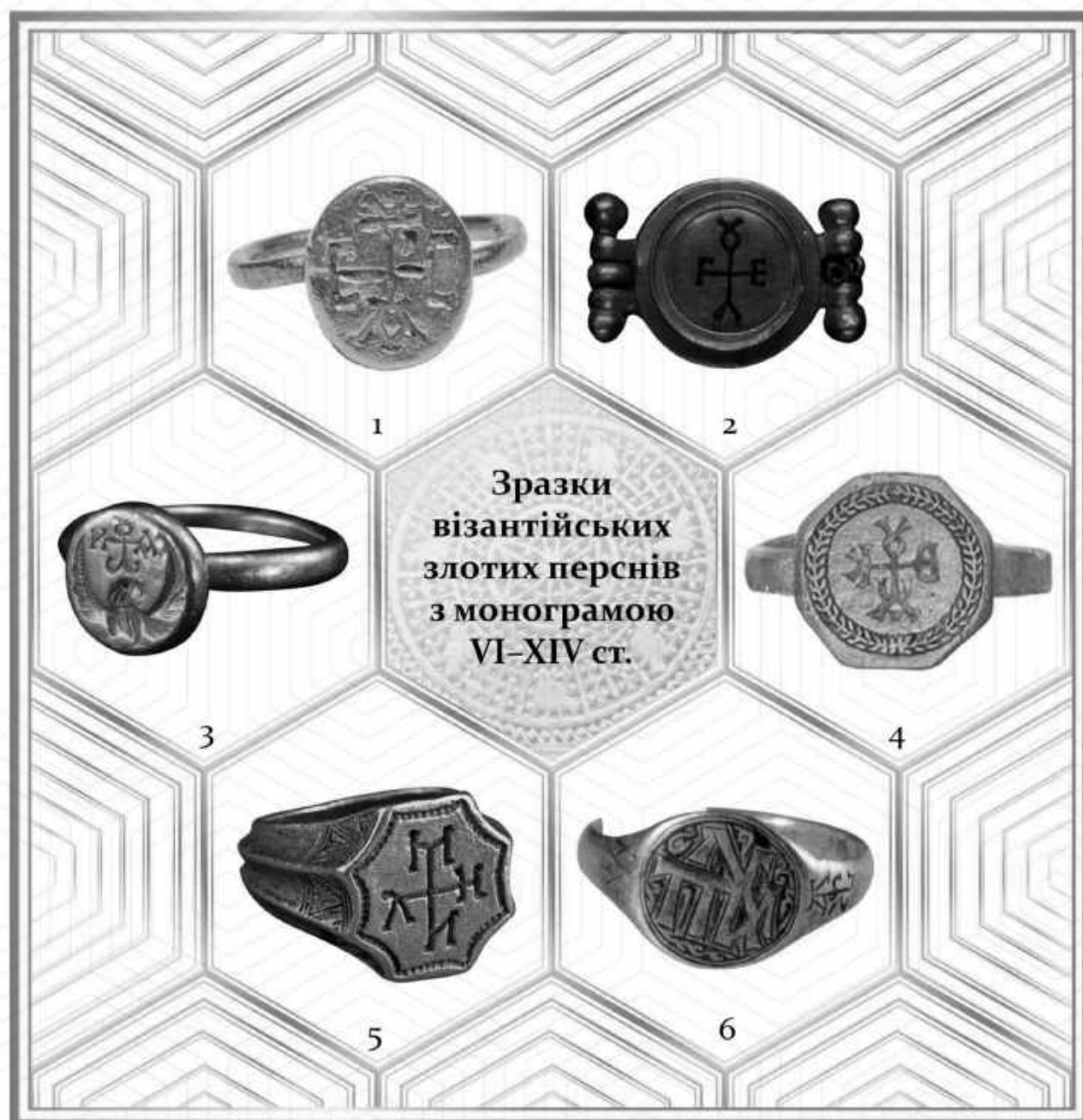
Табл. 2.26. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Зразки візантійських перснів, оздоблених коштовним камінням, IV–XIII ст.

1. Перстень. IV ст. Візантія. Золото, смарагд, перлина. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cbpls>];
2. Перстень IV–V ст. Візантія. Золото, аметист, перлина, дифування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cbpmr>];
3. Перстень. VII ст. Візантія. Золото, гранат-альмандин. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/cgsvo>];
4. Перстень. VII ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, сапфір, перли. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/cknbn>];
5. Перстень. VII ст. Візантія. Золото, зелений камінь, зернь. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/cllao>].
6. Перстень. XII–XIII ст. Візантія. Золото, аметист, перли, зернь. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cllbg>].

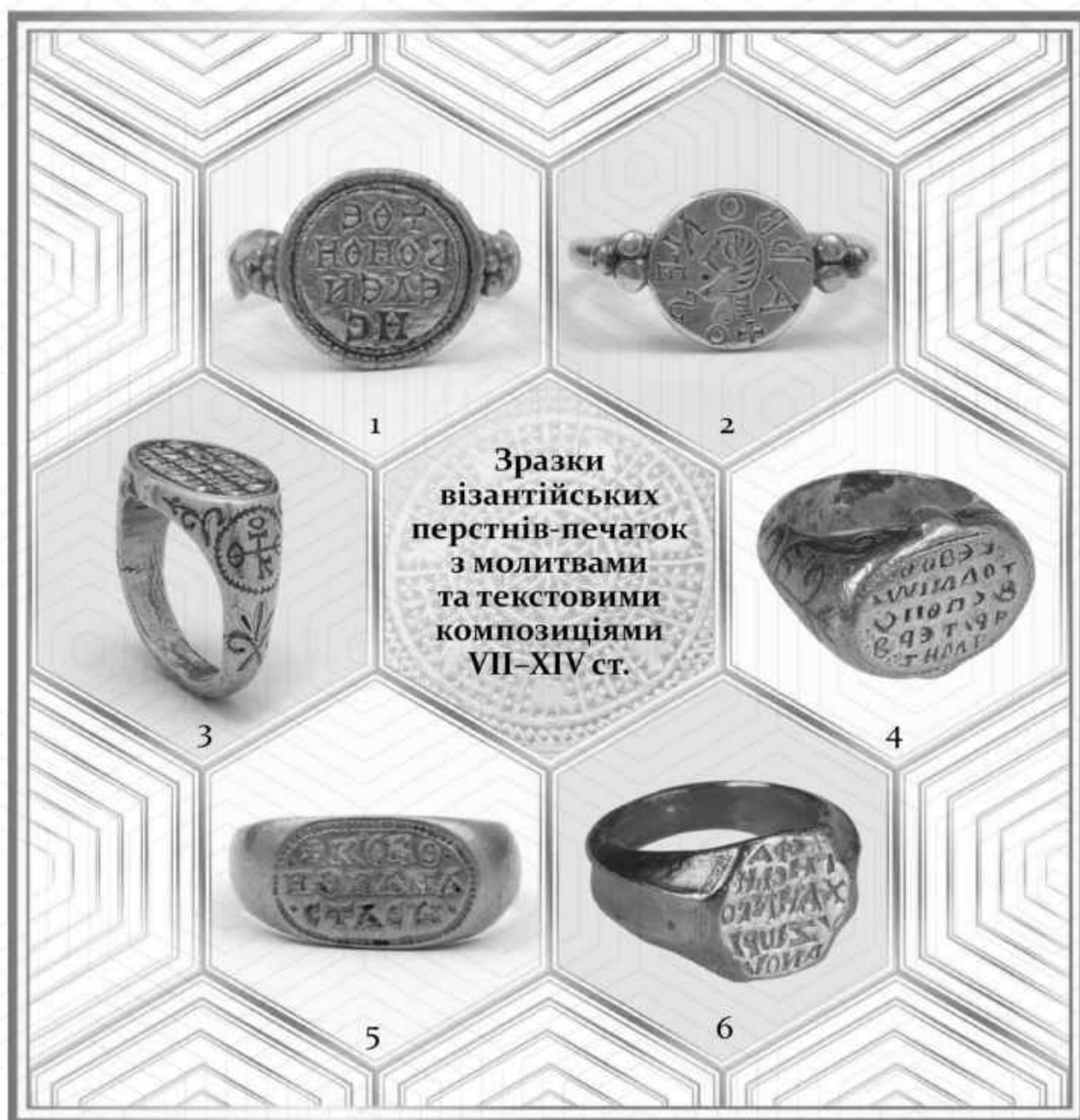
Табл. 2.27. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Персні з монограмою VI–XIV ст.

1. Перстень-печатка. VI ст. Візантія. Золото, гравірування, таушування. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/cfvrb>]; 2. Перстень-печатка. VI ст. Візантія. Золото, гравірування, таушування, чорніння. Музей Бенакі, м. Афіни, Греція. Фото [<http://surl.li/cfvqu>]; 3. Перстень-печатка. VI–VII ст. Візантія. Золото, лиття. Музей Бенакі, м. Афіни, Греція. Фото [<http://surl.li/cfvqw>]; 4. Перстень-печатка. VII–IX ст. Візантія. Золото, лиття, гравірування, чорніння. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/cgfen>]; 5. Перстень-печатка. XI ст. Візантія. Золото, гравірування, чорніння. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<https://is.gd/Eor6AD>]; 6. Перстень-печатка. XIII–XIV ст. Візантія. Золото, гравірування, чорніння. Музей Бенакі, м. Афіни, Греція. Фото [<http://surl.li/cfvva>].

Табл. 2.28. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Персні-печатки з текстовими композиціями VII–XIV ст.

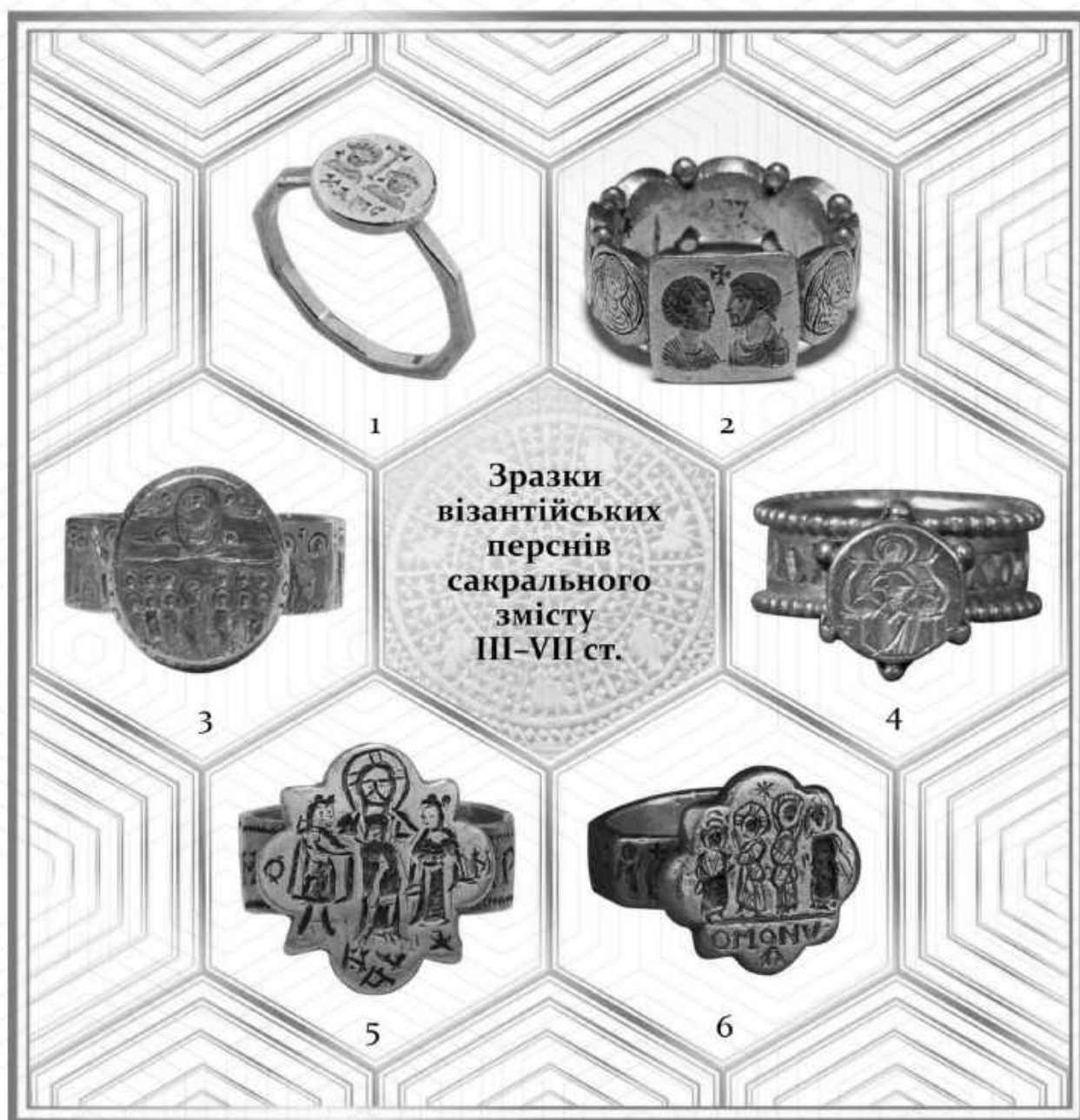

1. Перстень-печатка. VII ст. Візантія. Золото, ювелірне карбування. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/cgsfl>]; 2. Перстень. VII–VIII ст. Візантія. Золото, гравірування, зернь. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/cgfdv>]; 3. Перстень-печатка. IX–X ст. Візантія. Золото, гравірування, таушування. Художній музей Уолтерса, м. Балтімор, США. Фото [<http://surl.li/cfvwq>]; 4. Перстень-печатка. X ст. Візантія. Золото, ювелірне карбування, таушування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cbnpb>]; 5. Перстень-печатка. X–XI ст. Візантія. Золото, ювелірне карбування. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/cgsdl>]; 6. Перстень-печатка. XIII–XIV ст. Візантія. Золото, ювелірне карбування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/chrws>].

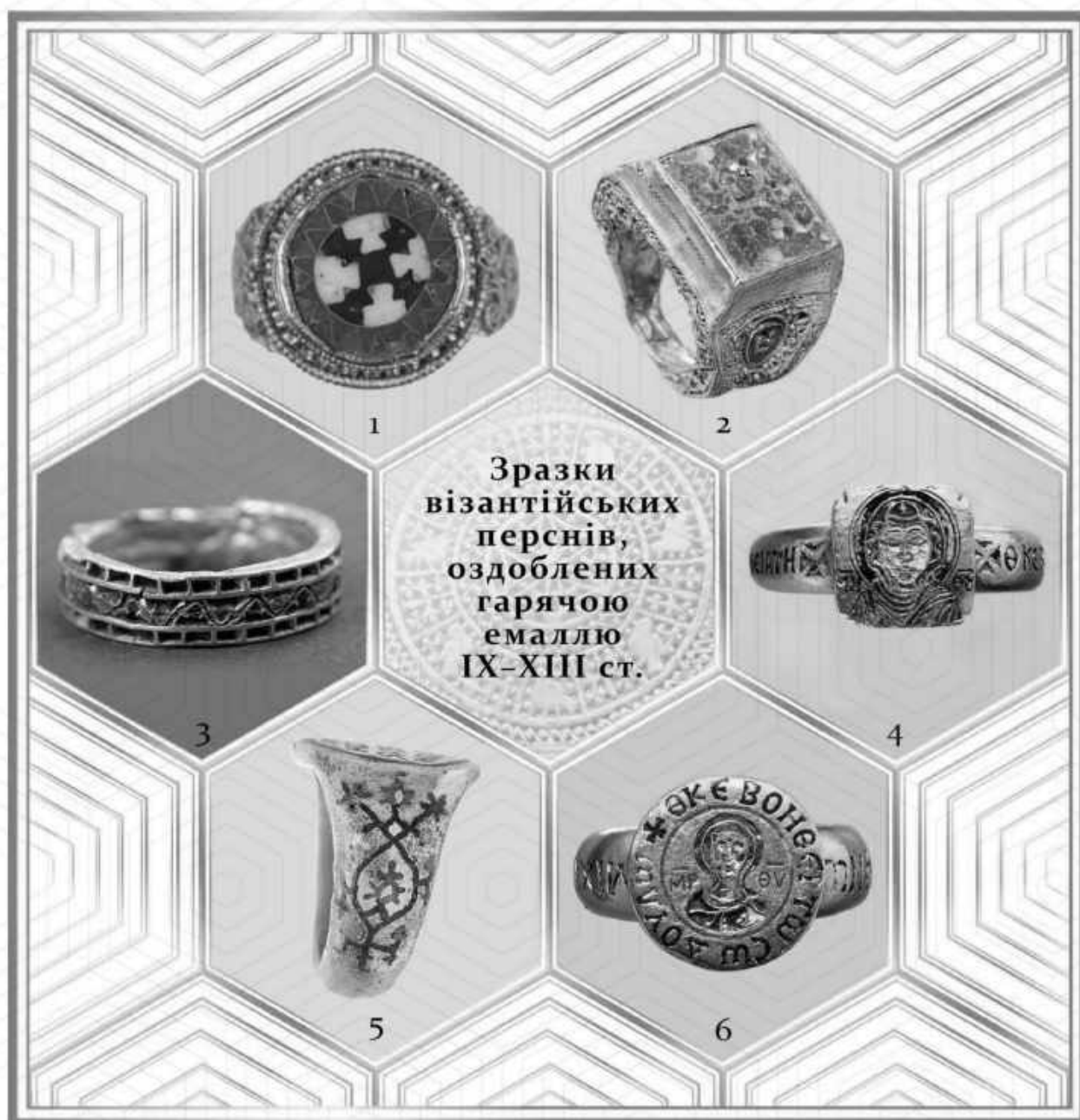
Табл. 2.29. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Персні-печатки християнської тематики III–VII ст.

1. Перстень-печатка. III–IV ст. Золото, лиття, гравірування. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cgfkf>];
2. Перстень-печатка. VI ст. Візантія. Золото, лиття, гравірування, зернь. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<http://surl.li/cllcq>];
3. Перстень. VI ст. Візантія. Золото, лиття, гравірування, чорніння. Художній музей Уолтерса, м. Балтімор, США. Фото [<http://surl.li/cfvwa>];
4. Перстень-печатка. VI–VII ст. Візантія. Золото, лиття, гравірування, зернь. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://is.gd/HXBP9X>];
5. Перстень. VI–VII ст. Візантія. Золото, лиття, гравірування, чорніння. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<http://surl.li/cgfkf>];
6. Перстень. VI–VII ст. Візантія. Золото, лиття, гравірування, таушування. Британський музей, м. Лондон, Велика Британія. Фото [<https://is.gd/yjIqJW>].

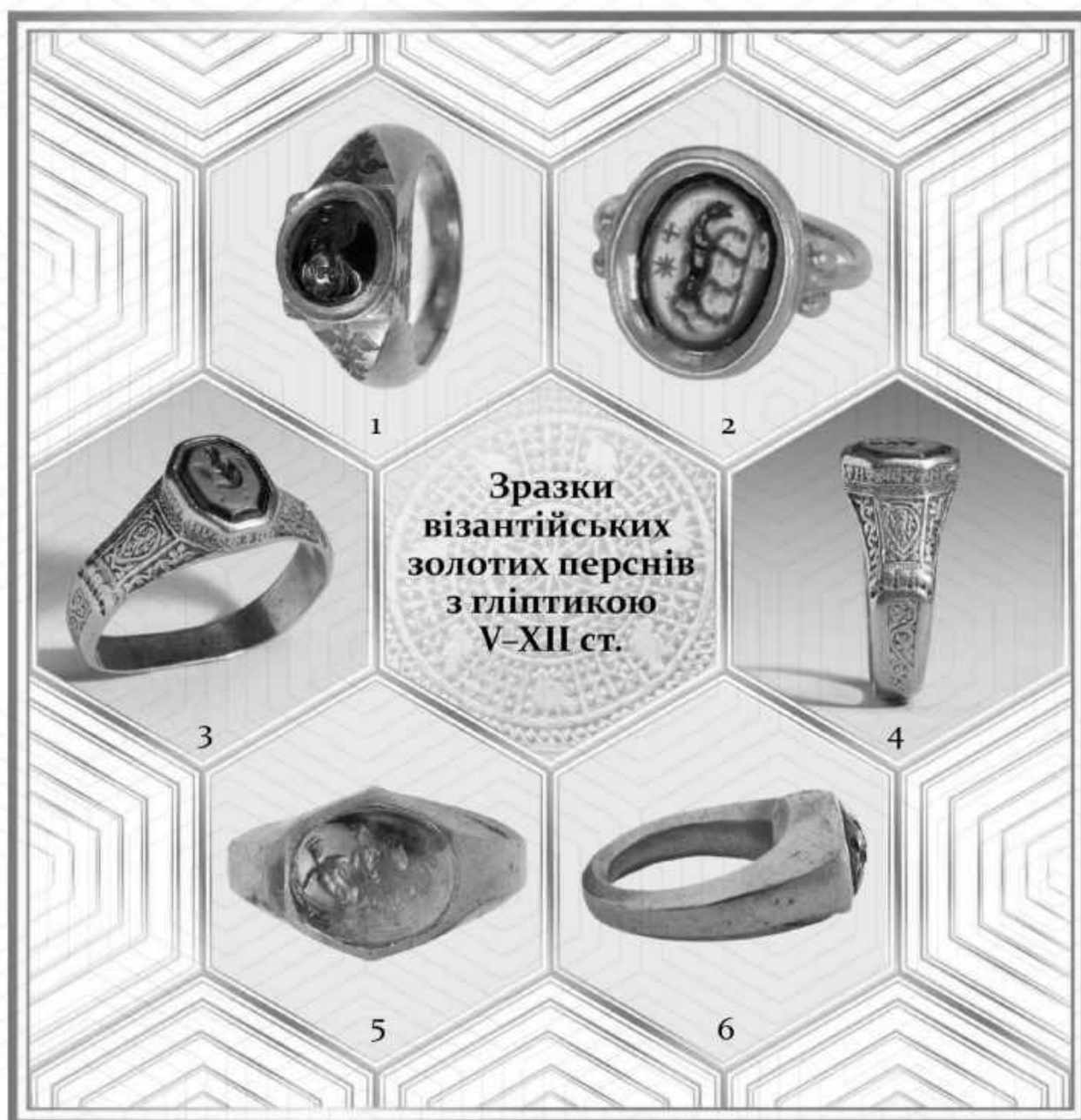
Табл. 2.30. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Персні створені у техніці гарячої емалі IX–XIII ст.

1. Перстень. IX–XI ст. Візантія. Золото, перегородчаста гаряча емаль, філігрань. ЗСВуМКРФ. Фото [http://surl.li/clpmtu]; 2. Перстень. IX ст. Візантія. Золото, гаряча перегородчаста емаль, філігрань. Клівлендський музей мистецтв, м. Клівленд, США. Фото [http://surl.li/clpod]; 3. Перстень. XI ст. Візантія. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [http://surl.li/clpwh]; 4. Перстень. XI ст. Візантія. Золото, гаряча виїмчаста емаль, гравірування. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [http://surl.li/cgdvz]; 5. Перстень XII–XIII ст. Візантія. Золото, виїмчаста гаряча емаль, гравірування. Національний археологічний музей, м. Афіни, Греція. Фото [http://surl.li/clqeq] [http://surl.li/clqae]; 6. Перстень-печатка. XII–XIII ст. Візантія. Золото, виїмчасто-перегородчаста гаряча емаль, гравірування. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [http://surl.li/cgend].

Табл. 2.31. Типологія творів візантійського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Персні, оздоблені гліптикою, V–XII ст.

1. Перстень-печатка з каменю. V–VI ст. Візантія. Золото, лиття, гравірування, таушування, гліптика. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/chsyt>];
2. Перстень-печатка з каменю. VI–VII ст. Візантія. Золото, лиття, зернь, гліптика. Романо-германський музей, м. Майнц, Німеччина. Фото [<http://surl.li/cbrmk>];
3. Перстень-печатка. XII ст. Візантія. Золото, лиття, гравірування, гліптика. Художній музей Уолтерса, м. Балтімор, США. Фото [<http://surl.li/chszb>];
4. Перстень-печатка. XII ст. Візантія. Золото, лиття, гравірування, гліптика. Художній музей Уолтерса, м. Балтімор, США. Фото [<http://surl.li/chszb>];
5. Перстень. IX–X ст. Візантія. Золото, лиття, аметист, гліптика. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/chobs>];
6. Перстень. IX–X ст. Візантія. Золото, лиття, аметист, гліптика. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [<http://surl.li/chobs>].

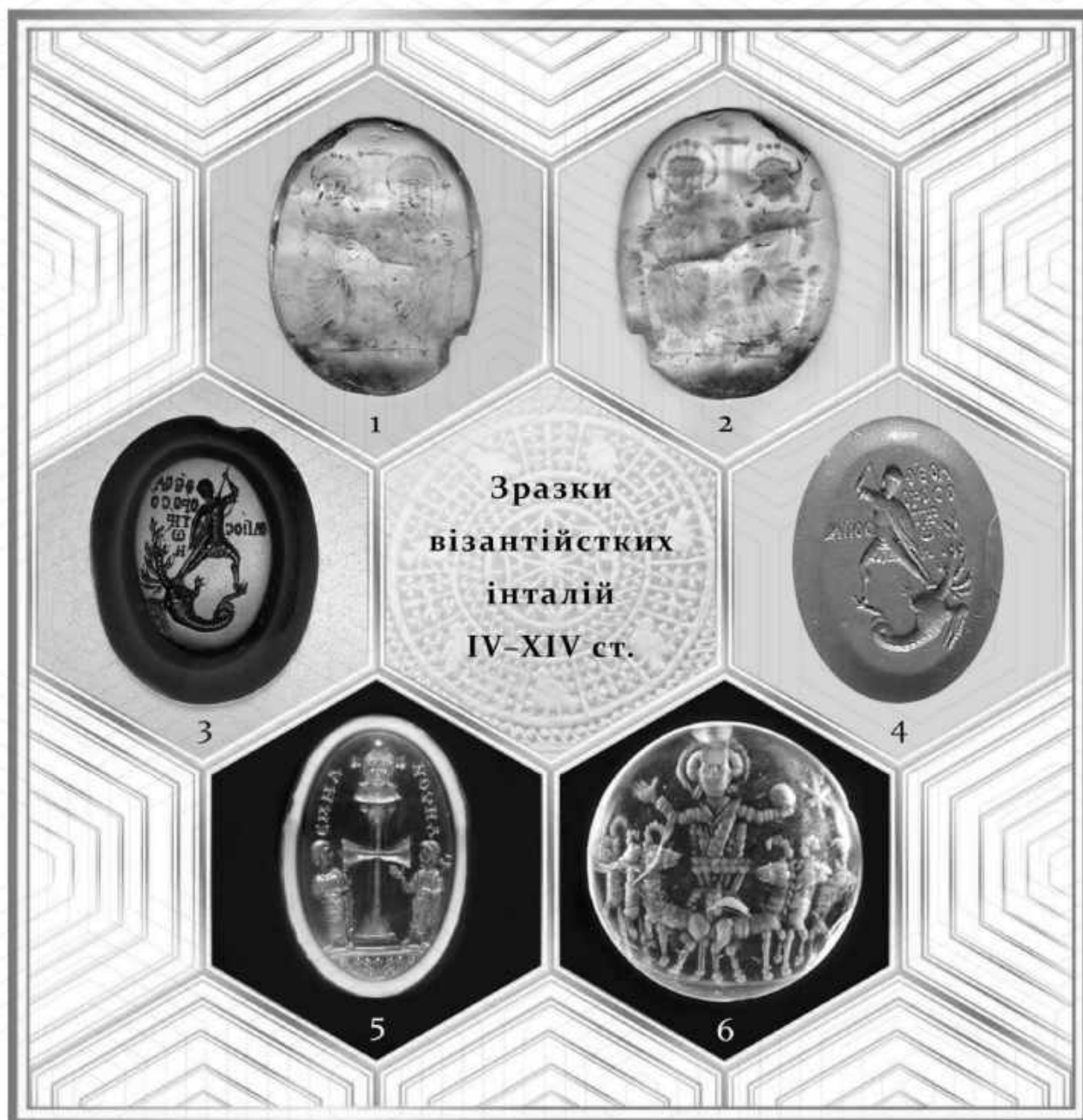
Табл. 2.32. Класифікація візантійського золотарства за способами формотворення. Ювелірні вироби сакрального змісту. Гліптика. Камей XI–XIV ст.

1. Камей з Архангелом Михаїлом. XIV ст. Візантія, м. Константинополь. Сардонікс, гліптика. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://usnd.to/jDtu>]; 2. Камей Богоматір «Оранта». XI ст. Візантія, м. Константинополь. Геліотроп, гліптика. ЗСВуМКРФ. Фото [<http://surl.li/btkvqj>]; 3. Двосторонній кулон з Богородицею, Христом та Іоанном Предтечею (аверс). XII–XIV ст. Візантія. Серпентин, гліптика. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://usnd.to/jsLM>]; 4. Двосторонній кулон з Богородицею, Христом та Іоанном Предтечею (реверс). XII–XIV ст. Візантія. Серпентин, гліптика. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://usnd.to/jsLM>]; 5. Камей з Святим Феодором Стратилатом. XIV ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, сапфір, гліптика. Музей. Уолтерса, м. Балтимор, США. Фото [<http://surl.li/bqtwi>]; 6. Камей з Дівою Марією. XI ст. Візантія, м. Константинополь. Змієвик, гліптика. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<https://usnd.to/jsUW>].

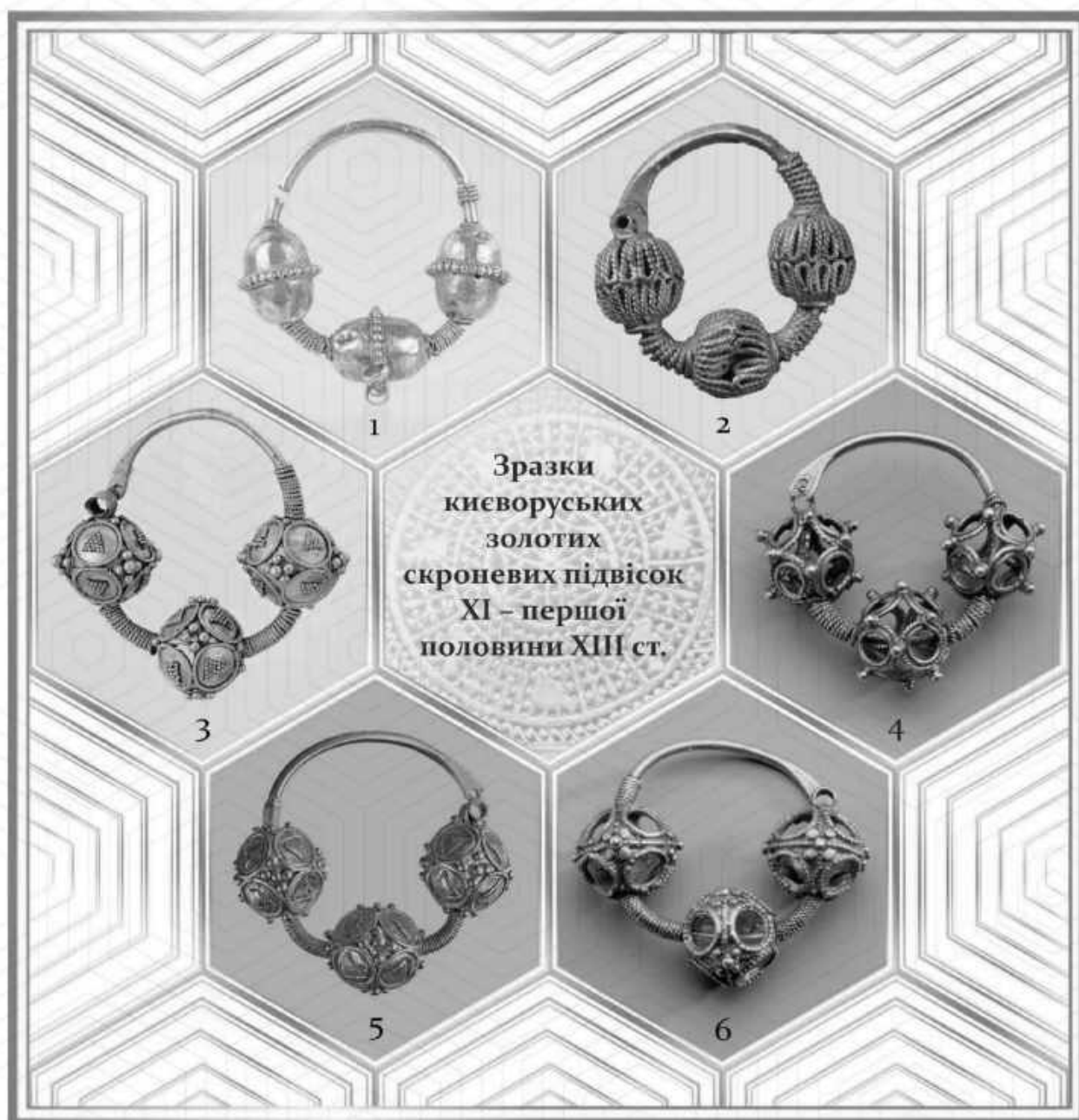
Табл. 2.33. Класифікація візантійського золотарства за способами формотворення. Ювелірні вироби сакрального змісту. Гліптика. Інталії VI – XIV ст.

1. Інталія Святий Імператор Костянтин та Свята Єлена (аверс). VI ст. Візантія. Гірський криштал, гліптика. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [https://usnd.to/UhgL]; 2. Інталія Святий Імператор Костянтин та Свята Єлена (реверс). VI ст. Візантія. Гірський криштал, гліптика. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [https://usnd.to/UhgL]; 3. Інталія зі Святим Теодором Тироном, що вбиває багатоголового дракона (аверс). XIV ст. Візантія. Агат, гліптика. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [https://usnd.to/Uhzl]; 4. Інталія зі Святим Теодором Тироном, що вбиває багатоголового дракона (реверс). XIV ст. Візантія. Агат, гліптика. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [https://usnd.to/Uhzl]; 5. Інталія Ісус, Святий Петро та Святий Павло. X ст. Візантія. Сардонікс, агат, гліптика. Музей історії мистецтв, м. Відень, Австрія, США. Фото [https://usnd.to/Uhya]; 6. Інталія із Хризмою. IV–VI ст. Візантія, м. Константинополь. Золото, гірський криштал. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон, США. Фото [https://usnd.to/Uh6l].

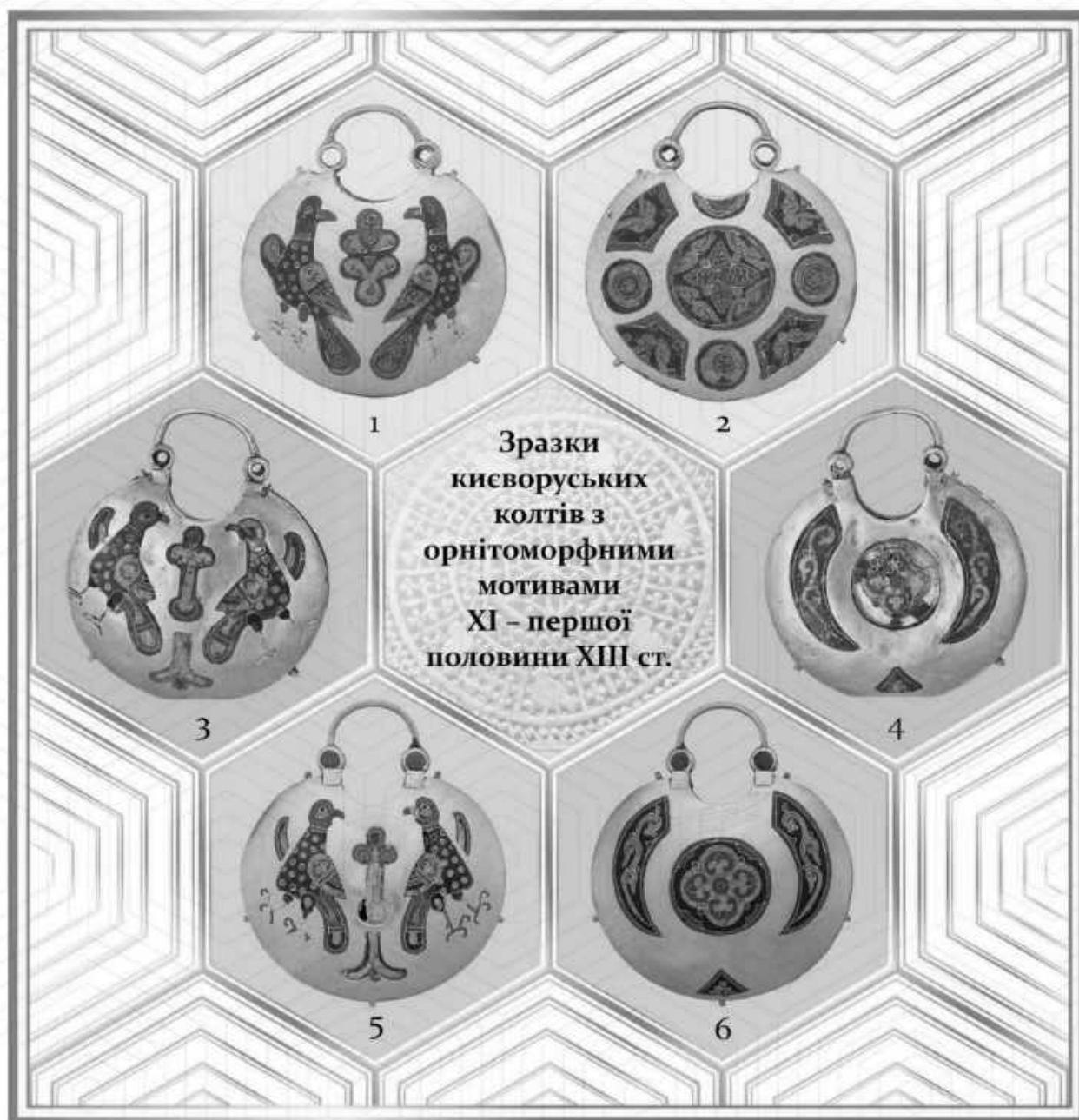
Табл. 3.1. Типологія творів киеворуського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Скроневі підвіски XI – першої половини XIII ст.

1. Скроневі підвіска. XI ст. Княжий Київ. Золото, ювелірне дифування, скань, зернь. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/crbsh>]; 2. Скроневі підвіска. XI ст. Княжий Київ. Золото, скань. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/crbwn>]; 3. Скроневі підвіска. XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, скань, зернь. Скарбниця Національного музею України, м. Київ. Україна. Фото [<http://surl.li/crbwy>]; 4. Скроневі підвіска. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, скань, зернь. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/crbxt>]; 5. Скроневі підвіска. XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, скань, зернь. Скарбниця Національного музею України, м. Київ. Україна. Фото [<http://surl.li/crbwy>]; 6. Скроневі підвіска. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, скань, зернь. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/crbyp>].

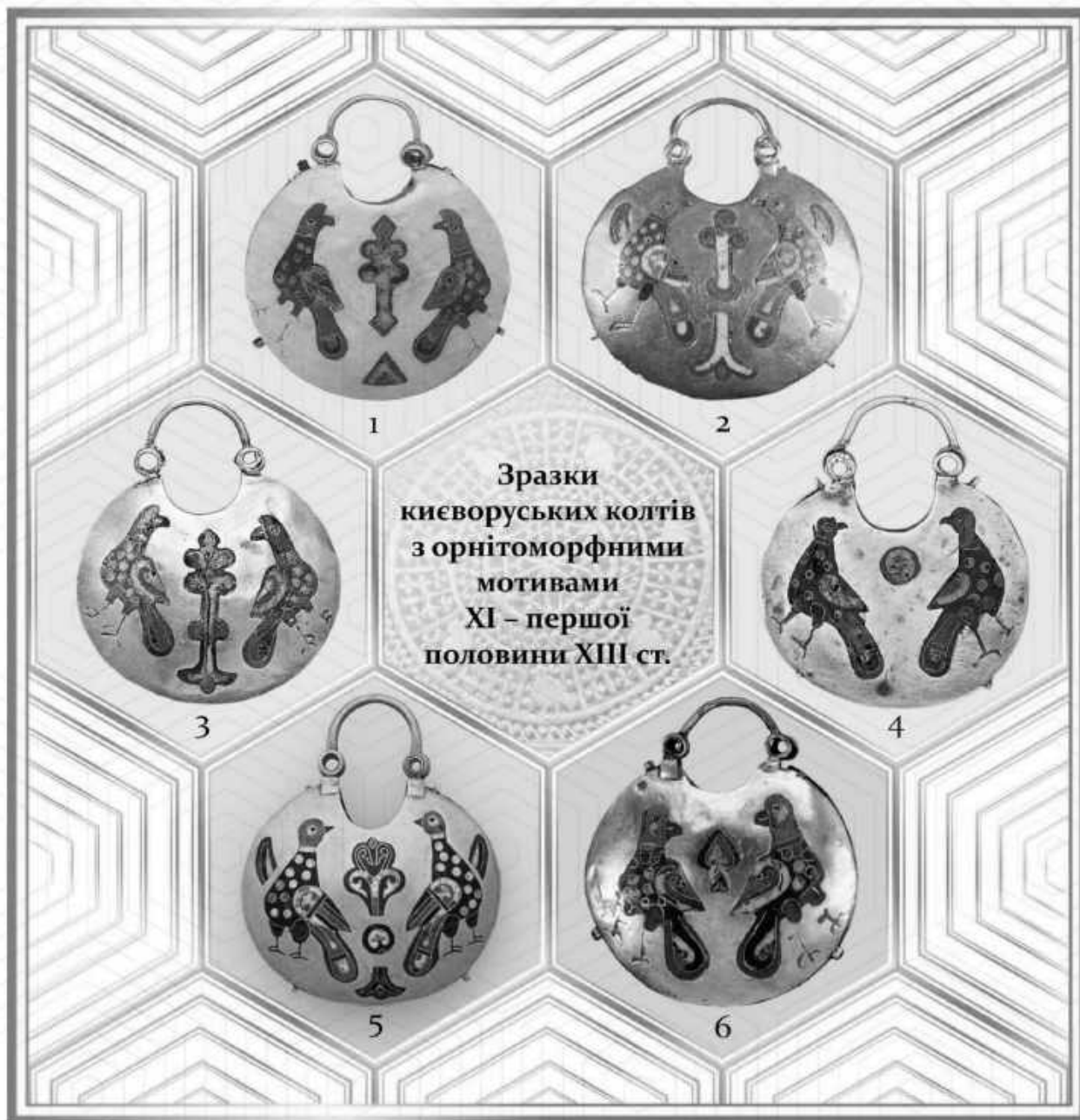
Табл. 3.2. Типологія творів киеворуського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Колти з орнітоморфними мотивами і гарячою емаллю XI – першої половини XIII ст.

1. Колт (аверс). XI–XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [<http://surl.li/cnuc>]; 2. Колт (реверс). XI–XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [<http://surl.li/cnuc>]; 3. Колт (аверс). XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ. Україна. Фото [<http://surl.li/crbwy>]; 4. Колт (реверс). XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ. Україна. Фото [<http://surl.li/crbwy>]; 5. Колт (аверс). XI ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [<http://surl.li/cnuf>]; 6. Колт (реверс). XI ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [<http://surl.li/cnuf>].

Табл. 3.3. Типологія творів киеворуського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Колти з орнітоморфними мотивами і гарячою емаллю XI – першої половини XIII ст.

1. Колт. XI–XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [<http://surl.li/cuavb>]; 2. Колт. XI – першої половини XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ. Україна. Фото [45, с. 34]; 3. Колт. XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/ctegn>]; 4. Колт. XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Британський музей, м. Лондон. Велика Британія. Фото [<http://surl.li/cuaxi>]; 5. Колт. XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/cuaxv>]; 6. Колт. XI ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Художній музей Уолтерса, м. Балтімор. США. Фото [<http://surl.li/cubaa>].

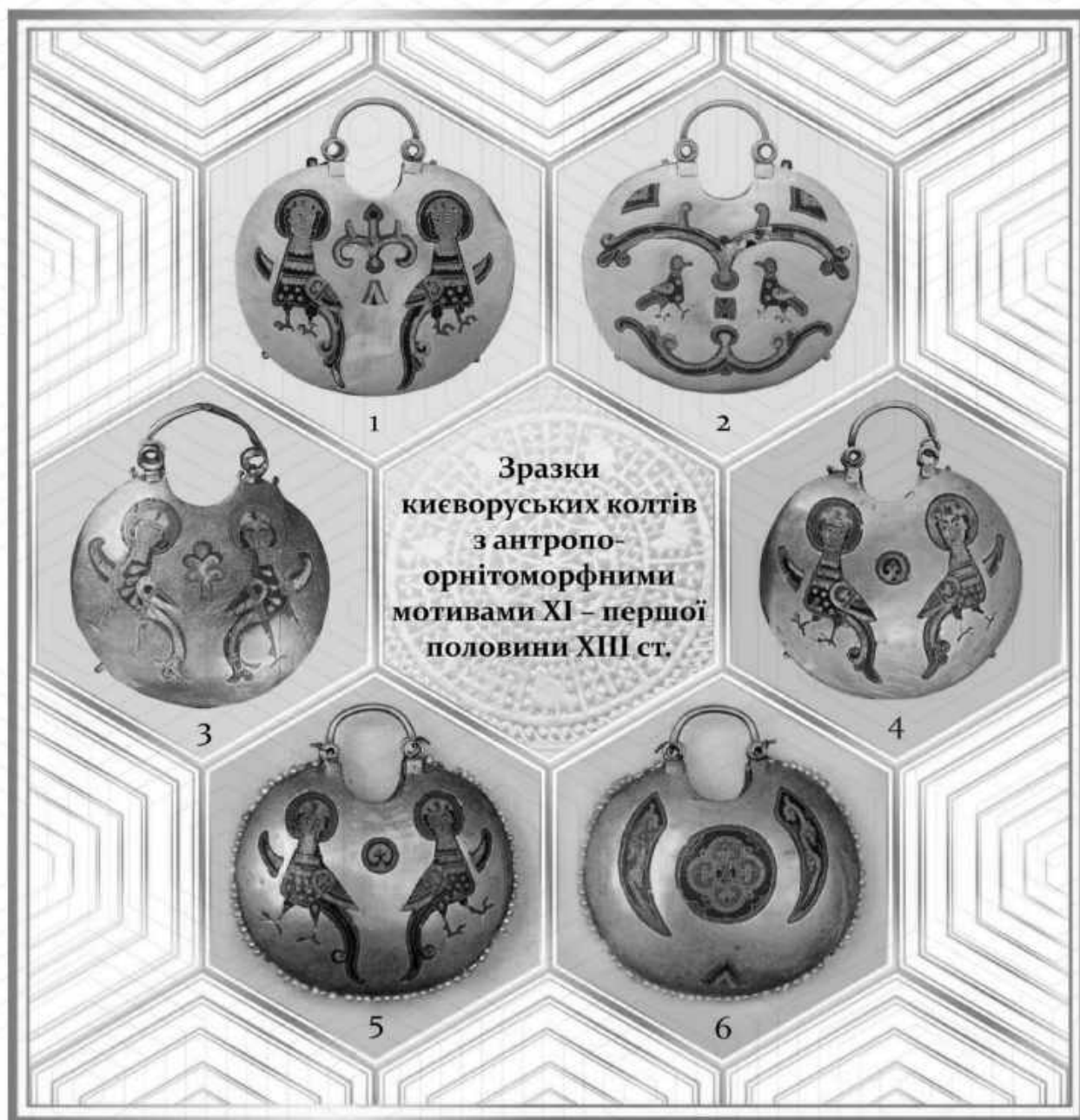
Табл. 3.4. Типологія творів киеворуського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Колти з антропо-орнітоморфними мотивами і гарячою емаллю XI – першої половини XIII ст.

1. Колт (аверс). XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон. США. Фото [<http://surl.li/ctwqf>]; 2. Колт (реверс). XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Дамбартон Оукс, м. Вашингтон. США. Фото [<http://surl.li/ctwqf>]; 3. Колт (аверс). XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 35]; 4. Колт (реверс). XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 35]; 5. Колт (аверс). XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Фото [236, с. 193]; 6. Колт (реверс). XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Пара колтів (5; 6) була передана до Історичного музею м. Харків і втрачена 1941 р. Фото [217].

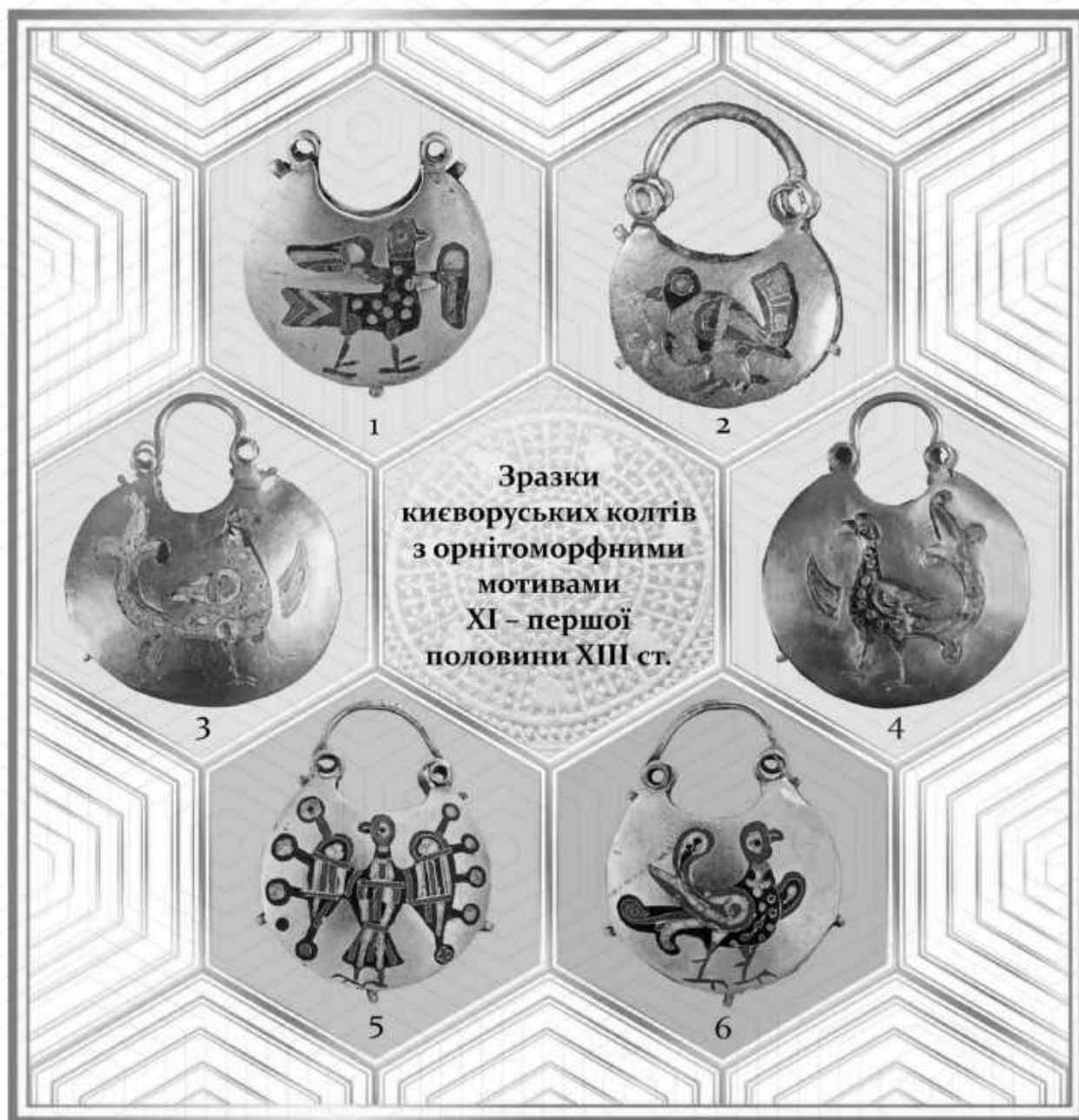
Табл. 3.5. Типологія творів киеворуського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Колти з антропо-орнітоморфними мотивами і гарячою емаллю XI – першої половини XIII ст.

1. Колт (аверс). XI – XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [<http://surl.li/crike>]; 2. Колт (реверс). XI – XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [<http://surl.li/crike>]; 3. Колт. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ. Україна. Фото [45, с. 26]; 4. Колт. XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ. Україна. Фото [<http://surl.li/crbwv>]; 5. Колт (аверс). XI ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/cvija>]; 6. Колт (реверс). XI ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/cvija>].

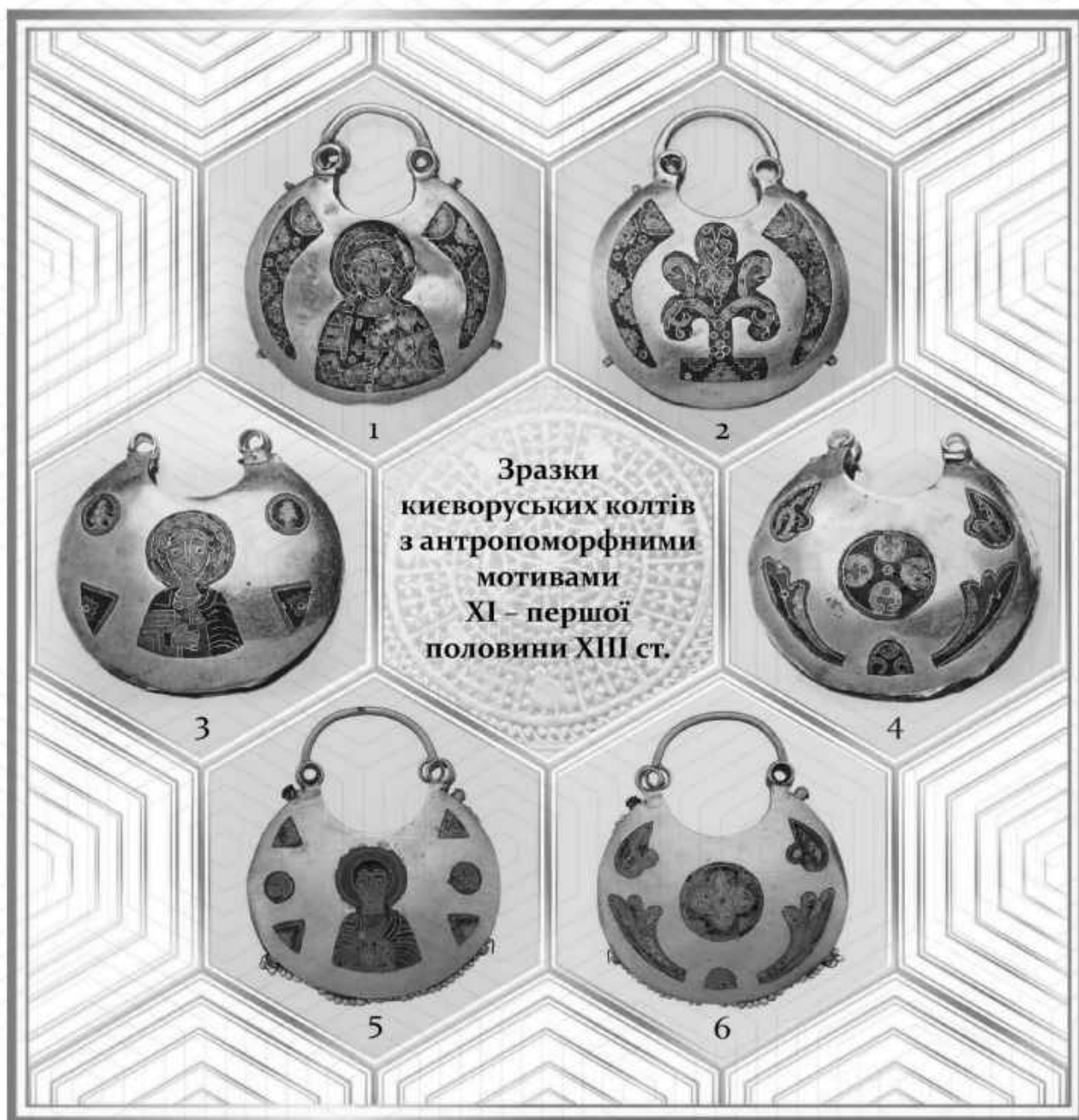
Табл. 3.6. Типологія творів киеворуського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Колти з орнітоморфними мотивами і гарячою емаллю XI – першої половини XIII ст.

1. Колт. XI–XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ. Україна. Фото [http://surl.li/cucmf]; 2. Колт. XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ. Україна. Фото [45, с. 25]; 3. Колт. XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ. Україна. Фото [45, с. 28]; 4. Колт. XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ. Україна. Фото [45, с. 31]; 5. Колт (аверс). XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ. Україна. Фото [http://surl.li/cuclv]; 6. Колт (реверс). XI – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ. Україна. Фото [http://surl.li/cuclv].

Табл. 3.7. Типологія творів киеворуського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Колти з антропоморфними мотивами і гарячою емаллю XI – першої половини XIII ст.

1. Колт (аверс). XI ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККуМКРФ. Фото [http://surl.li/cvqfk]; 2. Колт (реверс). XI ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККуМКРФ. Фото [http://surl.li/cvqfk]; 3. Колт (аверс). XI–XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККуМКРФ. Фото [http://surl.li/cvqgz]; 4. Колт (реверс). XI–XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККуМКРФ. Фото [http://surl.li/cvqgz]; 5. Колт. XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [http://surl.li/cvqhp]; 6. Колт. XI ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [http://surl.li/cvqhp].

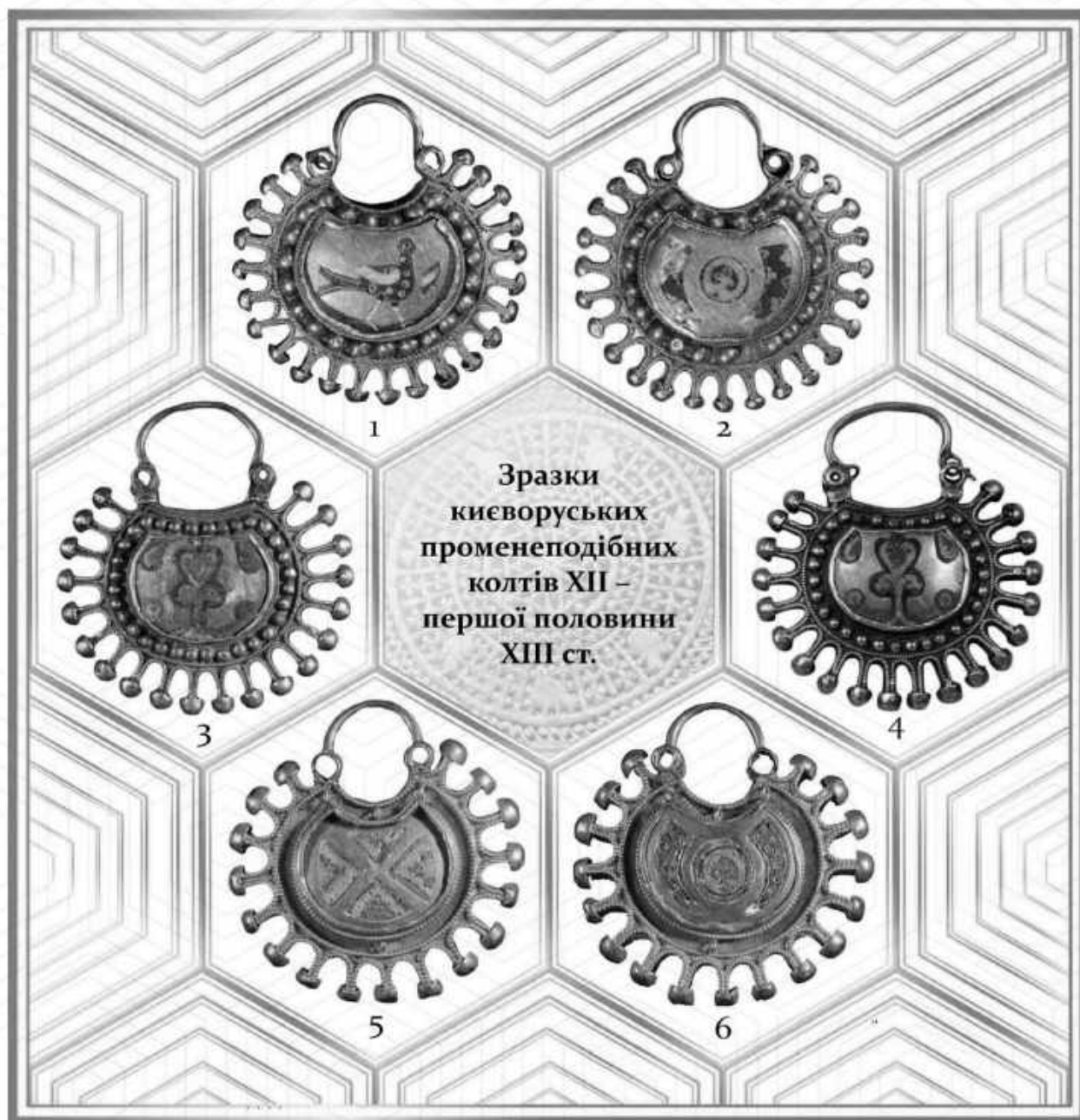
Табл. 3.8. Типологія творів киеворуського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Колти з антропоморфними мотивами і гарячою емаллю XI – першої половини XIII ст.

1. Парний колт. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45]; 2. Парний колт. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45]; 3. Парний колт. XI – XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККуМКРФ. Фото [236, с. 113]; 4. Парний колт. XI – XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККуМКРФ. Фото [236, с. 113]; 5. Парний колт. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45]; 6. Парний колт. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45].

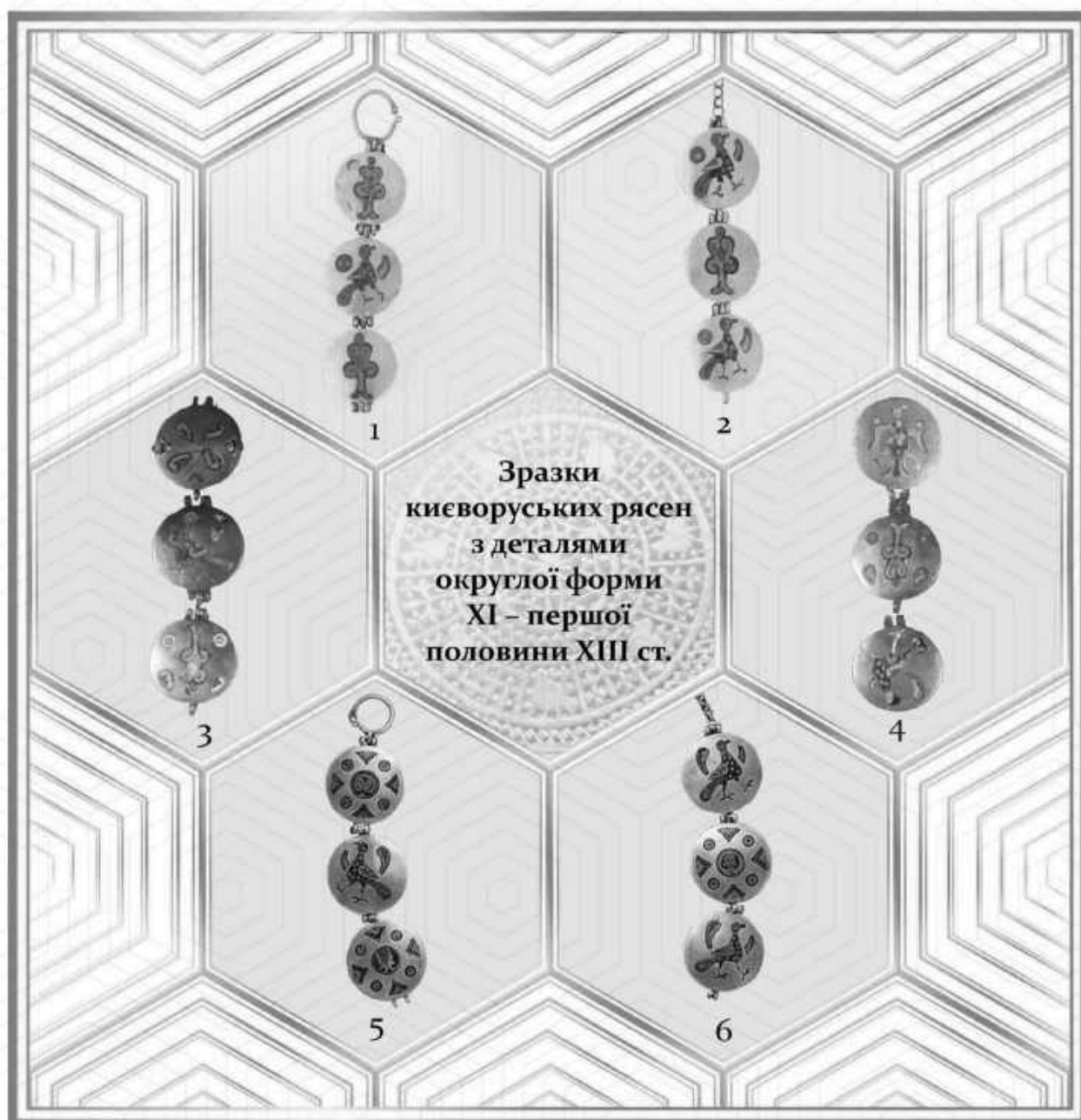
Табл. 3.9. Типологія творів киеворуського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Променеподібні колти з гарячою емаллю XII – першої половини XIII ст.

1. Колт (аверс). XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 40]; 2. Колт (реверс). XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 40]; 3. Колт. XII – перша половина XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 23]; 4. Колт. XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККУМКРФ. Фото [<http://surl.li/cwvjx>]; 5. Колт. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 48]; 6. Колт. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 49].

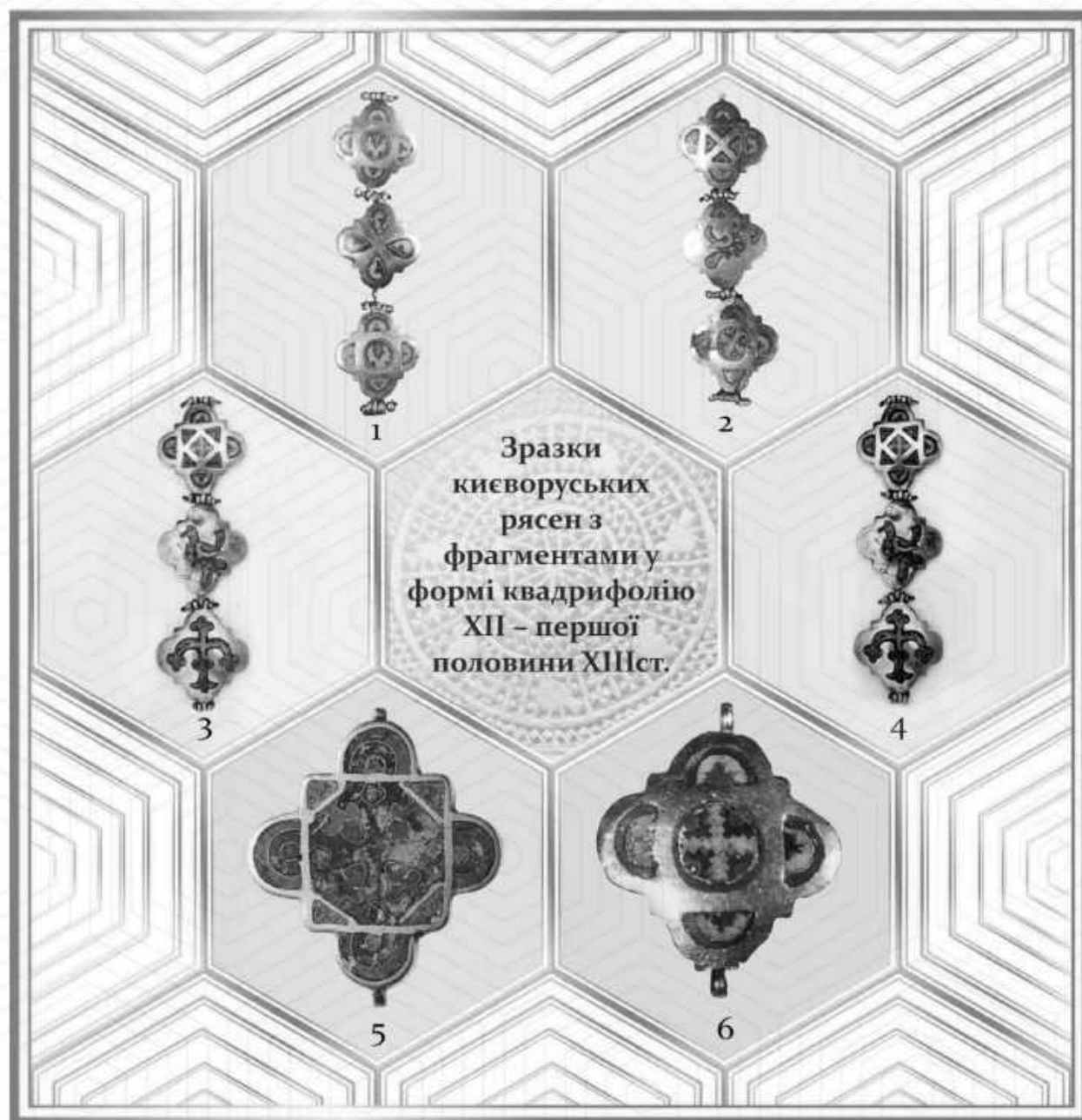
Табл. 3.10. Типологія творів киеворуського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Рясна з гарячою емаллю XI – першої половини XIII ст.

1. Фрагмент рясен. XI ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [<http://surl.li/ctega>]; 2. Фрагмент рясен. XI ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Музей мистецтва Метрополітен, м. Нью-Йорк. США. Фото [<http://surl.li/ctega>]; 3. Фрагмент рясен. XI ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 18–19]; 4. Фрагмент рясен. XI ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 18–19]; 5. Фрагмент рясен. XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККУМКРФ. Фото [<http://surl.li/ctegn>]; 6. Фрагмент рясен. XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККУМКРФ. Фото [<http://surl.li/ctegn>].

Табл. 3.11. Типологія творів киеворуського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Рясна-квадрифолії з гарячою емаллю XII – першої половини XIII ст.

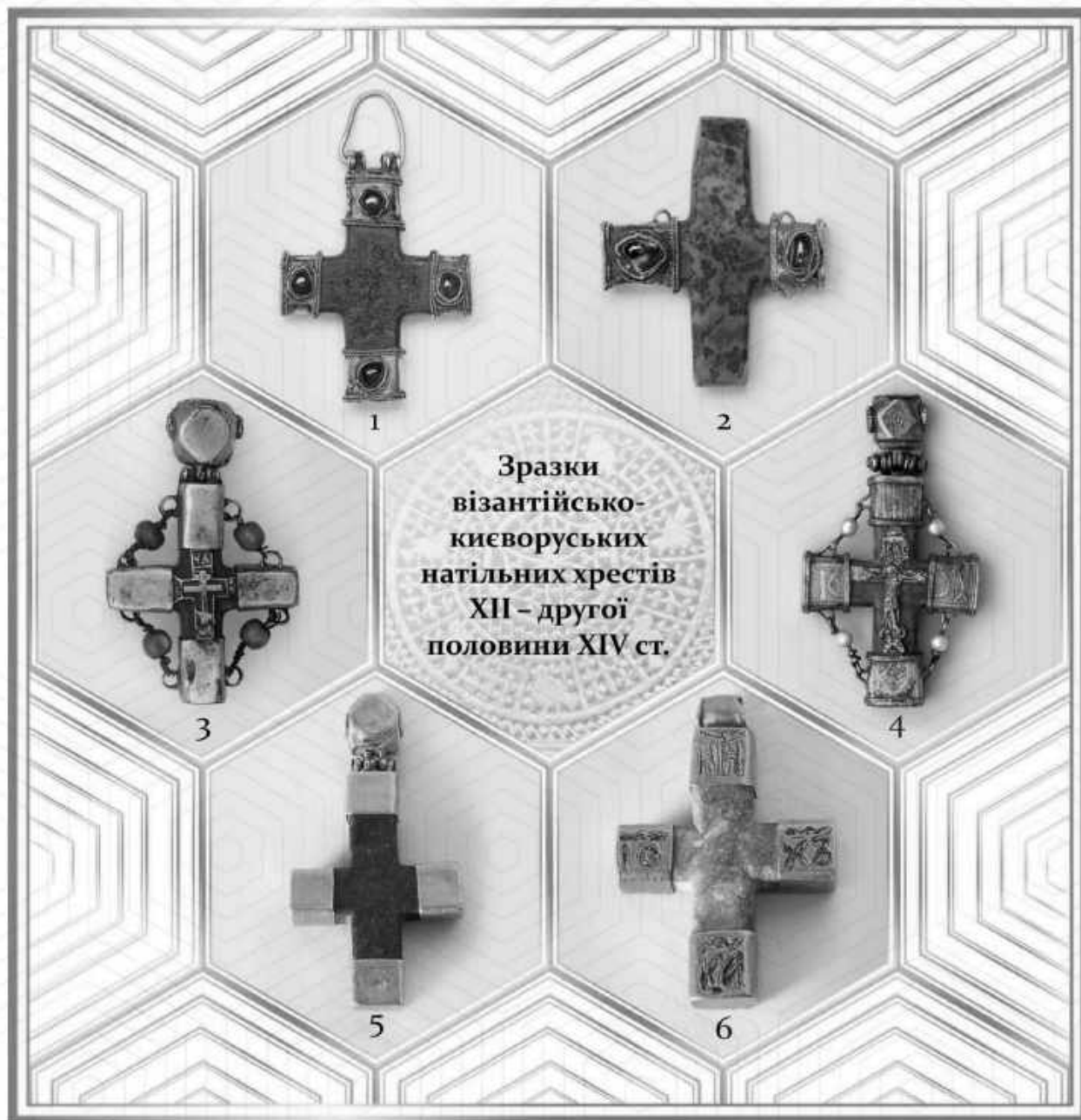

1. Фрагмент рясен XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 18];
2. Фрагмент рясен XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 18];
3. Фрагмент рясен. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Приватна збірка. Остання пара була продана у 2017 р. на аукціоні Віоліті. Фото [<http://surl.li/cvijg>];
4. Фрагмент рясен. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/cvija>];
5. Фрагмент рясен. XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/cvijg>];
6. Фрагмент рясен XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 18].

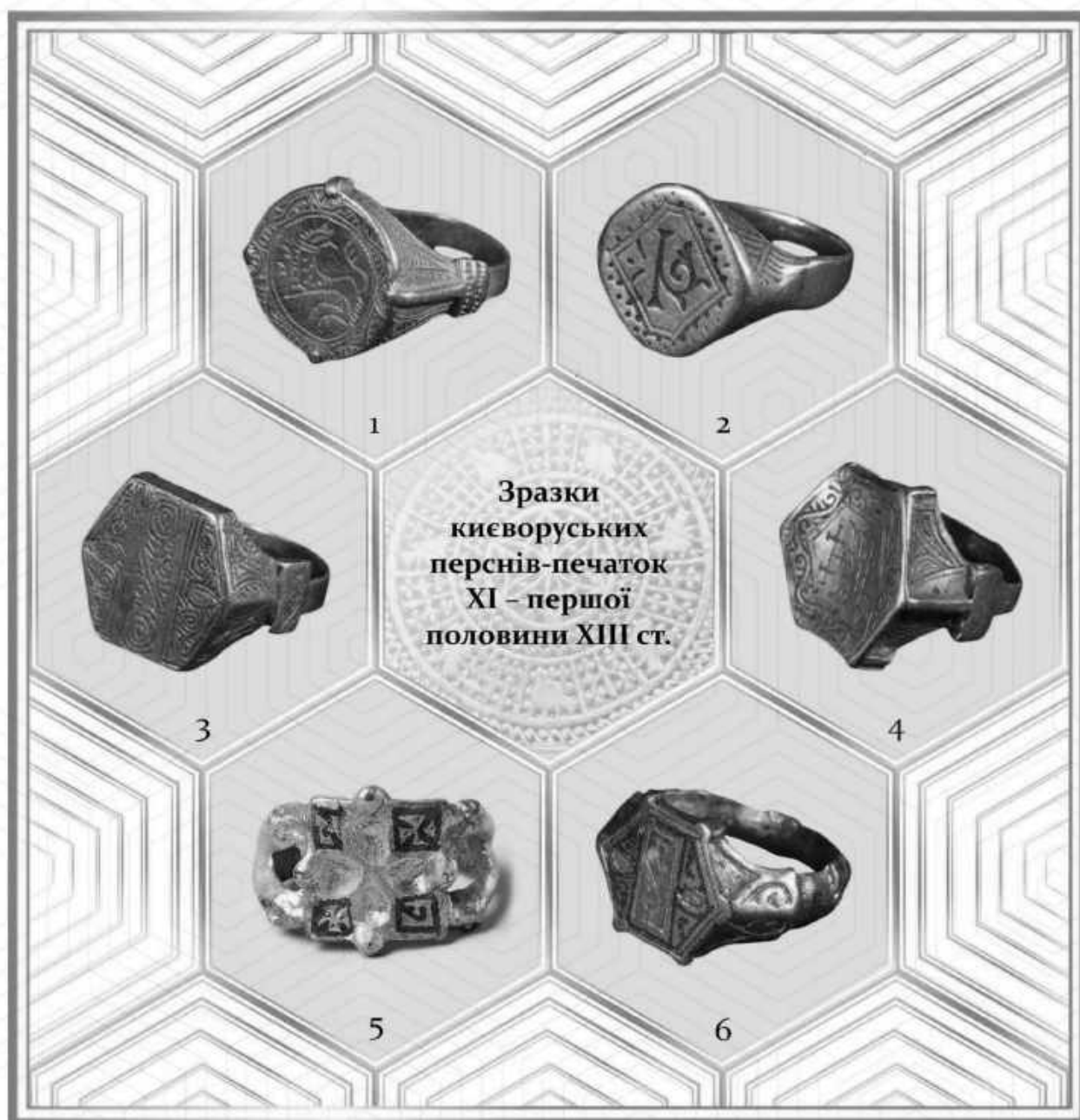
Табл. 3.12. Типологія творів киеворуського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Візантійсько-киеворуські натільні хрести XII – другої половини XIV ст.

1. Хрест. Камінь XII ст. Візантія. Метал XII – початок XIII ст. Княжий Київ. Золото, гранати-альмандини, агат, скань, гліптика. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/sxoob>]; 2. Хрест. Камінь XII ст. Візантія. Метал XII початок XIII ст. Княжий Київ. Золото, гранати-альмандини, яшма, скань, гліптика. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/sxoov>]; 3. Хрест. Камінь XII–XIV ст. Візантія. Метал XIV ст. Давня Русь. Золото, лиття, корали. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/sxora>]; 4. Хрест. Камінь XIV ст. Візантія. Метал XIV ст. Давня Русь. Срібло, перли, яшма, позолота, ювелірне карбування, скань, гліптика. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/sxrbfj>]; 5. Хрест. Камінь XIV ст. Візантія. Метал друга половина XIV ст. Давня Русь. Золото, лазурит, гліптика. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/sxrbxj>]; 6. Хрест. Камінь XIV ст. Візантія. Метал друга половина XIV ст. Давня Русь. Золото, мармур, гравірування, таушування, гліптика. ЗСККуМКРФ. Фото [<http://surl.li/sxpos>].

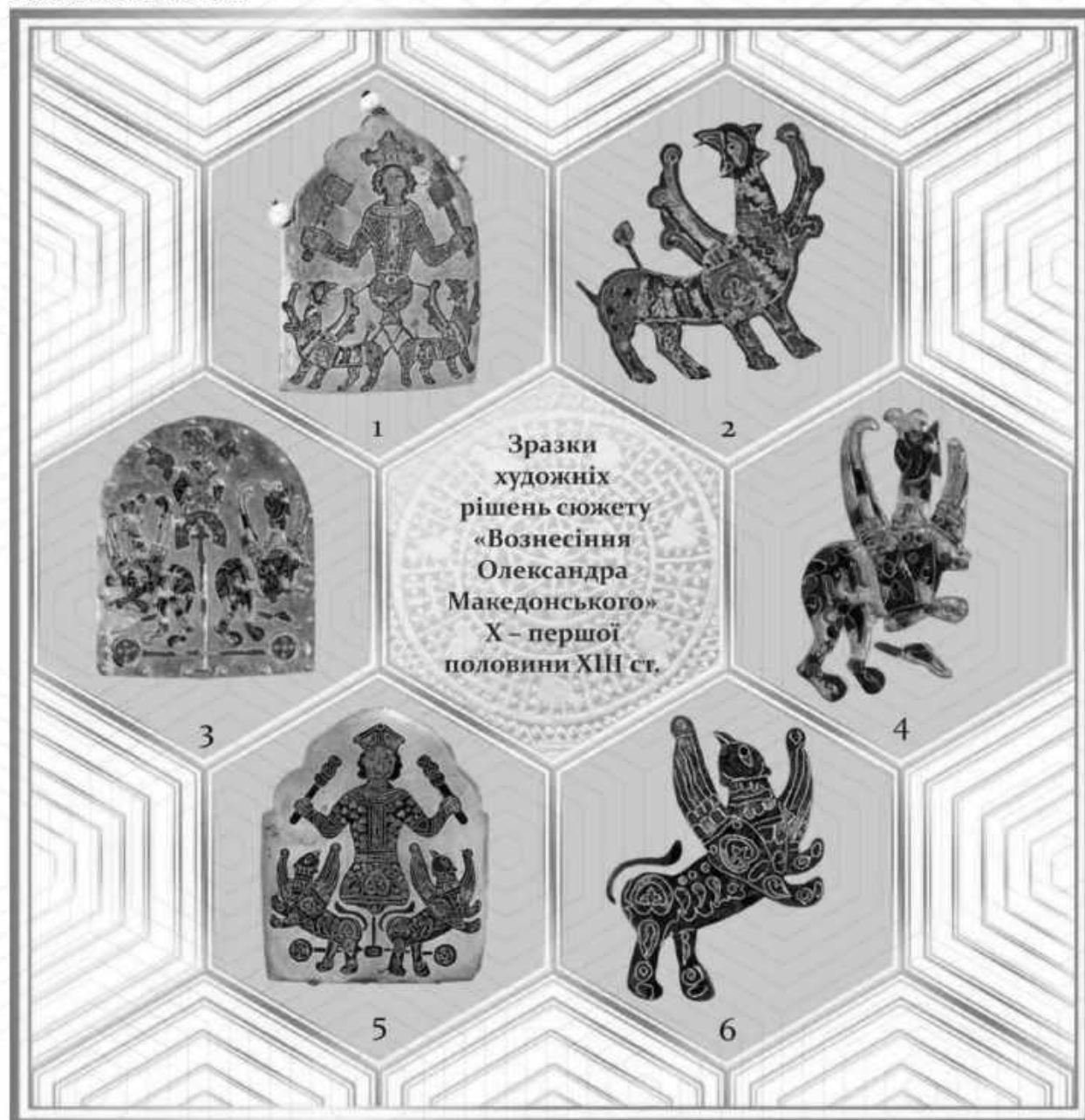
Табл. 3.13. Типологія творів киеворуського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Києворуські персні-печатки XI – першої половини XIII ст.

1. Перстень-печатка. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гравірування. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 329]; 2. Перстень-печатка. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гравірування. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 328]; 3. Перстень-печатка. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гравірування. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 328]; 4. Перстень-печатка. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гравірування. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 329]; 5. Перстень-печатка. XI–XII ст. Княжий Київ. Срібло, позолота, чорніння. Музей мистецтва метрополітен, м. Нью-Йорк, США. Фото [<http://surl.li/cxwhz>]; 6. Перстень-печатка. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гравірування, таушування. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [45, с. 329].

Табл. 3.14. Класифікація творів киеворуського золотарства за художньо-образною тематикою. Ювелірні вироби сакрального змісту. Зразки художніх рішень сюжету «Вознесіння Олександра Македонського» X – першої половини XIII ст.

1. Деталь діадеми. XII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [<http://surl.li/crbwy>]; 2. Деталь діадеми. XII – перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Скарбниця Національного музею історії України, м. Київ, Україна. Фото [<http://surl.li/crbwy>]; 3. Деталь діадеми. X ст. Візантія. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Археологічний музей «Великий Преслав», м. Преслав, Болгарія. Фото [<http://surl.li/cbcnh>]; 4. Деталь діадеми. X ст. Візантія. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Археологічний музей «Великий Преслав», м. Преслав, Болгарія. Фото [<http://surl.li/cbcnh>]; 5. Деталь коштовності. Перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Приватна колекція. Твір експонувався на виставці «Шість століть руської ікони. Нові відкриття» 09.10.2007–20.11.2007. ЗСККуПКРФ. Фото [<http://surl.li/cxfpl>]; 6. Деталь коштовності. Перша половина XIII ст. Княжий Київ. Золото, гаряча перегородчаста емаль. Приватна колекція. Твір експонувався на виставці «Шість століть руської ікони. Нові відкриття» 09.10.2007 – 20.11.2007. ЗСККуПКРФ. Фото [<http://surl.li/cxfpl>];

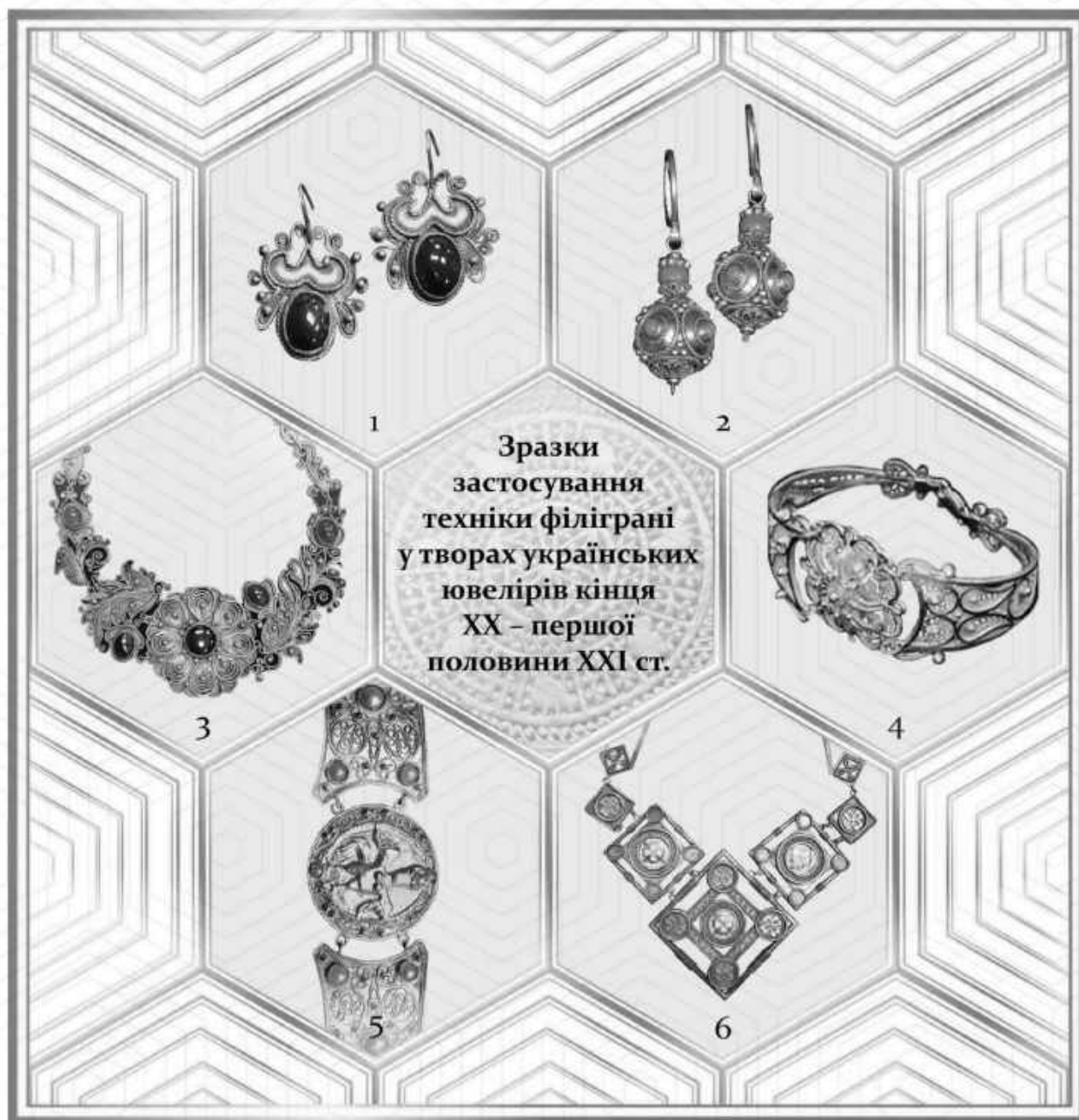
Табл. 4.1. Класифікація ювелірних виробів України за способами формотворення. Зразки сучасного українського ювелірного карбування першої половини XXI ст.

1. М. Чебурахін. Проект ікони «Одигітрія». Золото, ювелірне карбування. Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Золото, ювелірне карбування. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat]; 2. М. Чебурахін. Проект ікони «Христос Пантократор зі Святими». Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Золото, ювелірне карбування. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat]; 3. А. Дерев'янко. Ікона «Іоанн Предтеча». Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Мідь, сріблення, ювелірне карбування. Приватна колекція. Фото [http://surl.li/czmyu]; 4. М. Чебурахін. Проект ікони «Покрова». Початок XXI ст. м. Київ, Україна. Золото, ювелірне карбування. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat]; 5. А. Дерев'янко. Ікона «Христос Пантократор». Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Мідь, сріблення, ювелірне карбування. Приватна колекція. Фото [http://surl.li/czmtx]; 6. А. Дерев'янко. Ікона «Елеуса». Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Мідь, сріблення, ювелірне карбування. Приватна колекція. Фото [http://surl.li/czlou].

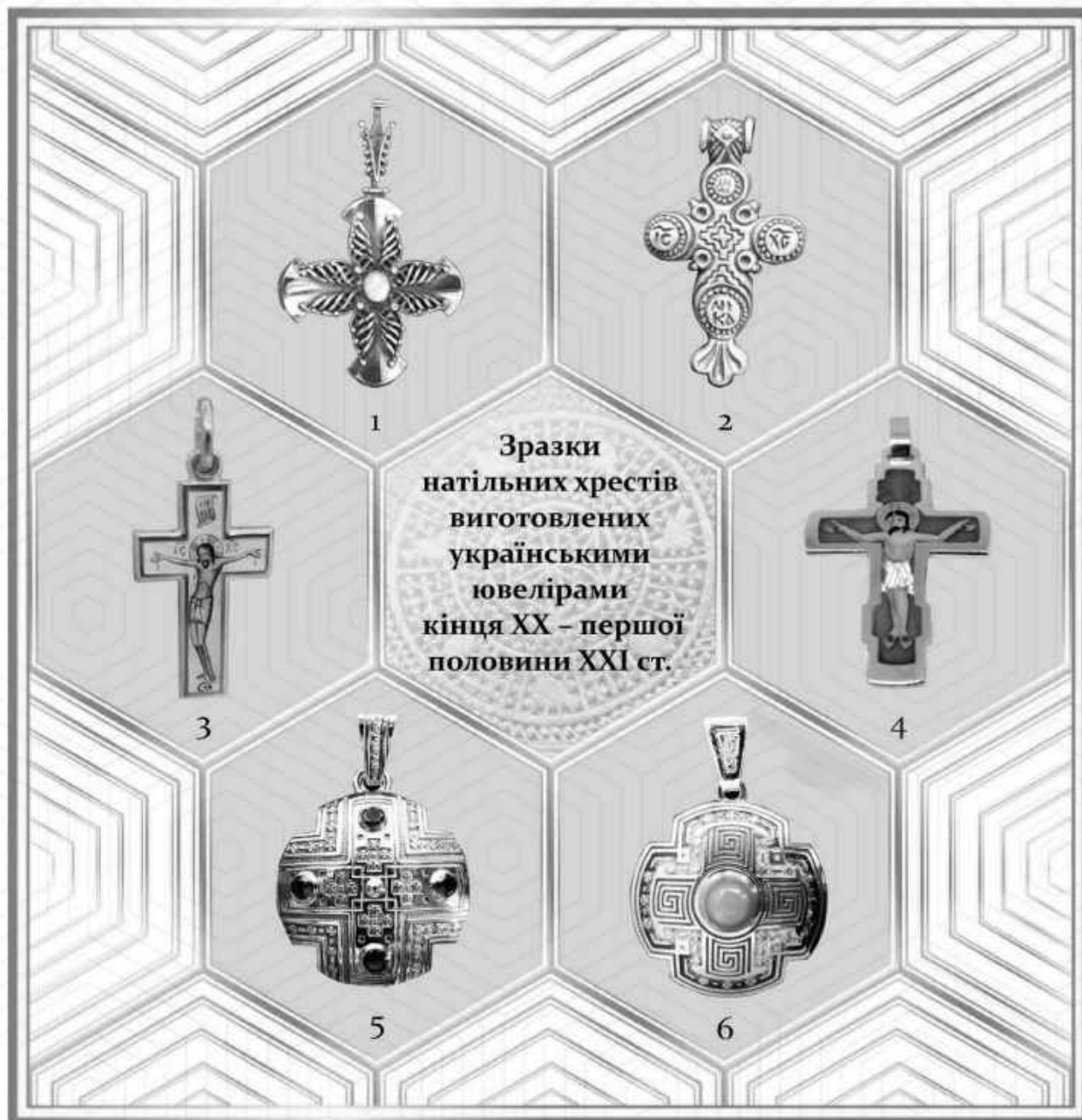
Табл. 4.2. Класифікація ювелірних виробів України за способами формотворення. Зразки застосування техніки філіграні у творах українських ювелірів кінця ХХ – першої половини ХХІ ст.

1. М. Букагіна. Сережки з жіночого гарнітур «Квітка Життя». Перша половина ХХІ ст. м. Київ, Україна. Мельхіор, коштовне каміння, філігрань, зернь. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat]; 2. О. Косенко. Кінець ХХ ст. м. Київ, Україна. Срібло, корали, філігрань, зернь. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat]; 3. М. Букагіна. Кольє з жіночого гарнітур «Квітка Життя». Перша половина ХХІ ст. м. Київ, Україна. Мельхіор, коштовне каміння, філігрань, зернь. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat]; 4. А. Асанов. Браслет з гарнітуру «Melevshe». Перша половина ХХІ ст. м. Київ, Україна. Срібло, філігрань, зернь. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat]; 5. О. Мацюшко. Браслет «Джерело Життя». Перша половина ХХІ ст. м. Київ, Україна. Мідь, латунь, сріблення, коштовне каміння, лиття по виплавленій моделі, філігрань, зернь. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat]; 6. О. Слободяник. Кольє «Оберіг». Перша половина ХХІ ст. м. Київ, Україна. Латунь, випилювання, філігрань. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

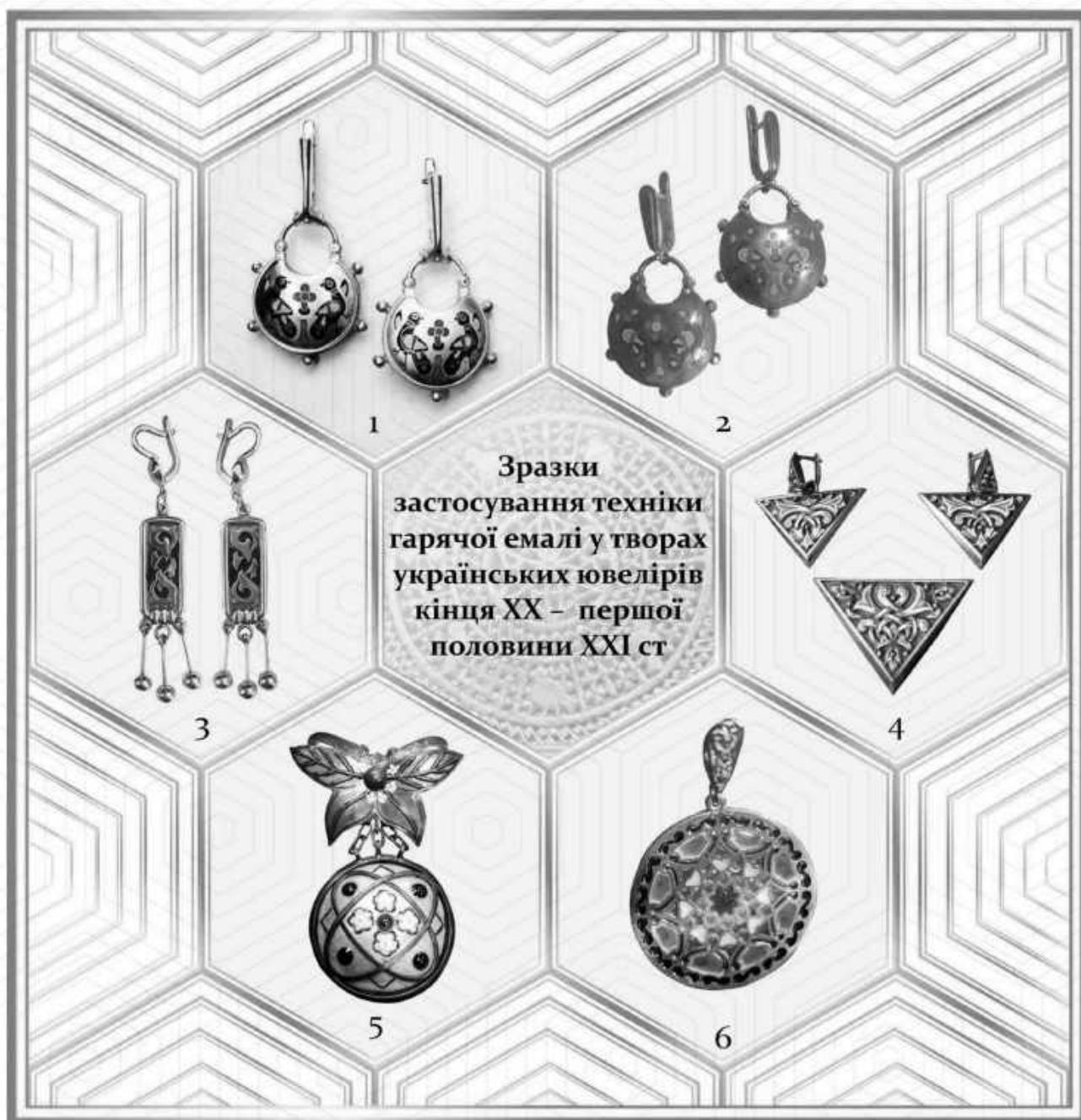
Табл. 4.3. Типологія творів сучасного українського золотарства. Ювелірні вироби сакрального змісту. Натільні хрести, виготовлені українськими ювелірами кінця XX – першої половини XXI ст.

1. В. Шоломій. Підвіс «Квіту́чий хрест». Кінець XX – перша половина XXI ст. м. Львів, Україна. Срібло, ювелірне куття, зернь. Приватна колекція. Фото [<http://surl.li/datnm>]; 2. А. Деревя́нко. Києво́рський хрест. Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Срібло, лиття по виплавленій моделі. Приватна колекція. Фото [<http://surl.li/dalkr>]; 3. Я. Паламарчук. Хрест з Розп'яттям. Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Золото, живопис по гарячій емалі. Приватна колекція. Фото [<http://surl.li/dalkt>]; 4. Р. Хуцидзе. Хрест з Розп'яттям. Перша половина XXI ст. м. Одеса, Україна. Срібло, гаряча перегородчаста емаль. Приватна колекція О. Барбалат, м. Київ, Україна. Фото [archive of Alexandra Barbalat]; 5. С. Алєнгоз. Хрест. Кінець XX – перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Золото, сапфіри, гравіювання. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat]; 6. С. Алєнгоз. Хрест. Кінець XX – перша половина XXI ст. Україна. Срібло, агат, гаряча виїмчаста емаль. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

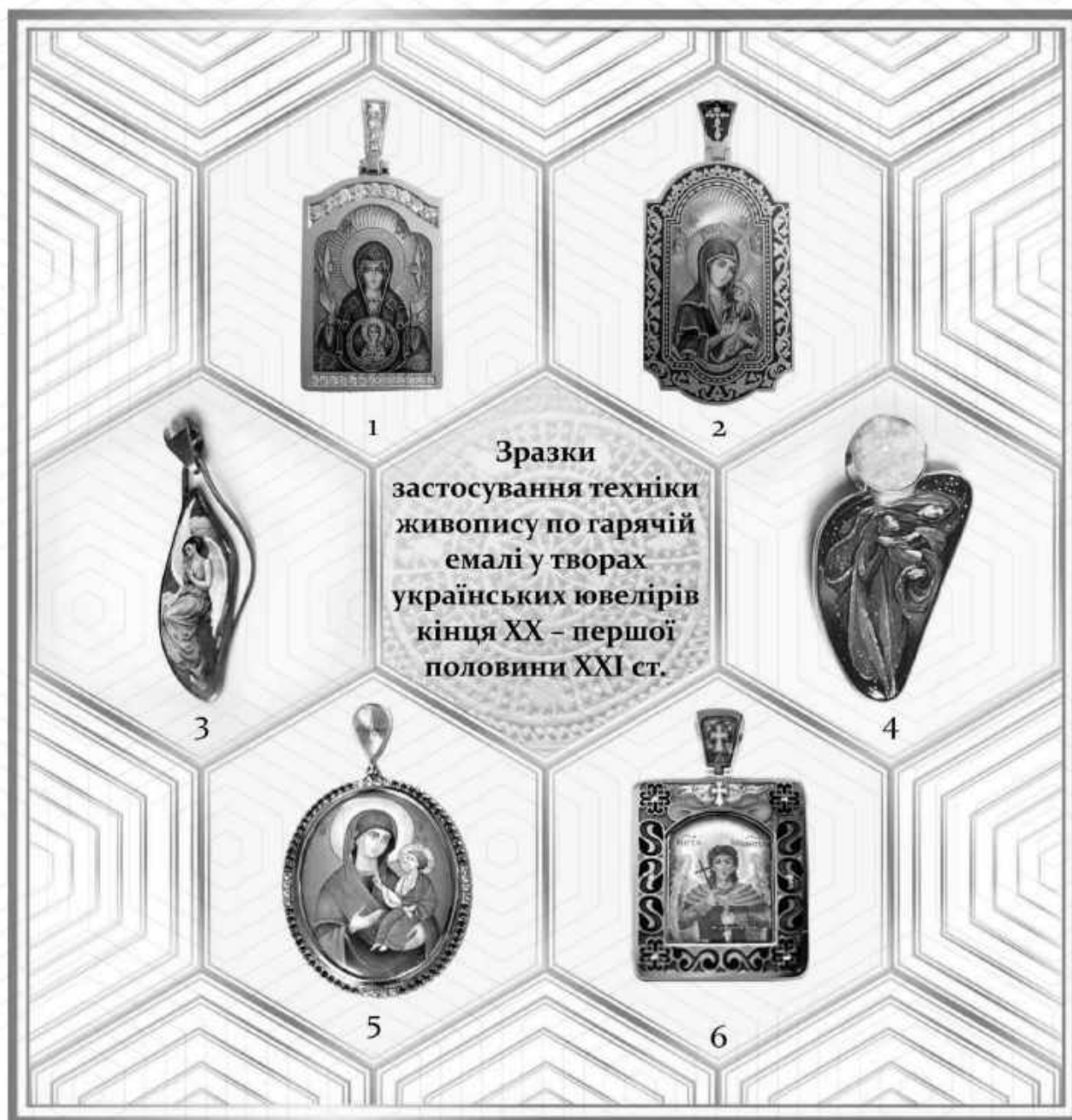
Табл. 4.4. Класифікація ювелірних виробів України за способами формотворення. Зразки застосування техніки гарячої емалі у творах українських ювелірів кінця ХХ – першої половини ХХІ ст.

1. С. Дорошенко. Серезки. Кінець ХХ – перша половина ХХІ ст. м. Миколаїв, Україна. Срібло, гаряча перегородчаста емаль. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat];
2. С. Дорошенко. Серезки. Кінець ХХ – перша половина ХХІ ст. м. Миколаїв, Україна. Срібло, гаряча перегородчаста емаль. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat];
3. О. Барбалат. Серезки з гілками кринів. Перша половина ХХІ ст. м. Київ, Україна. Срібло, гаряча виїмчаста емаль. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat];
4. С. Алєнгоз. Гарнітур «Цвітіння». Кінець ХХ – перша половина ХХІ ст. Україна. Срібло, гаряча перегородчаста емаль. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat];
5. Е. Фесенко (керівник О. Запорожець). Намисто «Калина». Перша половина ХХІ ст. м. Київ, Україна. Мідь, гаряча перегородчаста емаль. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat];
6. Р. Хуцидзе. Кулон з Віфлеємської зіркою. Перша половина ХХІ ст. м. Одеса, Україна. Срібло, вітражна емаль. Приватна колекція. Україна. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

Табл. 4.5. Класифікація ювелірних виробів України за способами формотворення. Зразки застосування техніки живопису по гарячій емалі у творах українських ювелірів кінця XX – першої половини XXI ст.

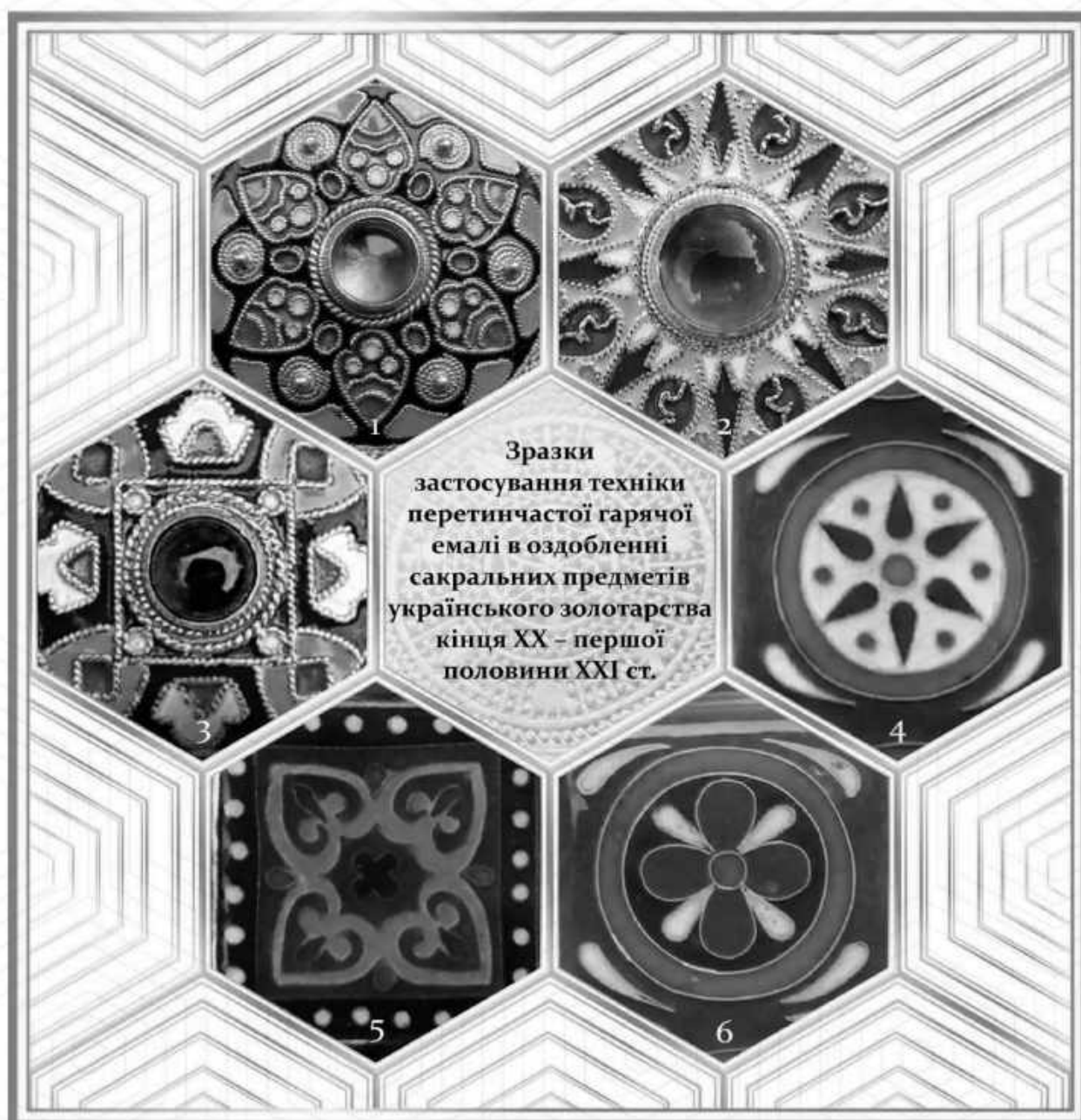

1. Я. Паламарчук. Образок «Оранта». Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Золото, топази, живопис по гарячій емалі. Приватна колекція. Фото [<http://surl.li/dcrpx>]; 2. Я. Паламарчук. Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Золото, гаряча виїмчаста емаль, живопис по гарячій емалі. Приватна колекція. Фото [<http://surl.li/dcrxc>]; 3. М. Томасік. Кулон з янголом. Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Срібло, живопис по гарячій емалі. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat]; 4. М. Томасік. Кулон з Божою Матір'ю та Ісусом. Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Срібло, живопис по гарячій емалі. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat]; 5. А. Золотаренко. Образок «Одигітрія». Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Золото, діаманти, сапфіри, живопис по гарячій емалі. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat]; 6. Р. Хуцидзе. Образок з янголом-охоронцем. Перша половина XXI ст. м. Одеса, Україна. Золото, гаряча виїмчаста емаль, живопис по гарячій емалі. Приватна колекція. Фото [archive of Alexandra Barbalat].

Табл. 4.6. Класифікація ювелірних виробів України за способами формотворення. Ювелірні вироби сакрального змісту. Зразки застосування техніки гарячої перегородчастої емалі в оздобленні сакральних предметів українського золотарства кінця XX – першої половини XXI ст.

1. М. Коваль. Фрагмент декоративного оздоблення ікони. Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Гаряча перегородчаста емаль, аметист. Приватна колекція. Фото [<http://surl.li/dbffj>]; 2. М. Коваль. Фрагмент декоративного оздоблення ікони. Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Гаряча перегородчаста емаль, аметист. Приватна колекція. Фото [<http://surl.li/dbffj>]; 3. М. Коваль. Фрагмент декоративного оздоблення ікони. Кінець XX – перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Гаряча перегородчаста емаль, аметист. Приватна колекція. Фото [<http://surl.li/dbfem>]; 4. М. Керуб. Фрагмент декоративного оздоблення ікони. Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Гаряча перегородчаста емаль. Приватна колекція. Фото [<http://surl.li/dbfaf>]; 5. М. Керуб. Фрагмент декоративного оздоблення ікони. Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Гаряча перегородчаста емаль. Приватна колекція. Фото [<http://surl.li/dbfaf>]; 6. М. Керуб. Фрагмент декоративного оздоблення ікони. Перша половина XXI ст. м. Київ, Україна. Гаряча перегородчаста емаль. Приватна колекція. Фото [<http://surl.li/dbfaf>].

